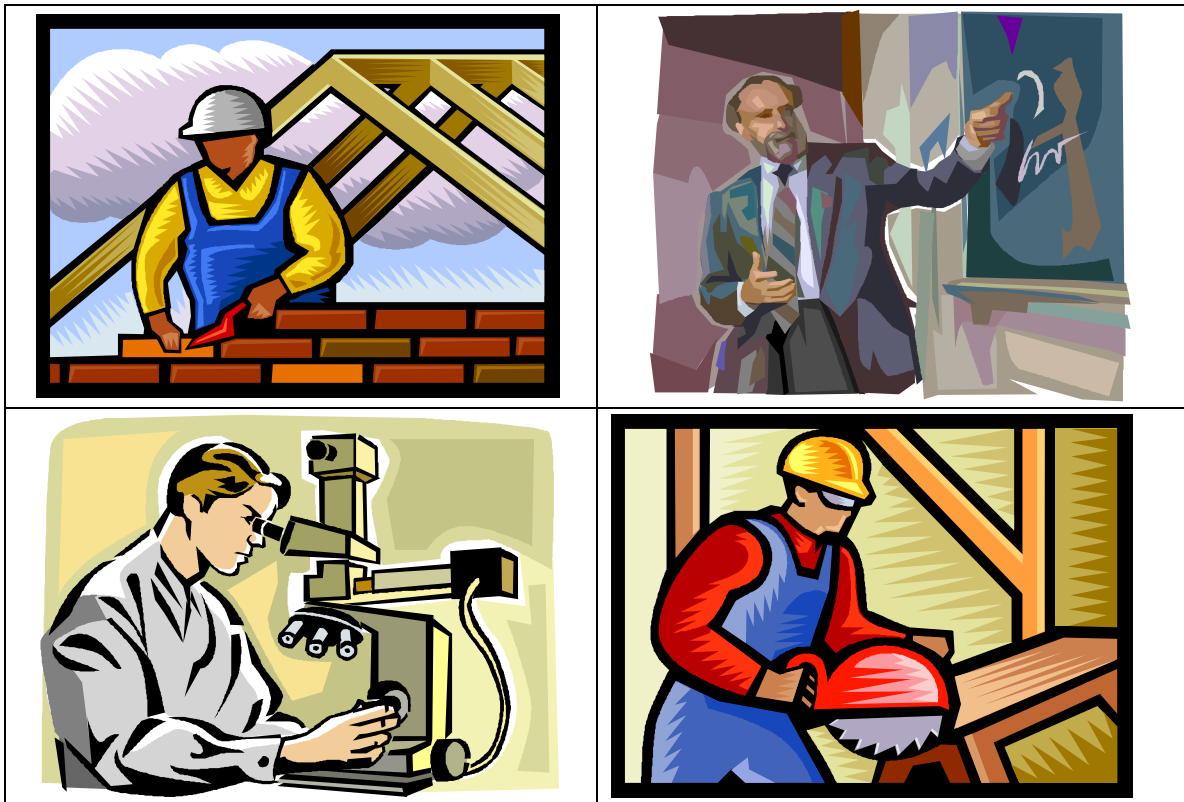

**Η συμβολή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού
στην διαδικασία της επιλογής επαγγελματικής
κατεύθυνσης του εφήβου.**

Σπουδαστής:
Καραγιάννης Χρίστος

Υπεύθυνη Καθηγήτρια:
Γεωργίου Κωνσταντίνα

Πτυχιακή Εργασία για τη λήψη Πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία
από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελμάτων
Υγείας και Πρόνοιας του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού
Ιδρύματος (Α.Τ.Ε.Ι) Πάτρας.

Πάτρα, Ιούνιος 2003

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Η μελέτη αυτή δε θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την συμπαράσταση και την βοήθεια:

- ◆ *Της υπεύθυνης καθηγήτριας μου κας Κωνσταντίνας Γεωργίου για την συνεργασία και για τον πολύτιμο χρόνο που μου διέθεσε, για την πραγματοποίηση αυτής της μελέτης.*
- ◆ *Των υπευθύνων του Γραφείου Σ.Ε.Π. στο Υπουργείο Παιδείας στην Λευκωσία, για τις πληροφορίες και το υλικό που μου διέθεσαν.*

Ακόμη θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους μου συμπαραστάθηκαν ηθικά και έμπρακτα οι οποίοι είναι:

*Ακατζιώτης Κωνσταντος
Γεωργίου Βασίλης
Γεωργίου Λουκάς
Μαλεφάκη Σόνια*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Πρόλογος	5
Κεφάλαιο 1: Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Ορισμοί και η ιστορική του εξέλιξη	
1.1 Εισαγωγή	6
1.2 Ορισμοί	6
1.3 Ιστορική αναδρομή	7
Κεφάλαιο 2: Αναγκαιότητα εφαρμογής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού	
2.1 Η σημασία της εργασίας	11
2.2 Τι θα πρέπει να επιδιώκει κανείς στη ζωή του	11
2.3 Πώς γίνεται συνήθως η εκλογή επαγγέλματος	12
2.4 Πώς πρέπει να γίνεται η εκλογή επαγγέλματος	13
Κεφάλαιο 3: Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός ως θεσμός-Γενικά χαρακτηριστικά	
3.1 Ο ρόλος του Επαγγελματικού Προσανατολισμού	15
3.2 Σκοπός και χαρακτηριστικά "Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού"	16
3.3 Βασικές αρχές "Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού"	17
3.4 Κοινωνική και οικονομική σημασία του θεσμού του Ε.Π.	19
3.5 Προς ποιους απευθύνεται ο θεσμός του Ε.Π.	19
3.6 Φορείς και πεδία εφαρμογής του θεσμού του Ε.Π.	22
3.7 Ρόλος και δράση του Ε.Κ.Ε.Π.	24
Κεφάλαιο 4: Έφηβος: Προσωπικοί, εκπαιδευτικοί-επαγγελματικοί προβληματισμοί και αποφάσεις των εφήβων	
4.1 Χαρακτηριστικά εφηβικής ηλικίας	25
4.2 Οι μεγάλες αποφάσεις παίρνονται στη χειρότερη χρονική περίοδο	25
4.3 Εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις του εφήβου	26
4.4 Γιατί πρέπει ο μαθητής να παίρνει από νωρίς μια σειρά αποφάσεων μέχρι την τελική	28
Κεφάλαιο 5: Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.)	
5.1 Τι είναι ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός	29
5.2 Σκοπός του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού	29
5.3 Τα εξελικτικά στάδια της επαγγελματικής ανάπτυξης του εφήβου	30
5.4 Ενδεικτικές επιθυμητές εκδηλώσεις συμπεριφοράς του εφήβου κατά τα στάδια εξελίξεως του	31
5.5 Παράγοντες που επηρεάζουν τον Σ.Ε.Π.	36
5.6 Το μάθημα της Επαγγελματικής Αγωγής ή Διαπαιδαγώγησης	40
5.7 Αναλυτικά προγράμματα Σ.Ε.Π.	40
5.8 Εκπαιδευτικό υλικό του Σ.Ε.Π.	42
5.9 Επιμόρφωση καθηγητών Σ.Ε.Π.	42

5.10	Αρνητικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του Σ.Ε.Π.	42
Κεφάλαιο 6: Ο ρόλος και το έργο των λειτουργών του θεσμού του Ε.Π.		
6.1	Τι πρέπει να γνωρίζει ο Σύμβουλος-Καθηγητής Ε.Π.	43
6.2	Ο ρόλος και το έργο του Συμβούλου	43
6.3	Πως γίνεται η ενημέρωση-πληροφόρηση γύρω από τη σπουδή και το επάγγελμα	47
Κεφάλαιο 7: Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή του Ε.Π.		
7.1	Έννοια και σημασία της πληροφόρησης	49
7.2	Είδη πληροφοριών	49
7.3	Συγκέντρωση πληροφοριών	50
7.4	Γενικά χαρακτηριστικά των πληροφοριών	55
7.5	Πως γίνεται η μελέτη του ατόμου	56
7.6	Ανάλυση των μέσων συλλογής πληροφοριών για το άτομο	57
Κεφάλαιο 8: Μεθοδολογία έρευνας		
8.1	Σκοπός έρευνας	59
8.2	Είδος έρευνας	60
8.3	Ερευνητικά ερωτήματα	60
8.4	Ερευνώμενος πληθυσμός	60
8.5	Δείγμα	60
8.6	Ερωτηματολόγιο	61
Κεφάλαιο 9: Αποτελέσματα έρευνας		62
Κεφάλαιο 10: Συμπεράσματα Μελέτης-Προτάσεις		
10.1	Συμπεράσματα μελέτης	79
10.2	Προτάσεις	83
Παράρτημα		86
Βιβλιογραφία		92

Πρόλογος

Η σημασία και η αναγκαιότητα της Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού αναγνωρίζονται ολοένα και περισσότερο στη σύγχρονη κοινωνία. Η Συμβουλευτική-Προσανατολισμός των εφήβων, είτε πρόκειται για την προσωπική τους ζωή, είτε για τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους επιλογές, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της όλης παιδαγωγικής πράξης.

Οι ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου μέσα στο πολιτισμικό επίπεδο, απαιτούν αυξημένη παροχή βοήθειας προς τους εφήβους για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν την ζωή με περισσότερα εφόδια και συνεπώς με μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας σε όλους τους τομείς.

Η ανάγκη λοιπόν για Συμβουλευτική και Επαγγελματική Διαπαιδαγώγηση ή όπως παλαιότερα ονομαζόταν Καθοδήγηση, είναι πλέον απαραίτητη σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, γιατί συχνά καλείται να πάρει σημαντικές αποφάσεις για θέματα προσωπικά και επαγγελματικά.

Κεφάλαιο 1: Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Ορισμοί και η ιστορική του εξέλιξη

1.1 Εισαγωγή

Επαγγελματικός Προσανατολισμός είναι η επιστημονική βοήθεια που δίνεται στον έφηβο, να διαλέξει ένα επάγγελμα, σύμφωνα με την προσωπικότητα, το χαρακτήρα, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του. Είναι επιστημονική βοήθεια γιατί αυτή η μέθοδος είναι μία προσφορά της επιστήμης της Ψυχολογίας, σ' ένα δύσκολο πρόβλημα του ατόμου (Χουρδάκη, 1982).

Ο θεσμός του Επαγγελματικού Προσανατολισμού ως κλάδος της εφαρμοσμένης ψυχολογίας, διευκολύνει την πραγματοποίηση των οικονομικών στόχων και τη θετική προσαρμογή του ατόμου στη νέα κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα (Λιάντας, 1996).

Ο Ε.Π είναι ένα από τα κρίσιμα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι. Συγκεκριμένα όπως εξάλλου είναι γνωστό, η μετάβαση των νέων από το σχολείο στον κόσμο της εργασίας δεν αποτελεί απλά ένα βήμα που πρέπει να κάνουν οι νέοι αλλά αντίθετα μία ολόκληρη διαδικασία. (Κρουσταλάκη)

Όσον αφορά την πατρίδα μας στον τομέα του Ε.Π, ελάχιστα έχουν γίνει μέχρι στιγμής από την εκπαίδευση για τη σωστή ενημέρωση των μαθητών των σχολείων μέσης εκπαίδευσης και των νέων, καθώς και για την υπεύθυνη και αποτελεσματική τους βοήθεια στο θέμα της εκλογής του μελλοντικού τους επαγγέλματος (Δημητρόπουλος, 2000).

1.2 Ορισμοί

Οι ορισμοί που δόθηκαν, οι όροι και οι έννοιες που χρησιμοποιήθηκαν μέχρι σήμερα για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό είναι πολλοί και διάφοροι. Ξεφυλλίζοντας κανείς τις πηγές εκπλήσσεται από την πληθώρα των ορισμών που του δίνονται. Ένας βασικός λόγος που οδήγησε σ' αυτό είναι το γεγονός ότι ο Ε.Π, δεν είναι αυτοδύναμη επιστήμη. Αντλεί από διάφορες επιστήμες, όπως η Ψυχολογία, η Κοινωνιολογία, η Φιλοσοφία κ.λ.π. Δεδομένου μάλιστα ότι οι ψυχολογικές θεωρίες στις οποίες βασίζεται είναι πολλές, ιδιαίτερα στο επίπεδο της Συμβουλευτικής, είναι επόμενο και η θεωρητική υπόσταση του θεσμού να ποικίλλει ανάλογα με τη θεωρία που κατά περίπτωση ακολουθείται.

Σήμερα ο επικρατέστερος ορισμός είναι ο εξής: Επαγγελματικός Προσανατολισμός είναι μια συνεχής διαδικασία με μεγάλη διάρκεια που σκοπό έχει να βοηθήσει το άτομο να γνωρίσει τον εαυτό του, ώστε να αξιοποιήσει τις ικανότητες του όσο το δυνατόν καλύτερα, για μια ορθή εκπαιδευτική επαγγελματική απόφαση ή εκλογή (Λιάντας, 1996).

Οι ορισμοί που δίνονται για τον θεσμό "Συμβουλευτική-Προσανατολισμός" είναι σχετικά γενικοί, επειδή και το περιεχόμενο του θεσμού είναι πολύ ευρύ. Σε μια απλοποιημένη διατύπωση, η Συμβουλευτική με τον Προσανατολισμό

είναι ένας ενιαίος θεσμός, που περιλαμβάνει διαδικασίες και μέτρα που στοχεύουν στο να βοηθήσουν το άτομο, αφού γνωρίσει τον εαυτό του και το περιβάλλον του, να επιτύχει επιλογές τέτοιες που θα εξασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του εαυτού του, για το δικό του αλλά και το γενικότερο όφελος(Δημητρόπουλος,1989).

Συμβουλευτική-Προσανατολισμός είναι μια προσωπική, "πρόσωπο με πρόσωπο" σχέση, μεταξύ δύο ατόμων στην οποία και μέσω της οποίας ο σύμβουλος ψυχολόγος με τις ειδικές ικανότητες που διαθέτει παρέχει ένα περιβάλλον μαθήσεως όπου ο συμβουλευόμενος βοηθιέται να γνωρίσει τον εαυτό του, καθώς και την τωρινή αλλά και τις πιθανές μελλοντικές καταστάσεις στις οποίες πρόκειται να βρεθεί, έτσι ώστε να μπορεί να χρησιμοποιεί τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες του κατά τρόπο που να ικανοποιεί τον ίδιο αλλά και την κοινωνία γενικότερα. Επιπλέον τον βοηθά να μάθει πώς να λύνει τα μελλοντικά του προβλήματα και να αντιμετωπίζει τις μελλοντικές του ανάγκες.

Συμβουλευτική είναι η διαδικασία με την οποία οι άνθρωποι βοηθούνται να μάθουν πως να επιλύουν μερικά διαπροσωπικά, συναισθηματικά προβλήματα και να παίρνουν αποφάσεις. Η επιτυχημένη συμβουλευτική αποτελείται από μια σαφώς οργανωμένη και επιτρεπτική σχέση που επιτρέπει στον πελάτη να αποκτήσει αυτογνωσία σε βαθμό που να μπορεί να κάνει θετικά βήματα προς την κατεύθυνση που του έχει υποδείξει ο προσανατολισμός(M.Μαλικιώση-Λοΐζου,1999).

Ένας γενικότερος ορισμός του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι: Ε.Π, από την πλευρά του ατόμου είναι η ενσυνείδητη στροφή του προς το επάγγελμα που του ταιριάζει και από την πλευρά του Ε.Π, η βοήθεια που παρέχεται από μέρους του προς το άτομο, για να λύσει το πρόβλημα εκλογής του επαγγέλματος(Λιάντας,1996).

1.3 Ιστορική αναδρομή

Ο Προσανατολισμός ως οργανωμένη σκέψη καλλιεργήθηκε κυρίως στο τέλος του περασμένου αιώνα και εφαρμόστηκε συστηματικά στην πράξη στις αρχές του 20ου.Θεωρητικά όμως οι ρίζες του είναι πολύ πιο παλιές και φτάνουν τουλάχιστο ως τον Πλάτωνα ο οποίος ήταν ένθερμος υποστηρικτής της ιδέας της καθοδήγησης του ατόμου, της ενίσχυσης του σεβασμού της ατομικότητας, αλλά προπάντων και της διαφοροποίησης των κοινωνικών και επαγγελματικών ρόλων των ατόμων στην ιδανική "Πολιτεία" του με βάση τις ικανότητες τους, τα ενδιαφέροντά τους και τις κλίσεις τους(Δημητρόπουλος,2000).

Παλιότερα, και σήμερα ακόμη σε πολλά μέρη όπως και στη χώρα μας, η βοήθεια ήταν τελείως εμπειρική. Ένα κινέζικο έθιμο αναφέρει τα παρακάτω: Τοποθετούσαν το νήπιο στο πάτωμα, πάνω σε ένα σεντόνι και του έβαζαν γύρω-γύρω όλα τα εργαλεία των επαγγελμάτων της εποχής. Με αγωνία οι γονείς και οι περίγυροι παρακολουθούσαν τις κινήσεις του. Ανάλογα με το εργαλείο που έπαιρνε στα χέρια του το παιδί, αποφάσιζαν για το μελλοντικό του επάγγελμα. Μεγάλη η χαρά των γονέων αν έπαιρνε μολύβι και χαρτί. Θα γινόταν γραμματιζόμενος. Αυτό δείχνει πόσο ασήμαντος και άγνωστος ήταν παλαιότερα ο θεσμός του Ε.Π (Χουρδάκη,1982).

Στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου, παρουσιάστηκε τεχνολογική εξέλιξη που αναπτύχθηκε παράλληλα με την βιομηχανική και κοινωνική επανάσταση. Έτσι δημιούργησε ιδιαίτερες ανάγκες όσον αφορά την εξειδίκευση των εργαζομένων, την ορθολογικότερη χρησιμοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα γενικά. Η εφαρμογή της οικονομικής αρχής "ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση" έγινε πια επιτακτική ανάγκη. Για την εφαρμογή αυτής της οικονομικής αρχής αναζητήθηκε η βοήθεια της Ψυχολογίας μέσω του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και έτσι από τις αρχές του αιώνα μας ο Ε.Π, αποτέλεσε αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης και κλάδο της Ψυχολογίας(Λιάντας,1996).

Στην Ελλάδα ο θεσμός του Ε.Π, καθιερώθηκε από το έτος 1953. Το Υπουργείο Παιδείας πρώτο, προέβλεψε τη θεωρητική και πρακτική κατάρτιση των μετεκπαιδευομένων καθηγητών και διδασκάλων στο έργο του Ε.Π, καθώς και των σπουδαστών των Παιδαγωγικών Ακαδημιών.

Επίσης με σχετική εγκύκλιο αναγνωρίστηκε ότι ο Ε.Π, θα αποτελέσει μέρος του σχολικού προγράμματος στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης. Μόλις το έτος 1976 όμως άρχισε η εφαρμογή της διδασκαλίας του Ε.Π. στα Γυμνάσια, αλλά και πάλι σε περιορισμένη κλίμακα.

Πιο μεγάλη δραστηριότητα ανέπτυξε το Υπουργείο Εργασίας, το οποίο ευρισκόμενο μπροστά στην αυξανόμενη βιομηχανική και τεχνολογική εξέλιξη της χώρας και την έλλειψη επαγγελματικά και τεχνικά καταρτισμένου εργατικού δυναμικού, εισήγαγε τον θεσμό του Ε.Π. στα πλαίσια της απασχολήσεως.

Στην Αθήνα ιδρύθηκε από το Υπουργείο Εργασίας, Κέντρο Ψυχοτεχνικών Ερευνών, το οποίο προετοιμάζει τα μέσα εφαρμογής του Ε.Π. (Μεταφράσεις των tests, προσαρμογή και στάθμιση τους στα Ελληνικά δεδομένα).

Ο Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού, κατέστη αρμόδιος για την εφαρμογή του Ε.Π. του εργατικού δυναμικού, αύξησε τη δραστηριότητα της Υπηρεσίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Έτσι με σχετική απόφαση του Διοικητή του Ο.Α.Ε.Δ., το Κέντρο Ψυχοτεχνικών Ερευνών μετονομάστηκε σε Πρότυπο Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού Αθηνών. Σε όλες τις περιφερειακές Διευθύνσεις άρχισαν να λειτουργούν από τότε τμήματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού και στις μικρές πόλεις γραφεία Ε.Π. Επίσης σήμερα λειτουργεί άλλο ένα πρότυπο κέντρο Ε.Π. στη Θεσσαλονίκη.

Το 1985 με εκπαιδευτικό νόμο("Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις") που ισχύει μέχρι σήμερα, θεμελιώθηκε ο θεσμός του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.) και επεκτάθηκε και στα Λύκεια.

Το 1993, το Υπουργείο Παιδείας και το Υπουργείο Εργασίας, συνεργάστηκαν για τη δημιουργία του Ε.ΚΕ.ΣΥ.Π (Εθνικό Κέντρο Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού) όπου ιδρύθηκε το 1994. Επίσης ο Ο.Α.Ε.Δ. σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, εφαρμόζει κάθε χρόνο προγράμματα ομιλιών στα Γυμνάσια και Λύκεια για την ενημέρωση των μαθητών πάνω στη σημασία της ορθής εκλογής του επαγγέλματος, γύρω από τον κόσμο των επαγγελμάτων και γενικά πάνω στον Ε.Π.

Το κρατικό ενδιαφέρον για τις ιδέες και μεθόδους του Ε.Π. εκδηλώθηκε μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Τα σύγχρονα κράτη, ανάλογα με την τεχνολογική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη τους, εισήγαγαν τον θεσμό

του Ε.Π. σε διάφορες εποχές και με διάφορες μορφές. Κράτη ανεπτυγμένα βιομηχανικά και οικονομικά όπως το Βέλγιο, η Γαλλία, η Αμερική, η Γερμανία, η Μ. Βρετανία κ.α. εισήγαγαν το θεσμό του Ε.Π. από την πρώτη δεκαετία του 19ου αιώνα και από τότε ακολουθείται μια εξελικτική πορεία στη διερεύνηση του θεσμού αυτού. (Λιάντας, 1996).

Από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, σχεδόν παράλληλα στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες αρχίζει η κίνηση εφαρμογής του θεσμού του Ε.Π.

Από τις χώρες της Ευρώπης, η Γαλλία φαίνεται ότι προσπάθησε πρώτη να οργανώσει ένα σύστημα Προσανατολισμού, αλλά σχεδόν μαζί και οι υπόλοιπες τότε γοργά αναπτυσσόμενες χώρες πήραν μέτρα που σήμερα θεωρούνται ως αρχή του θεσμού "Συμβουλευτική-Προσανατολισμός". Αυτά τα μέτρα ήταν συνήθως ιατρό-ψυχοπαιδαγωγικά ή και καθαρά επαγγελματικά. Χώρες που διακρίθηκαν από την αρχή στον τομέα αυτό είναι η Γαλλία, το Βέλγιο, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία και η Ελβετία.

Ίσως είναι ενδιαφέρον να τονιστεί ότι ενώ στις χώρες της Ευρώπης η έμφαση δόθηκε στην αρχή σε υπηρεσίες εκτός εκπαίδευσης, στις Η.Π.Α ο θεσμός καθιερώθηκε και αναπτύχθηκε σύντομα μέσα στην εκπαίδευση (Δημητρόπουλος, 1989).

Ο Ε.Π. είχε ξεκινήσει για να βοηθήσει το άτομο να διαλέξει μια σπουδή και ένα επάγγελμα που του ταιριάζει και βλέπουμε τώρα ότι πλάτυνε πολύ την αποστολή του, εφόσον περιλαμβάνει και προσωπική βοήθεια που διευκολύνει το άτομο να κατευθύνει τη ζωή του και να κάνει τις εκλογές του.

Στα πρώτα βήματα του ο Προσανατολισμός ξεκίνησε με τη μορφή της επαγγελματικής επιλογής, πέρασε στη μορφή του Ε.Π. μόνο για τους μαθητές των κατώτερων τάξεων του Γυμνασίου που ζητούσαν να εγκαταλείψουν το σχολείο και να πέσουν αμέσως στην αγορά εργασίας. Η εξέταση των παιδιών αυτών απέβλεπε μόνο στη διαπίστωση του πνευματικού τους επιπέδου και των ικανοτήτων τους και αντιστοίχως στην παροχή εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών.

Όσο όμως εξελισσόταν η επιστήμη της Ψυχολογίας και η μελέτη του ατόμου έφτανε σε μεγαλύτερο βάθος, έγινε κατανοητό ότι δεν έφτανε μόνο η διαπίστωση της διανοήσεως αλλά και η διαπίστωση των ενδιαφερόντων, κινήτρων και της προσωπικότητας του ατόμου. Γιατί αυτό που διαφοροποιεί τα άτομα δεν είναι το επίπεδο διανοήσεως αλλά, όσο η μορφή που παίρνουν τα ενδιαφέροντα του. Που αποβλέπει το άτομο; Ποιες είναι οι φιλοδοξίες του, οι στόχοι του;

Για να γίνουν όμως όλες αυτές οι διαπιστώσεις, το έργο του Προσανατολισμού δεν θα έπρεπε να περιοριστεί μόνο σε μια δεδομένη στιγμή της ζωής του ανθρώπου, αλλά να παρακολουθείται το άτομο στις διάφορες φάσεις εξελίξεως του. Ο Προσανατολισμός χαρακτηρίστηκε ότι είναι μια συνεχής διαδικασία και όχι ένα γεγονός, έτσι μπαίνει στα πλαίσια του σχολείου. Έργο του γίνεται όχι μόνο να καθοδηγήσει το μαθητή στην εκλογή ενός επαγγέλματος, αλλά να τον παρακολουθεί στην ανάπτυξή του και να επεμβαίνει όποτε αυτός έχει δυσκολίες μαθήσεως ή δυσκολίες σχέσεων και να βοηθήσει την ένταξη του στην σχολική ομάδα. Με την ανάπτυξη της Κοινωνικής Ψυχολογίας κατανοήθηκε η βασική ανάγκη για το άτομο να ανήκει κάπου και να έχει τη θέση του, αν θέλουμε αυτό να έχει ένα αίσθημα ασφάλειας και αυτοπεποίθησης.

Ο Ε.Π. στο ξεκίνημά του, είχε περισσότερο οικονομικό χαρακτήρα. Το έμβλημα του ήταν "ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση". Ενώ σήμερα θα λέγαμε ότι τονίζεται περισσότερο ο ψυχολογικός και παιδαγωγικός του ρόλος. (Π.Βάρλα,Κ.Καλογήρου,1978).

Κεφάλαιο 2: Η αναγκαιότητα εφαρμογής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού

2.1 Η σημασία της εργασίας

Η εργασία ήταν πάντοτε μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις για την επιβίωση του ατόμου και κάθε κοινωνίας γενικότερα, ανεξάρτητα από το μέγεθος της. Στις μέρες μας, ιδιαίτερα με τις ραγδαίες εξελίξεις σ' όλους τους τομείς της ζωής μας, η εργασία αποτελεί σε μεγάλο βαθμό τον ακρογωνιαίο λίθο της ευτυχίας του ανθρώπου (προσωπικής-οικογενειακής) και κοινωνικής ευημερίας γενικότερα.

Στη γενικότερη της σημασία η λέξη "εργασία" σημαίνει την παραγωγή έργου χειρονακτικού ή πνευματικού, εύκολου ή δύσκολου. Με την ίδια σημασία χρησιμοποιείται και η λέξη "απασχόληση". Τόσο ο όρος "εργασία" όσο και ο όρος "απασχόληση" χρησιμοποιούνται συνήθως για να δηλώσουν αμειβόμενη εργασία ή απασχόληση.

Στην εποχή μας η όλη κοινωνική ζωή είναι οργανωμένη γύρω από την προϋπόθεση πως τα μέλη της κοινωνίας θα παράγουν το καθένα κάποια προϊόντα ή θα προσφέρουν κάποιες υπηρεσίες, για να ικανοποιούνται οι ανάγκες τόσο της κοινωνίας ως συνόλου, όσο και του κάθε πολίτη ξεχωριστά.

Ταυτόχρονα μιλώντας σήμερα για εργατικό δυναμικό δεν εννοούμε μόνο εκείνους που έχουν ανάγκη εργασίας για να συντηρήσουν το άτομο ή την οικογένειά τους, αλλά κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από φύλο, που θέλει με την εργασία να αποτελεί οργανικό μέλος της κοινωνίας στοχεύοντας ταυτόχρονα στην επαγγελματική καταξίωση και κοινωνική αναγνώρισή του (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2001).

Το επάγγελμα όμως δεν είναι μια απλή απασχόληση. Μια φορά και ένα καιρό έτσι ξεκίνησε, όμως σήμερα μας παίρνει τον περισσότερο χρόνο της ζωής μας και τον περισσότερο χρόνο της ημέρας μας. Έτσι αν μια τέτοια σοβαρή απασχόληση δεν ανταποκρίνεται στις αναζητήσεις, στα ενδιαφέροντα του ατόμου, θα είναι μια διαρκής φθορά του νευρικού συστήματος. Πολλές είναι οι περιπτώσεις των ανθρώπων που από το άγχος της κακής επιλογής και εκλογής του επαγγέλματος τους σπάνε τελικά και ζητούν ψυχιατρική βοήθεια, έτσι ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός δεν περιορίζεται μόνο στο να βοηθήσει το άτομο στην εκλογή επαγγέλματος αλλά βασικός σκοπός του είναι η ολική ανάπτυξη του ατόμου (Χουρδάκη, 1982).

2.2 Τι θα πρέπει να επιδιώκει κανείς στη ζωή του.

Αφού όλοι οι άνθρωποι μοιράζονται το χρόνο τους μεταξύ του επαγγέλματός τους και των άλλων ενδιαφερόντων τους, θα πρέπει λογικά να καθορίσουν απέναντι στον εαυτό τους, ποιο είναι το σημείο στο οποίο θα δώσουν έμφαση στη ζωή τους. Ο χρόνος είναι στην πραγματικότητα η μόνη ουσιαστική περιουσία

που διαθέτουν οι ανθρώπινες υπάρξεις. Το κάθε τι που αποκτούν, όπως χρήματα, γνώσεις, ιδιοκτησία, δεξιότητες, απλά αντιπροσωπεύουν μια μετατροπή του χρόνου σε ενέργεια. Πληρώνουν με το χρόνο τους, με ένα κομμάτι δηλαδή από τη ζωή τους, για να αποκτήσουν αυτά που επιθυμούν.

Οι περισσότεροι άνθρωποι συμφωνούν ότι η προσπάθεια να είναι κανείς στη ζωή όσο το δυνατόν πιο ευτυχισμένος είναι στόχος που αξίζει να τον επιδιώκει κανείς. Η ευτυχία είναι μια κατάσταση. Όταν εξασφαλίζεται για ένα άτομο, τότε αυτό αντιδρά θετικά σε αυτά που ζει και αντιμετωπίζει. Κι ακόμα η ευτυχία του ατόμου εξαρτάται από το πού και με ποιόν ξοδεύει το χρόνο του. Εάν λοιπόν απολαμβάνει κανείς το επάγγελμά του, στο οποίο ξοδεύει μεγάλο μέρος της "περιουσίας" που διαθέτει, δηλαδή του χρόνου του, η κατάσταση αυτή θα συμβάλει στην ευτυχία του.

Τον χρόνο που τον χρησιμοποιεί ο άνθρωπος ως αντάλλαγμα για να αποκτήσει χρήματα και υλικά αγαθά (που και αυτά συντελούν στην ευτυχία), μπορεί να τον ανταλλάξει και με άλλες πηγές ευτυχίας. Για παράδειγμα για να καλλιεργήσει φιλίες ή για να τον ξοδέψει με την οικογένειά του. Καλείται λοιπόν το άτομο να αποφασίσει πως θα μεγιστοποιήσει την ευτυχία του. Πόσο ποσοστό του κεφαλαίου "χρόνος" που διαθέτει θα το χρησιμοποιήσει για υλικά αγαθά και πόσο για μη υλικά αγαθά, αφού και οι δυο κατηγορίες συνεισφέρουν στην ευτυχία του.

Το άτομο λοιπόν θα πρέπει να αναλύσει τρία σημεία όταν επιλέγει το επάγγελμά του. Το επάγγελμα θα πρέπει:

- Ø Να του ικανοποιεί τις οικονομικές του ανάγκες.
- Ø Να του ικανοποιεί τις προσωπικές του ανάγκες.
- Ø Να του αφήνει αρκετό χρόνο και ενέργεια διαθέσιμα, που θα τα αφιερώνει στην οικογένειά του (αν έχει) ή σε κοινωνικές δραστηριότητες που θα το ικανοποιούν ή θα του είναι απαραίτητες (Ηλιάδης, 1996).

Η ευτυχία λοιπόν εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο θα καταφέρει να ισορροπήσει κανείς αποτελεσματικά, τα τρία αυτά σημεία, σε σχέση με τον εαυτό του και εκείνους με τους οποίους συνδέεται.

2.3 Πως γίνεται συνήθως η εκλογή επαγγέλματος

Η εκλογή επαγγέλματος έχει μεγάλη σημασία για κάθε άτομο γιατί προσδιορίζει την προσωπική του ευτυχία, όπως και για την κοινωνία και την οικονομία, που για τη διατήρησή τους έχουν ανάγκη όλα ανεξαιρέτα τα επαγγέλματα.

Συνήθως η εκλογή επαγγέλματος, εξαρτιέται από την οικονομική και κοινωνική δομή του τόπου διαμονής. Οι νέοι αποφεύγουν να διαλέξουν επαγγέλματα που δεν εμφανίζονται στον τόπο κατοικίας τους. Επίσης αποφεύγουν να διαλέξουν επαγγέλματα, που προς στιγμή δεν προσφέρουν

μεγάλες δυνατότητες κέρδους, αν και έχουν καλή προοπτική για το μέλλον. Η εκλογή του επαγγέλματος προσδιορίζεται ευνοϊκά ή δυσμενώς από την ύπαρξη ενός επαγγέλματος που κατά παράδοση εξάσκησε η οικογένεια κυρίως αν προσέδιδε αυτάρκεια και ανεξαρτησία(έμπορος, τεχνίτης, γεωργοκτηματίας κ.λ.π) και έτσι διαμορφώνεται μια οικογενειακή επαγγελματική παράδοση. Επίσης πολλές φορές η εκλογή επαγγέλματος έχει σχέση με τις προτιμήσεις των μαθητών για κάποια συγκεκριμένα μαθήματα και με τις απασχολήσεις τους τον ελεύθερο χρόνο τους.

Πολλές φορές οι νέοι συνωστίζονται μπροστά σε κάποια "μοντέρνα" επαγγέλματα, ενώ αγνοούν άλλα πιο αναγκαία για την κοινωνία και πιο προσοδοφόρα γι' αυτούς. Λίγοι μόνο ακολουθούν κάποιο επάγγελμα από πραγματική κλίση και για χρόνια επιδιώκουν την εκμάθηση του επαγγέλματος αυτού. Οι περισσότεροι αλλάζουν συνεχώς επιθυμίες μέχρι του σημείου ώστε, η τελική εκλογή επαγγέλματος να είναι σχεδόν τυχαία. Οι απαιτήσεις των διαφόρων επαγγελμάτων, οι ιδιαίτερες συνθήκες άσκησης τους και οι δυνατότητες κέρδους είναι για τους περισσότερους νέους και τους γονείς τους ελάχιστα γνωστές(Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,1998).

2.4 Πως πρέπει να γίνεται η εκλογή επαγγέλματος

Η εκλογή επαγγέλματος δεν είναι ένα γεγονός, μια στιγμιαία απόφαση σε κάποιο στάδιο της ζωής του ατόμου, αλλά μια εξελικτική διαδικασία που αρχίζει με τη γέννηση του ατόμου και τελειώνει με τη σταθεροποίηση του σε κάποιο επάγγελμα.

Η απόφαση για κάποιο επάγγελμα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα, η συνισταμένη δυο βασικών λειτουργιών, που θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό: της αυτογνωσίας και της πληροφόρησης.

Η Αυτογνωσία, επιτυγχάνεται με την προσφορά βοήθειας στο άτομο ώστε να διακρίνει και να κατανοήσει τις δυνάμεις, τα προσόντα, τις ικανότητες, τις κλίσεις, τις δεξιότητες, τις ατομικές ιδιότητες κ.λ.π., γνωρίσματα του εαυτού του, καθώς επίσης τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, τις φιλοδοξίες, τις αξίες, τις ελπίδες και τις πιθανές αλλαγές των αναγκών του, δηλαδή να αποκτήσει μια ολοκληρωμένη αυτοαντίληψη και μέσα από το στενό περιβάλλον του μια ορθή αυτοεκτίμηση (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,1998).

Η υποβοήθηση αυτή για να γνωρίσει το άτομο και να συνειδητοποιήσει μόνο του τα στοιχεία της ατομικότητας του, μπορεί να γίνει μέσω διαδικασιών αυτοαξιολόγησης, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται συστηματικά και μεθοδικά σε όλα σχεδόν τα ηλικιακά στάδια της ζωής του αναπτυσσόμενου ανθρώπου και κυρίως κατά την εφηβεία. Η διαδικασία αυτή οδηγεί στην αυτογνωσία η οποία αποτελεί το βασικό θεμέλιο του Ε.Π.

Η αυτογνωσία, αποτελεί την υψηλότερη αλλά και δυσκολότερη επιδίωξη της αγωγής του νέου ανθρώπου, συγχρόνως όμως μπορεί να αποτελέσει και τη μεγαλύτερη, ανεκτίμητης αξίας, προσφορά σε αυτόν. Μόνο μέσα από μια σωστή συμβουλευτική του ανθρώπινου προσώπου είναι δυνατόν να επιτύχουμε την

καθοδήγησή του στο χώρο της πραγματικής αυτογνωσίας. Με την κατάλληλη μεθοδολογία και ειδικότερα με διαδικασίες αυτοαξιολόγησης, είναι δυνατό να βοηθήσουμε το νέο άνθρωπο, μέσα στην πορεία για αναζήτηση της ταυτότητας του, να διαμορφώσει ορθή αυτοαντίληψη και να επιτύχει έτσι αντικειμενική αυτοεκτίμηση, που θα αποτελέσει τον οδηγό της συμπεριφοράς του (Κρουσταλάκη).

Η Πληροφόρηση γύρω από τα επαγγέλματα είναι απαραίτητη για να μπορέσει ο νέος να διαλέξει μεταξύ των επαγγελμάτων που του προσφέρονται. Πρέπει να γνωρίσει τα επαγγέλματα, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ασκούνται, τις απαιτήσεις τους, τις ευκαιρίες εισόδου σ' αυτά, την εξέλιξή τους, τις προοπτικές τους για το μέλλον σε σχέση με την ανάπτυξη της οικονομίας και γενικά κάθε χρήσιμη πληροφορία γύρω από αυτά (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 1998).

Κεφάλαιο 3: Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός ως θεσμός-Γενικά χαρακτηριστικά

3.1 Ο ρόλος του Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Επαγγελματικός Προσανατολισμός στον Ελληνικό χώρο έχει καθιερωθεί να σημαίνει την ύπαρξη κάποιας εκπαιδευτικής διαδικασίας που αναλαμβάνει την ευθύνη να βοηθήσει τα άτομα στην λήψη αποφάσεων που αφορούν την επαγγελματική του αποκατάσταση και μάλιστα με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται το ψηλό βιοτικό τους επίπεδο και η επαγγελματική τους ασφάλεια. Ωστόσο οι σκέψεις αυτές πέρα από το ότι είναι ουτοπιστικές στην πράξη θα είχαν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της ανθρώπινης ελευθερίας.

Βασικά χαρακτηριστικά των δημοκρατικών κοινωνιών είναι η πλήρης ελευθερία στη σκέψη και την έκφραση καθώς και η προσφορά πολλών εναλλακτικών λύσεων σε κάθε πρόβλημα. Στις κοινωνίες αυτές ο ρόλος του Ε.Π., είναι όχι να κατευθύνει αλλά να πληροφορεί και να προσφέρει εμπειρίες στο άτομο, αναπτύσσοντας του με τον τρόπο αυτό την ικανότητα να παίρνει σωστότερες και πιο ρεαλιστικές αποφάσεις, σχετικά με την μελλοντική επαγγελματική του απασχόληση(Ηλιάδης,1996)

Η εκλογή επαγγέλματος είναι αν όχι η πιο σημαντική, οπωσδήποτε μια από τις πιο σημαντικές αποφάσεις που παίρνει ο άνθρωπος. Θα πρέπει όμως ο προσανατολισμός γύρω από το επάγγελμα, δηλαδή ο Ε.Π., να μην θεωρείται και να μην ασκείται μεμονωμένα ούτε στην θεωρία ούτε στην πράξη και κατά κανένα τρόπο να μην καταλήγει να παίρνει τη χροιά απλής επαγγελματογνωσίας (Δημητρόπουλος,1989).

Ο Ε.Π., δηλαδή είναι ένας συνδυασμός ενημέρωσης, διερεύνησης και προετοιμασίας με στόχο τη ρεαλιστική ένταξη του κάθε ατόμου με ένα παραγωγικό ρόλο στην κοινωνία, ένα ρόλο που θα τον έχει επιλέξει το ίδιο το άτομο και κατά συνέπεια θα βρίσκεται σε αρμονία με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του.

Η επιλογή επαγγέλματος από ένα άτομο πρέπει να αρχίσει με την πληρέστερη δυνατή αυτογνωσία. Αυτό σημαίνει ότι το άτομο θα μπορεί να απαντά σε ερωτήσεις όπως:" ποιες είναι οι δυνατότητες και οι αδυναμίες μου; Ποιες επαγγελματικές δραστηριότητες συμφωνούν με τη συναισθηματική και ψυχολογική συγκρότησή μου; Σε ποιο εργασιακό περιβάλλον θα ήθελα να εργάζομαι;". Οι απαντήσεις θα πρέπει να μπορούν να δοθούν από κάθε άτομο μετά από πλήρη ανάλυση του εαυτού του(Ηλιάδης,1996).Είναι υποχρέωσή του θεσμού να βοηθήσει το κάθε άτομο να γνωρίσει αυτό που είναι, όσο πιο καλά είναι δυνατόν, να το αποδεχθεί, να το αγαπήσει. Το να αποκτήσει το άτομο "σωστή αυτοεικόνα" σημαίνει να αποκτήσει όσο το δυνατό πιο αντικειμενική εαυτογνωσία, όσο το δυνατό πιο πλήρη γνώση του εαυτού του, όσο το δυνατό πιο ρεαλιστική σχέση με τον εαυτό του. Με άλλα λόγια να δει ακριβώς αυτό που είναι, μέσα στο πλαίσιο που βρίσκεται(Δημητρόπουλος,2000).

3.2 Σκοπός και χαρακτηριστικά "Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού"

Γενικά ο Προσανατολισμός αποβλέπει στο να βοηθήσει το άτομο στην προσπάθεια του για φυσιολογική ανάπτυξη, για ολοκλήρωση, για προσαρμογή. Επιμέρους σκοπούς του συναντά κανείς στη βιβλιογραφία κατά εκατοντάδες. Μερικοί απ' αυτούς που απαντώνται συχνότερα είναι οι ακόλουθοι:

- Ø Να βοηθήσει το άτομο να γνωρίσει και να αποδεχθεί τον εαυτό του, να εντοπίσει και να κατανοήσει ατομικά του χαρακτηριστικά, όπως ικανότητες, ενδιαφέροντα, κλίσεις, φιλοδοξίες και να διαμορφώσει τις αξίες του σ' ένα ικανοποιητικό αξιολογικό σύστημα.
- Ø Να το βοηθήσει να αξιοποιήσει το δυναμικό του κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, θέτοντας στόχους βασισμένους σε ρεαλιστικά δεδομένα.
- Ø Να το βοηθήσει στην προσπάθεια του να προσαρμοστεί σωστά στο κοινωνικό και επαγγελματικό ή σχολικό του περιβάλλον.
- Ø Να το βοηθήσει στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξή του έτσι ώστε να εξελιχτεί σε θετικό μέλος της κοινωνίας του.
- Ø Να το βοηθήσει να προχωρήσει σε συνετές, ελεύθερες και αβίαστες επιλογές εκπαιδευτικών εμπειριών και επαγγελματικών κατευθύνσεων.
- Ø Να το βοηθήσει να εξελίσσεται σωστά και να αντιμετωπίζει με επιτυχία τα όποια εμπόδια συναντά.

Όλα τα παραπάνω σημαίνουν ότι ο θεσμός αυτός πρέπει να βοηθήσει το άτομο να χτίσει μια σωστή σχέση με τον εαυτό του και με το περιβάλλον του(Δημητρόπουλος,2000).

Για να γίνει δυνατή η υλοποίηση των παραπάνω βασικών σκοπών είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε ο λειτουργός προσανατολισμού να αποκτήσει όσο το δυνατό πληρέστερη θεωρητική και πρακτική γνώση: **(1)** των χαρακτηριστικών του ατόμου, **(2)** των χαρακτηριστικών μεταβλητών που το επηρεάζουν και του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δρα και κινείται το άτομο και **(3)** των μεθόδων που πρέπει να χρησιμοποιηθούν στη διαδικασία παροχής βοήθειας στο άτομο (κατάρτιση στη μεθοδολογία εφαρμογής του θεσμού).

Θεωρητικά ο Προσανατολισμός και ακόμη περισσότερο ο Σχολικός Προσανατολισμός, έχει ως φροντίδα του την καθοδήγηση του ατόμου με γνώμονα το ίδιο το άτομο και όχι τις ανάγκες των κοινωνικών και οικονομικών συστημάτων. Η υπηρεσία ή ο φορέας Προσανατολισμού σε καμία περίπτωση

δεν πρέπει να μετατρέπεται σε όργανο της οικονομίας. Μ' αυτό δεν πρέπει να εννοηθεί ότι δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι τάσεις στην κοινωνία, στην οικονομία και στην αγορά εργασίας. Αντίθετα μάλιστα, τούτο είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή εφαρμογή του θεσμού, για τη ρεαλιστική ενημέρωση και καθοδήγηση του ατόμου.

Ο Ε.Π., δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στο συγκεκριμένο άτομο που βοηθείται. Αντίθετα επιβάλλεται να επεκτείνεται και στο περιβάλλον από το οποίο επηρεάζεται το άτομο. Στην περίπτωση του μαθητή παραδείγματος χάρη, το άμεσο περιβάλλον δεν είναι μόνο το σχολικό περιβάλλον. Είναι η οικογένειά του, ακόμη οι φίλοι του, η εξωσχολική κοινωνία γενικότερα. Είναι ευθύνη της υπηρεσίας Προσανατολισμού να συμβουλεύει και να καθοδηγεί πρόσωπα του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος του μαθητή, έτσι ώστε η συμπεριφορά τους να είναι επιβλητική και συμπληρωματική στις προσπάθειες του θεσμού στο σχολείο (Δημητρόπουλος, 1989).

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός σκοπό του έχει να βοηθήσει το άτομο να κατευθυνθεί προς το είδος της επαγγελματικής δραστηριότητας που ταιριάζει καλύτερα στο πνευματικό του επίπεδο, στα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις του.

Προσφέρει μεθοδικά και υπεύθυνα βοήθεια σε νεαρά κυρίως άτομα, για την ορθή εκλογή, σωστή προετοιμασία και επιτυχή άσκηση ενός επαγγέλματος. Η βοήθεια αυτή, που συνίσταται στον έγκαιρο προβληματισμό των νέων, την υπεύθυνη ενημέρωσή τους και την παροχή επαγγελματικής συμβουλής έχει ως προϋπόθεση τη συστηματική μελέτη των επαγγελμάτων, της αγοράς εργασίας και των δυνατοτήτων επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και τη διερεύνηση των ικανοτήτων και της προσωπικότητας των νέων, με επιστημονικά μέσα.

Εκτός από αυτά βοηθάει το νεαρό άτομο, να αποκτήσει τα απαιτούμενα εφόδια για να αποδώσει στον επαγγελματικό τομέα προς τον οποίο προσανατολίστηκε, να μπει στο επάγγελμα και να ευδοκιμήσει σ' αυτό (Λιάντας, 1996).

3.3 Βασικές αρχές " Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού"

Είναι πολλές οι αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται η εφαρμογή του θεσμού "Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού". Σε γενικές γραμμές στηρίζεται στις θεωρητικές βάσεις της ανθρωπιστικής φιλοσοφίας και ψυχολογίας.

Μερικές από τις πιο βασικές είναι:

1. Αποβλέπει στην ολική ανάπτυξη του ατόμου. Δεν απομονώνει και δεν ενισχύει καμία όψη της προσωπικότητας ξεχωριστά. Ειδικά στην περίπτωση του μαθητή, όπου η προσωπικότητα είναι ακόμη υπό διάπλαση. Η αρχή αυτή έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα (Δημητρόπουλος, 1989).
2. Ο θεσμός στηρίζεται στη συνεργασία με το άτομο και αποφεύγει την επιβολή απόψεων. Το καθοδηγεί και το βοηθάει στην πραγμάτωση των επιδιώξεων του, οποιεσδήποτε κι αν είναι αυτές και συνεξετάζει με το άτομο τα προβλήματα που τυχόν αυτό αντιμετωπίζει.

3. Βασική αρχή είναι η αναγνώριση της ελευθερίας επιλογής, της ελευθερίας δηλαδή του ατόμου να επιλέξει ελεύθερα και αβίαστα μεταξύ των εναλλακτικών λύσεων. Η αρχή αυτή βέβαια προϋποθέτει σωστή πληροφόρηση του ενδιαφερόμενου και αμερόληπτη εξέταση των δυνατοτήτων του ίδιου του ατόμου και του περιβάλλοντός του. Προϋποθέτει επίσης, την ύπαρξη δυνατοτήτων, εναλλακτικών οδών επιλογής, αλλιώς η ελευθερία εκλογής είναι χωρίς αντίκρισμα. Σχετικός είναι και ο σεβασμός της προσωπικότητας του ατόμου και ιδιαίτερα της ηθικής του, των αρχών του, των αξιών του.
4. Η αρχή της ατομικότητας του ανθρώπου έχει ιδιαίτερη σημασία στο θεσμό αυτό. Κάθε άτομο είναι αυτό που έτυχε να είναι ή αυτό που έγινε. Το ατομικό στοιχείο δεν θυσιάζεται προς όφελος της κοινωνικότητας ή του κοινωνικού και οικονομικού συστήματος.
5. Ο Προσανατολισμός όταν παίρνει τη μορφή επικοινωνίας μεταξύ δυο μόνο ατόμων, δηλαδή του συμβουλευόντος και του συμβουλευόμενου, στηρίζονται σε μια δημιουργική σχέση ανάμεσα σε αυτούς τους δυο, η οποία πρέπει να είναι φιλική, ειλικρινής και γνήσια αλλιώς η βοήθεια είναι ουσιαστικά αδύνατη.
6. Η παραδοχή της αρχής της ισότητας μεταξύ των ατόμων αποτελεί αναπόσπαστο χαρακτηριστικό της όλης προσπάθειας του θεσμού. Συνεπώς ο λειτουργός παρέχει υπηρεσίες σε όλα ανεξαιρέτως τα άτομα που έχουν ανάγκη τέτοιων υπηρεσιών. Ειδικά ο Σχολικός Προσανατολισμός και η Σχολική Συμβουλευτική επιβάλλεται να παρέχουν βοήθεια σ' όλους τους μαθητές. Στην πράξη συνηθιζόταν παλαιότερα να ασχολείται ο λειτουργός Προσανατολισμού μόνο με τους μαθητές που παρουσίαζαν κάποια έντονα προβλήματα, σ' οποιονδήποτε τομέα. Σε μερικούς μάλιστα τομείς της υπηρεσίας Προσανατολισμού, συνηθιζόταν να δίνεται προσοχή στους πολύ καλούς μαθητές μόνο. Σήμερα θεωρείται απαράδεκτο να γίνονται διακρίσεις στο σχολικό περιβάλλον. Όλοι οι μαθητές είναι ίσοι, έχουν τα ίδια δικαιώματα και ο Προσανατολισμός έχει τις ίδιες υποχρεώσεις προς όλους.
7. Ο αυτοκαθορισμός είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή εφαρμογή του θεσμού. Κάθε κανονικός άνθρωπος έχει τη δυνατότητα και την ικανότητα να επιλέγει την πορεία που θα ακολουθήσει και να αποφασίσει για τον εαυτό του. Στη σημερινή κοινωνία είναι απαράδεκτο να θεωρούνται οι τύχες των ανθρώπων προκαθορισμένες. Ο "προκαθορισμός" δεν έχει θέση στη φιλοσοφία και πράξη του θεσμού του Προσανατολισμού(Δημητρόπουλος,2000).

8. Ο Προσανατολισμός, ειδικά στο σχολείο είναι κυρίως δημιουργικός και προληπτικός, όχι επανορθωτικός και θεραπευτικός. Η έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη και όχι στην θεραπεία. Σε περίπτωση όμως προβληματικών παιδιών είναι επιτρεπτική η θεραπευτική μορφή, εφόσον βέβαια υπάρχουν τα ειδικευμένα στελέχη, τα απαραίτητα μέσα και οι απαραίτητες προϋποθέσεις. Η Συμβουλευτική στις περιπτώσεις αυτές βρίσκει ειδική εφαρμογή.
9. Η πράξη του θεσμού πρέπει να έχει πάντα ως στόχο της την ωφέλεια του ατόμου, του μαθητή στην περίπτωση του σχολείου. Κάθε άλλη οπτική γωνία έρχεται σε δεύτερη μοίρα και κάθε φιλοσοφία ή ενέργεια που είναι δυνατόν να βλάψει το συμβουλευόμενο άτομο, είναι απαράδεκτη (Δημητρόπουλος, 1989).

3.4 Η κοινωνική και η οικονομική σημασία του θεσμού του Ε.Π.

Ο θεσμός του Ε.Π., δεν έχει μόνο σαν σκοπό να βοηθήσει το άτομο να αναπτυχθεί και να προσαρμοστεί στα διάφορα περιβάλλοντα του αλλά προσπαθεί να το βελτιώσει κοινωνικά και οικονομικά.

Η κοινωνική συμβολή του Ε.Π., συντελεί στην πρόληψη της ψυχικής ασθένειας του παραστρατήματος και της αντικοινωνικής συμπεριφοράς του ατόμου. Όταν το άτομο είναι καλά προσαρμοσμένο στο σχολείο ή στην εργασία του, όταν δηλαδή τα πάει καλά με τον εαυτό του και τους άλλους, όταν αισθάνεται ότι ανήκει και έχει τη θέση του στην οικογένειά του και γενικότερα στο περιβάλλον του, τότε αισθάνεται σιγουριά και δεν έχει ανάγκη να παρασυρθεί στο έγκλημα και στα ναρκωτικά, για να αναπληρώσει αυτό που χάνει από μια κανονική και παραδεκτή συμπεριφορά από την κοινωνία.

Για τον Ε.Π., ο κάθε άνθρωπος κάνει για κάτι, δεν απορρίπτεται κανένας. Ακόμα και ανάπηρα άτομα (σωματικά, ψυχικά ή διανοητικά) αν βοηθηθούν, μπορούν κάπου να απασχοληθούν και να κερδίσουν την ζωή τους, ώστε να γίνουν παραγωγικά άτομα και να μην ζουν σε βάρος του οικογενειακού ή του κοινωνικού συνόλου.

Από οικονομική άποψη ο Ε.Π., συμβάλλει στην ποιοτική και ποσοτική αύξηση της αποδόσεως του εργαζομένου. Ένα άτομο που προσανατολίζεται σωστά, επόμενο είναι να είναι παραγωγικό και υπεύθυνο, να συνεργάζεται και να μην δημιουργεί προβλήματα στη δουλειά του. Όλα αυτά το κάνουν να αισθάνεται ικανοποίηση από το επάγγελμα του. Όταν το άτομο αισθάνεται ικανοποίηση τότε γίνεται πιο παραγωγικό και η ποσοτική και ποιοτική αύξηση ελαττώνουν το κόστος παραγωγής, οπότε έχουμε αύξηση του βιοτικού επιπέδου και του εθνικού εισοδήματος (Π.Βάρλα, Κ.Καλογήρου, 1978).

3.5 Προς ποιους απευθύνεται ο θεσμός του Ε.Π.

Τα μέσα του Ε.Π., είναι απαραίτητο να βρίσκονται στη διάθεση όλων των ενδιαφερομένων και ιδιαίτερα: **(α)** των εφήβων, συμπεριλαμβανομένων και των μαθητών που έχουν ανάγκη συμβουλών σχετικών με την είσοδο τους σε ένα επάγγελμα ή με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, **(β)** των ενηλίκων,

οι οποίοι έχουν ανάγκη συμβουλών που αναφέρονται στην εκλογή ενός επαγγέλματος ή στην επαγγελματική τους αναπροσαρμογή (Λιάντας, 1996).

Ειδικότερα ο Ε.Π., απευθύνεται σε άτομα που βρίσκονται μπροστά σε διαδικασίες σχεδιασμού και προγραμματισμού της ζωής τους και μπορεί να είναι νέοι που σχεδιάζουν το μέλλον τους και ενδιαφέρονται να κάνουν ανάλογες επιλογές ή ακόμη και ενήλικοι σε φάσεις αναπροσανατολισμού (Δημητρόπουλος, 2000).

(Α) Ιδιαίτερα στο πλαίσιο του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο οποίο δίνεται μεγάλη έμφαση σ' αυτή την εργασία-τα άτομα που έχουν ανάγκη υπηρεσιών Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σχολικής Συμβουλευτικής, μπορούν να υπαχθούν σε μια από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- ∅ Μαθητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων. Οι μαθητές πρέπει να βοηθούνται κυρίως πριν, αλλά και μετά την αποφοίτηση τους από το σχολείο, μέχρι και την επαγγελματική αποκατάσταση και προσαρμογή τους. Ο Σ.Ε.Π., πρέπει να αποβλέπει στην εξυπηρέτηση όλων των κατηγοριών των μαθητών και όχι μόνο εκείνων που αποκλίνουν του κανονικού σε κάποια χαρακτηριστικά. Ο Σ.Ε.Π., ως προληπτικός και εξελικτικός που πρέπει να είναι, φροντίδα του είναι κατά κύριο λόγο το σύνολο των κανονικών, των ομαλών μαθητών, που αποτελούν στον κόσμο του σχολείου συντριπτική πλειοψηφία. Τούτο βέβαια δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι υποδηλώνει την εγκατάλειψη των υπολοίπων μαθητών (Δημητρόπουλος, 1989).
- ∅ Πρώην μαθητές, που για οποιοδήποτε λόγο άφησαν το σχολικό περιβάλλον σχετικά νωρίς, πριν τελειώσουν τουλάχιστον το Γυμνάσιο. Αυτά τα άτομα αντιμετωπίζουν ξεχωριστά προβλήματα, αφού δεν είναι πλέον μαθητές να απολαμβάνουν τα ευεργετήματα και την ασφάλεια της σχολικής ζωής, αλλά και δεν είναι ακόμη ώριμοι ενήλικοι για να έχουν αποκτήσει συναίσθηση του ρόλου της νέας εξελικτικής βαθμίδας και την ωριμότητα που επέρχεται σ' αυτό το στάδιο της ζωής τους.
- ∅ Άτομα του εξωσχολικού περιβάλλοντος που με οποιονδήποτε τρόπο επηρεάζουν αποφασιστικά τη συμπεριφορά των μαθητών, τόσο μέσα στο σχολικό περιβάλλον, όσο και έξω από αυτό. Κύρια κατηγορία τέτοιων ατόμων είναι οι γονείς, κάτω από την επίδραση των οποίων βρίσκονται τα παιδιά κατά το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα του εικοσιτετραώρου. Άλλες κατηγορίες είναι συγγενικά πρόσωπα, ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, ομάδες ομοίων, φίλων κ.λ.π.
- ∅ Ανάλογα με τη δομή της υπηρεσίας Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού σε κάποιον σχολικό οργανισμό, οι εκπαιδευτικοί έχουν άμεση ανάγκη ενημέρωσης και συμπαράστασης από μέρους των Συμβούλων Προσανατολισμού (Δημητρόπουλος, 2000).

(Β) Ενήλικες που επιστρέφουν στο σχολείο. Στην κατηγορία των ενηλίκων που επιστρέφουν στο σχολείο δίνεται σήμερα ιδιαίτερη έμφαση σε άλλες χώρες διότι ο αριθμός των ενηλίκων που επιστρέφουν στο σχολείο αυξάνεται συνεχώς. Τούτο είναι αποτέλεσμα δυο κυρίως παραγόντων. Αυξάνεται πρώτα η ανάγκη για συμπληρωματική εκπαίδευση, όπως υπαγορεύεται κυρίως από την τεχνολογική εξέλιξη και αντανακλάται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αυξάνεται κατόπιν η επιθυμία των ατόμων για επιπρόσθετη παιδεία, ιδίως εκείνων που για διάφορους λόγους δεν είχαν την ευκαιρία ν' αποκτήσουν τουλάχιστον τη στοιχειώδη γενική παιδεία. Επιδρά οπωσδήποτε και η παρώθηση και τα κίνητρα που προσφέρουν οι κοινωνίες για συμπληρωματική εκπαίδευση, μετεκπαίδευση, επανεκπαίδευση, επιμόρφωση κ.λ.π. Η "συνεχής εκπαίδευση" ή "δια βίου εκπαίδευση" είναι έννοιες που αντανακλούν την κατάσταση αυτή. Σ' αυτή την κατηγορία με την συνεχιζόμενη δια βίου εκπαίδευση έχει αναπτυχθεί και το ενδιαφέρον για τη δια βίου συμβουλευτική και τη δια βίου επαγγελματική συμβουλευτική ειδικότερα (Δημητρόπουλος, 1989).

(Γ) Ομάδες των "ειδικών πληθυσμών" έχουν ανάγκη από Ε.Π. Ομάδες δηλαδή που αντιμετωπίζουν ξεχωριστά προβλήματα. Οι ομάδες που συνηθέστερα αναφέρονται είναι:

- ∅ Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α), ειδικά με κάποιο είδος σωματικής αναπηρίας.
- ∅ Α.Μ.Ε.Α με προβλήματα νοητικής στέρησης.
- ∅ Άτομα που ανήκουν σε μια από τις ομάδες προσφύγων (πολιτικών, οικονομικών), μειονοτήτων, επαναπατριζόμενων
- ∅ Άτομα που ανήκουν σε φυλετικές ή μειονοτικές ομάδες.
- ∅ Τέλος, άτομα που ανήκουν σε πολιτιστικά υποβαθμισμένες ή οικονομικά στερημένες περιοχές.

(Δ) Ο Προσανατολισμός είναι απαραίτητος σε ομάδες που οι συγκυρίες της ζωής τους, τους δημιουργούν ιδιαίτερες δυσκολίες ένταξης ή επανένταξης. Για παράδειγμα άτομα που κρατούνται σε φυλακές χρειάζονται υποστήριξη για την επανένταξή τους στο κοινωνικό επαγγελματικό σύστημα. Το ίδιο και οι στρατευμένοι, κληρωτοί και μη κ.λ.π.

(Ε) Άτομα που βρίσκονται (ή απειλούνται με) σε κοινωνικό αποκλεισμό (εκπαιδευτικό, επαγγελματικό κ.λ.π.) έχουν ανάγκη Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού.

(ΣΤ) Τέλος ο Προσανατολισμός είναι απαραίτητος σε όλες εκείνες τις ομάδες ενηλίκων ατόμων που δημιούργησαν οι επαγγελματικές, κοινωνικές, οικονομικές κ.λ.π. εξελίξεις των σημερινών κοινωνιών: Στους άνεργους, σ' αυτούς που αλλάζουν επάγγελμα ή εργασία στην ώριμη ηλικία τους (Δημητρόπουλος,2000).

3.6 Φορείς και πεδία εφαρμογής Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Τα κύρια πεδία στα οποία αναπτύσσονται δραστηριότητες και πρακτικές Ε.Π. είναι:

- (1) ο χώρος της εκπαίδευσης,
- (2) ο χώρος της απασχόλησης,
- (3) ο ιδιωτικός τομέας παροχής υπηρεσιών Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής,
- (4) προγράμματα Προσανατολισμού, σποραδικές δραστηριότητες διαφόρων φορέων και οργανισμών.

Στο πρώτο πεδίο διακρίνουμε δυο κατευθύνσεις:

- I. τον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, τον Σ.Ε.Π., όπως εφαρμόζεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αρμόδιος φορέας είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- II. τον Ε.Π., όπως έχει αρχίσει προσφάτως να αναπτύσσεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υπό την μορφή των γραφείων Διασύνδεσης και Σταδιοδρομίας.

Το δεύτερο πεδίο καλύπτεται σχεδόν από τις δραστηριότητες του Ο.Α.Ε.Δ. Ο Ε.Π., του εργατικού δυναμικού συνιστά βασικό σκοπό της αποστολής του και αποτελεί λειτουργικό στοιχείο της εφαρμογής των πολιτικών του για την ανεργία, την απασχόληση, την κατάρτιση και την μαθητεία. Επιπλέον ο Ε.Π., αναδεικνύεται σε ισχυρό μέσο επιτυχούς επανένταξης των ανέργων σε εργασία που ανταποκρίνεται στις δεξιότητες και τις γνώσεις τους με επιτυχία, εξασφαλίζοντας έτσι και τη διάρκεια της απασχόλησης τους.

Στο πεδίο αυτό περιλαμβάνονται επίσης και επιχειρήσεις, κυρίως του ιδιωτικού τομέα, οι οποίες εφαρμόζουν πρακτικές προσανατολισμού στη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού τους, αλλά δεν χρησιμοποιούν τον όρο αυτό.

Ο Ο.Α.Ε.Δ παρέχει σήμερα τις ακόλουθες υπηρεσίες:

1. Επαγγελματικό Προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού (ή όπως έχει καθιερωθεί πρόσφατα Συμβουλευτική Απασχόληση). Απευθύνεται στα άτομα που ζητούν εργασία και ο χώρος που εφαρμόζεται είναι οι ειδικές υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. Οι άνεργοι αυτοί που ζητούν εργασία αλλά δεν έχουν καταρτιστεί σε ένα επάγγελμα ή έχουν επαγγελματικά προσόντα αλλά δεν

Η συμβολή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην διαδικασία της επιλογής επαγγελματικής κατεύθυνσης του εφήβου.

ζητούνται στην αγορά εργασίας ή δεν έχουν επιλέξει καθόλου τομέα απασχόλησης, χρειάζονται ειδική βοήθεια και καθοδήγηση από τον Σύμβουλο Ε.Π., για να επιλέξουν επάγγελμα ή να επαναπροσανατολιστούν σε νέους κλάδους.

2. Βοήθεια σε νέους που έχουν τελειώσει οποιαδήποτε βαθμίδα της εκπαίδευσης και δεν έχουν επιλέξει τον επαγγελματικό τους δρόμο. Τους δίνεται η δυνατότητα να κατανοήσουν τις δυνατότητες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πληροφορούμενοι για τον χώρο των επαγγελμάτων να κάνουν τις σωστές επιλογές.
3. Πρακτικές προσανατολισμού για την φοίτηση στις σχολές του Ο.Α.Ε.Δ.
4. Σχεδίαση και εφαρμογή προγραμμάτων Ε.Π., χρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε., σε συνεργασία με άλλους φορείς:
 - Ø για άτομα με ειδικές ανάγκες,
 - Ø για στρατευμένους,
 - Ø για φυλακισμένους.

Τα προγράμματα αυτά αποσκοπούν στο να ανταποκριθούν στις ανάγκες Ε.Π., ειδικών ομάδων πληθυσμού.

5. Εκπόνηση πληροφοριακού και παιδαγωγικού υλικού που χρησιμοποιείται στον Ε.Π., του Ο.Α.Ε.Δ., αλλά και του Σ.Ε.Π., σε συνεργασία με το ΥΠ.Ε.Π.Θ (ασκήσεις Ε.Π., μονογραφίες επαγγελμάτων, οδηγίοι σπουδών κ.λ.π.).

Ο τρίτος τομέας περιλαμβάνει τα ιδιωτικά γραφεία παροχής υπηρεσιών Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής (Β.Κολυβά, Μ.Κουτσαυτή, 1997).

Ο τέταρτος τομέας αφορά όλους εκείνους τους φορείς, οργανισμούς και υπηρεσίες οι οποίοι δραστηριοποιούνται συγκυριακά στον Προσανατολισμό και εφαρμόζουν αντίστοιχες πρακτικές, στα πλαίσια κυρίως Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Τέτοιοι φορείς και υπηρεσίες που αναπτύσσουν σχετικές πρωτοβουλίες είναι: **(α)** Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς που λειτουργεί περισσότερο ως χρηματοδότης ή συνδιοργανωτής τέτοιων προγραμμάτων (Κέντρα Πληροφόρησης Νεότητας, Προγράμματα Προσανατολισμού στρατιωτών, Προγράμματα φυλακών κ.λ.π.). **(β)** Η Τοπική Αυτοδιοίκηση όπου Δήμοι έχουν σε αρκετές περιπτώσεις οργανώσει Συμβουλευτικούς σταθμούς και προγράμματα που αφορούν νέους και γονείς. **(γ)** Η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, που εντάσσει τη Συμβουλευτική στα προγράμματα του κοινωνικού αποκλεισμού αλλά αναπτύσσει και αυτοτελείς δραστηριότητες Προσανατολισμού σε συνεργασία π.χ. με τους Δήμους. **(δ)** Ιδρύματα Κοινωνικών Υπηρεσιών, μονάδες αποτοξίνωσης κ.λ.π., όπου είναι οργανωμένες υπηρεσίες Συμβουλευτικής διάφορων μορφών.

(ε) Οργανισμοί και φορείς κατάρτισης. **(στ)** Τα πολυποίκιλα εκείνα προγράμματα διάφορων ποικιλώνυμων φορέων που απευθύνονται σε μια

μεγάλη ποικιλία αποδέκτων όπως οι κληρωτοί στις ένοπλες δυνάμεις, οι φυλακισμένοι, οι παλιννοστούντες, οι πρόσφυγες που στο σύνολο τους σχεδόν είναι προγράμματα ένταξης και επανένταξης με κυρίαρχο στοιχείο του Ε.Π., και της επαγγελματικής προσαρμογής.

Οι σημαντικότεροι φορείς θεσμοθετημένης εφαρμογής συστημάτων Ε.Π., είναι το Υπουργείο Παιδείας, με την εφαρμογή του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.), και ο Ο.Α.Ε.Δ., με την εφαρμογή της επαγγελματικής και εκπαιδευτικής πληροφόρησης σε νέους και ενήλικες και της Συμβουλευτικής Απασχόλησης του εργατικού δυναμικού (Δημητρόπουλος, 2000 & Β.Κολυβά, Μ.Κουτσαυτή, 1997).

3.7 Ρόλος και δράση του Ε.Κ.Ε.Π.

Το 1994 με το νόμο 2224\94, ιδρύθηκε από το Υπουργείο Εργασίας το Ε.Κ.Ε.Π. (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού).

Το Ε.Κ.Ε.Π. φιλοδοξεί να διαδραματίσει ένα καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του Ε.Π., στη χώρα μας. Η δημιουργία του αποσκοπεί στην κάλυψη των αναγκών και την σημαντική βελτίωση του υφισταμένου συστήματος. Βασικός στόχος του είναι η εξάλειψη των δυσλειτουργιών και η κάλυψη των κενών που παρουσιάζει η εφαρμογή του Ε.Π.

Το Ε.Κ.Ε.Π. έχει οριστεί ως ο εθνικός συντονιστικός φορέας με γενικό σκοπό να βελτιώσει, να προωθήσει και να συντονίσει, σε συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ. και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τις υπηρεσίες Ε.Π. και Συμβουλευτικής σε εθνικό επίπεδο, ώστε κάποτε να σταματήσουν οι μεμονωμένες ενέργειες, με στόχο ο Ε.Π. να αποτελέσει μια δια βίου εξελικτική διαδικασία που αφορά όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και επεκτείνεται στο σύνολο της εργασιακής ζωής του ανθρώπου.

Τα πέντε βασικά πεδία ανάπτυξης των δράσεων του Ε.Κ.Ε.Π. είναι:

1. **(α)** Συντονισμός διαδικασιών για την ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών των φορέων που σχετίζονται με τον Ε.Π.
(β) Διερεύνηση των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής και πολιτικής καθώς επίσης και για τον αποτελεσματικότερο συντονισμό των φορέων.
2. Ανάπτυξη ερευνητικής δραστηριότητας σε θέματα Προσανατολισμού.
3. Ενίσχυση των εθνικών δομών Προσανατολισμού για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποδοτικότητας των υπηρεσιών τους και διεύρυνση του πεδίου λειτουργίας και δράσης τους μέσω:
 - ∅ της επεξεργασίας ενός συστήματος πιστοποίησης και τυποποίησης τεχνικών και εργαλείων καθώς και της παραγωγής ικανού στελεχιακού δυναμικού όπως επίσης και πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων στελεχών και υπηρεσιών.

Ø της διαμόρφωσης ενός συστήματος αξιολόγησης των επιδόσεων των φορέων Ε.Π.

4. Παραγωγή υλικού και δημιουργία πληροφοριακών συστημάτων με τη χρήση νέων τεχνολογιών, διευκολύνοντας την πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων και την τεκμηρίωση σε όλες τις κατηγορίες κοινού.
5. Ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών και αξιοποίηση των εμπειριών και δυνατοτήτων που προσφέρουν (Β.Κολυβά, Μ.Κουτσαυτή, 1997).

Κεφάλαιο 4: Έφηβος: Προσωπικοί, εκπαιδευτικοί-επαγγελματικοί προβληματισμοί και αποφάσεις των εφήβων

4.1 Χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας

Η εφηβική ηλικία είναι η τελευταία φάση της ανάπτυξης, το τελευταίο στάδιο στην πορεία του ατόμου προς την ωριμότητα. Καλύπτει τη χρονική περίοδο ανάμεσα στην παιδική και στην ώριμη ηλικία και αποτελεί τη φάση της ζωής κατά την οποία πραγματοποιείται το πέρασμα του ατόμου από τον κόσμο του παιδιού, με την ανεμελιά και την εξάρτηση, στον κόσμο του ενηλίκου, με την υπευθυνότητα και την αυτοδιαχείριση. Το πέρασμα αυτό γίνεται βαθμιαία σε ένα διάστημα 7-8 ετών. Στο διάστημα αυτό, το αναπτυσσόμενο άτομο, ο έφηβος, δεν είναι πια παιδί ούτε όμως ακόμη ενήλικος. Παρουσιάζει χαρακτηριστικά που ορισμένα θυμίζουν την παιδική ηλικία και άλλα που θυμίζουν την ώριμη ηλικία (Ι.Ν.Παρασκευόπουλος,1985).

Ο έφηβος καθημερινά σχεδόν ανήσυχος, αναρωτιέται για το " ποιος πραγματικά είναι " και για πολλά άλλα. Συχνές σ' αυτήν την ηλικία είναι οι συναισθηματικές εκρήξεις, η επιθυμία απομόνωσης, η κριτική διάθεση, οι μεταπτώσεις στην διάθεση και τη συμπεριφορά όπως επίσης και η επιθυμία αποδέσμευσης και ανεξαρτητοποίησης από την οικογένεια.

Τον έφηβο τον χαρακτηρίζει επίσης η συνεχής προσπάθεια για να κατανοήσει τον κόσμο και την κοινωνία μέσα στην οποία ζει και να αντιληφθεί τη θέση τη οποία έχει ή θα ήθελε να έχει σε αυτά τα σύνολα. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια αναζητεί την ατομική του ταυτότητα και επιδιώκει την απόκτηση κάποιου είδους αυτονομίας και ανεξαρτησίας. Αντιμετωπίζοντας λοιπόν αυτές τις περίπλοκες καταστάσεις, ο έφηβος μαθητής ζει κάτω από την πίεση της ανάγκης για λήψη σοβαρών εκπαιδευτικών αποφάσεων, όπως η επιλογή εκπαιδευτικού κλάδου ή κατεύθυνσης (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,1999).

4.2 Οι μεγάλες αποφάσεις παίρνονται στη χειρότερη χρονική περίοδο

Η περίοδος κατά την οποία το άτομο καλείται να πάρει τις πιο σημαντικές αποφάσεις συμπίπτει με την άνοιξη της ζωής του. Στην εφηβεία, ενώ αρχίζει να ξεφεύγει από τους περιορισμούς που υπάρχουν στο σπίτι των γονιών του πρέπει να αποφασίσει για σοβαρά θέματα, όπως για τη σταδιοδρομία του, τον τόπο στον οποίο θα εργαστεί και θα ζήσει, τους στόχους του, τις σχέσεις του με το άλλο φύλο κ.λ.π. Οι αποφάσεις που θα πάρει στα θέματα αυτά θα του δημιουργήσουν περιορισμούς για το μέλλον του και θα καθορίσουν τα όρια, μέσα στα οποία θα κινηθεί τη μεγαλύτερη περίοδο της ζωής του (Ηλιάδης,1996).

Ανάγκη βοήθειας για οριστική επαγγελματική επιλογή, έχει κάθε άτομο. Η ανάγκη αυτή υπάρχει σ' όλη τη διάρκεια των σπουδών αλλά κορυφώνεται σε ύψος σπουδαιότητας σε τέσσερα κυρίως σημεία: **(1)** όταν πρέπει ο μαθητής

να αποφασίσει, τι εκπαιδευτική κατεύθυνση θα επιδιώξει να ακολουθήσει μετά την τρίτη τάξη του Γυμνασίου. **(2)** όταν πρέπει να αποφασίσει τι κατεύθυνση θα ακολουθήσει στο Λύκειο, **(3)** όταν χρειάζεται να αποφασίσει τι επαγγελματική γενική κατεύθυνση θα επιδιώξει να ακολουθήσει, απόφαση που τοποθετείται στο τέλος του Λυκείου και **(4)** τι επάγγελμα θα ακολουθήσει, δηλαδή με τι ακριβώς επαγγελματικές δραστηριότητες θέλει να ασχοληθεί, κάτι που γίνεται με το τέλος κάθε τελευταίας εκπαιδευτικής προσπάθειας, σ' οποιοδήποτε εκπαιδευτικό επίπεδο και αν λαμβάνει χώρα αυτή η προσπάθεια (Δημητρόπουλος,2000).

4.3 Οι εκπαιδευτικές-επαγγελματικές αποφάσεις του εφήβου

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται ένα μοντέλο εκπαιδευτικών-επαγγελματικών αποφάσεων που αντανάκλα τις αποφάσεις που είναι υποχρεωμένο το άτομο να παίρνει, ιδίως το νεαρό άτομο, της δικής μας πραγματικότητας.

A. Η πρώτη απόφαση

Η πρώτη σημαντική απόφαση είναι εκείνη που κάθε μαθητής είναι υποχρεωμένος να πάρει στο τέλος της τρίτης τάξης του Γυμνασίου, εκεί δηλαδή που τελειώνει η υποχρεωτική παιδεία. Αυτή η απόφαση είναι ίσως η σημαντικότερη απόφαση του ατόμου, γιατί αυτή καθορίζει τα γενικά πλαίσια μέσα στα οποία το άτομο θα κινείται σ' όλη την υπόλοιπη σταδιοδρομία του. Με αυτή την απόφαση το άτομο κάνει επιλογή τόσο εκπαιδευτικής όσο και επαγγελματικής κατεύθυνσης.

Εδώ βέβαια υπάρχει ένα μεγάλο χάσμα ανάμεσα στις θεωρητικές απόψεις σχετικά με το τι είναι σε θέση να κάνει ο έφηβος της βαθμίδας αυτής, της ηλικίας των 14-15 ετών και τι υποχρεώνεται να κάνει. Αναλυτικότερα, ο μαθητής υποχρεώνεται να προγραμματίσει σχεδόν ολόκληρο το μέλλον του και να πάρει μια απόφαση, η οποία υλοποιεί αυτό τον προγραμματισμό, σε μια ηλικία κατά την οποία τόσο θεωρητικά όσο και εμπειρικά δεδομένα δείχνουν ότι το άτομο είναι ανώριμο να πάρει. Δεν έχει φτάσει ακόμη δηλαδή στην κατάλληλη βαθμίδα εξέλιξης και ωρίμανσης για να υλοποιήσει αυτήν την εξελικτική δραστηριότητα. Αυτά σημαίνουν σε τελευταία ρεαλιστική ανάλυση ότι το ίδιο το παιδί πολύ λίγο συμμετέχει σ' αυτόν τον αρχικό προγραμματισμό, όπως και δεν παίρνει ελεύθερα και αβίαστα την απόφαση που θεωρητικά υποτίθεται ότι παίρνει. Είναι ευθύνη του Προσανατολισμού να μετατρέψει τη συμμετοχή του μαθητή σ' αυτήν την εκλογή από εικονική σε ουσιαστική.

Για να καταστεί όμως τούτο δυνατό, πιστεύω ότι ο Σχολικός Προσανατολισμός πρέπει να επιτύχει τουλάχιστον τα παρακάτω:

(α) Να αντιληφθούν οι μαθητές το μέγεθος της σπουδαιότητας αυτής της απόφασης, τόσο για τους ίδιους όσο και για το κοινωνικό σύνολο.

(β) Να αντιληφθούν οι μαθητές ότι αποτελεί όχι μόνο δικαίωμά τους, αλλά και ευθύνη τους να πάρουν μόνοι τους αβίαστα και ανεπηρέαστα αυτή την απόφαση.

(γ) Να γνωρίσουν οι μαθητές καθετί που σχετίζεται με την απόφαση αυτή. Τούτο προϋποθέτει ότι οι μαθητές πρέπει να γνωρίσουν:

- Ø Ποια στοιχεία πρέπει να γνωρίζουν προκειμένου να πάρουν μια ρεαλιστική απόφαση και
- Ø αυτά ακριβώς τα ειδικά στοιχεία, τις ειδικές πληροφορίες που απαιτούνται για να πάρουν αυτοί οι ίδιοι αυτή τη συγκεκριμένη απόφαση.

(δ) Να γνωρίσουν οι μαθητές την ορθή διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Β. Η δεύτερη απόφαση

Η δεύτερη απόφαση που έχει να πάρει ο μαθητής σχετίζεται πάλι με την επιλογή εκπαιδευτικής-επαγγελματικής κατεύθυνσης. Μπορεί να υποστηρικτή ότι είναι μια προέκταση της πρώτης, αλλά γίνεται σε στενότερα πλαίσια, διότι ο μαθητής βρίσκεται ήδη μέσα σε μια πορεία, στην οποία τον οδήγησε η πρώτη απόφαση. Η συγκεκριμένη απόφαση που θα πάρει ο μαθητής εξαρτάται από την κατεύθυνση μέσα στην οποία βρίσκεται ήδη. Άλλη είναι αν βρίσκεται στο Ενιαίο Λύκειο, άλλη αν βρίσκεται στο Τ.Ε.Ε., άλλη αν βρίσκεται εκτός εκπαίδευσης κ.λ.π. Για παράδειγμα, αν βρίσκεται στο Γενικό Λύκειο αντιστοιχεί στην επιλογή κατεύθυνσης.

Γ. Η τρίτη απόφαση

Την απόφαση αυτή την παίρνει το άτομο τότε που επιλέγει σπουδές ειδίκευσης, ανεξάρτητα από τη βαθμίδα ή το χώρο όπου θα πραγματοποιήσει αυτές τις σπουδές.

Η τρίτη αυτή απόφαση θεωρείται απόφαση εκλογής επαγγέλματος, διότι γίνεται στο σημείο προ της εισόδου στη φάση σπουδών εξειδίκευσης, οι οποίες θα οδηγήσουν το άτομο μέσα σε μια επαγγελματική οικογένεια (π.χ. του οικονομολόγου).

Η εκλογή επαγγέλματος είναι επιλογή τόσο εκπαιδευτική όσο και επαγγελματική και λαμβάνει χώρα πριν από τις σπουδές οποιουδήποτε επιπέδου που καταλήγουν σε εξειδίκευση.

Δ. Η τέταρτη απόφαση

Η τέταρτη απόφαση ονομάζεται σε αντιδιαστολή με την τρίτη, απόφαση επιλογής εργασίας, διότι πρόκειται για δυο τελείως διαφορετικές μορφές απόφασης. Ενώ με την επιλογή επαγγέλματος το άτομο αποφασίζει για την κατεύθυνση σπουδών τελικής προετοιμασίας που θ' ακολουθήσει και κατ' επέκταση το γενικό επαγγελματικό πλαίσιο μέσα στο οποίο το άτομο θα κινηθεί αργότερα, με την επιλογή εργασίας, αντίθετα, το άτομο επιλέγει τον ειδικότερο εργασιακό τομέα απασχόλησης μέσα σ' ένα γενικό επαγγελματικό πλαίσιο. Για παράδειγμα όταν αποφασίσει κάποιο άτομο να σπουδάσει στη Νομική Σχολή, νομικά δηλαδή, επιλέγει το νομικό ως γενικό επαγγελματικό

πλαίσιο. Αυτή την απόφαση την καλούμε "επιλογή επαγγέλματος". Οι τομείς απασχόλησης όμως μετά τη νομική είναι πολλοί. Μπορεί το άτομο να ασκήσει το ελεύθερο επάγγελμα του δικηγόρου, μπορεί να γίνει δικαστικός, μπορεί να διοριστεί σε υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, μπορεί να γίνει εκπαιδευτικός κ.λ.π. Στην επιλογή του τομέα απασχόλησης, λοιπόν, κάνει στην ουσία "εκλογή εργασίας". Είναι απόφαση που παίρνεται μετά τις σπουδές ειδίκευσης είναι μόνον επαγγελματική-εργασιακή (Δημητρόπουλος,2000).

4.4 Γιατί πρέπει ο μαθητής να παίρνει από νωρίς μια σειρά αποφάσεων μέχρι την τελική

Μια απόφαση που παίρνεται την τελευταία στιγμή είναι μια απρογραμμάτιστη απόφαση, μια απόφαση που παίρνεται στην τύχη.

Μια τέτοια απόφαση είναι συχνά μια λανθασμένη απόφαση και έχει σαν συνέπεια την απογοήτευση. Η πίστη στην τύχη δεν εξυπηρετεί την επιτυχία στο επάγγελμα και στη ζωή.

Αντίθετα όσο πιο νωρίς ασχολείται ο μαθητής με το να καταστρώνει ένα σχέδιο για το μέλλον του, τόσο πιο πολύ δουλεύει το μυαλό του πάνω στο θέμα αυτό και βρίσκει λύσεις. Η προπαρασκευή δημιουργεί πάντα ένα αίσθημα σιγουριάς και αυτοπεποίθησης, μας κάνει ικανούς να εκμεταλλευτούμε κάθε ευκαιρία που παρουσιάζεται.

Από παιδαγωγική άποψη η επαγγελματική απόφαση είναι μια εξελικτική διαδικασία, είναι μια διαδικασία μαθήσεως-ωριμάνσεως, μια παιδαγωγική πράξη.

Γιατί, για να κάνει το άτομο μια εκλογή και να καταλήξει σε μια απόφαση, πρέπει τις πληροφορίες που συγκεντρώνει για τον εαυτό του και την εργασία να τις αφομοιώσει, να τις ταξινομήσει, να τις οργανώσει, με άλλα λόγια να τις επεξεργαστεί για να μπορέσει έτσι να καθορίσει τον μελλοντικό του στόχο. Επομένως στην ουσία κάνει μια σοβαρή διανοητική εργασία.

Γι' αυτό λέμε ότι η λήψη αποφάσεως δεν είναι έργο μιας στιγμής, αλλά συνίσταται από μια σειρά εκλογών και αποφάσεων που παίρνονται σε διάφορα χρονικά διαστήματα, μέχρι που το άτομο να καταλήξει στην τελική.

Όσο πιο νωρίς δίνονται τα ερεθίσματα-πληροφορίες, τόσο πιο γρήγορα προβληματίζεται ο μαθητής και αυξάνει την ετοιμότητα-ωριμότητα για την επαγγελματική εκλογή (Π.Βάρλα, Κ.Καλογήρου, 1978).

Το πρόβλημα είναι ότι οι έφηβοι -όλοι μας σε αυτή την ηλικία- θεωρούν ορισμένα πράγματα ως "προφανή" ή ψάχνουν για "συνταγές", όταν έχουν να αντιμετωπίσουν μια κατάσταση και πρέπει να πάρουν μεγάλες αποφάσεις. Δεν αναζητούν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για επαγγελματική ενημέρωση, Ψάχνουν για συμβουλές κάθε φορά που βρίσκονται στη "σκακιέρα", αλλά δεν ολοκληρώνουν τις κινήσεις τους σε ένα σταθερό παιχνίδι με στόχους μακροπρόθεσμους αλλά αμετακίνητους. Επιστρέφουν σε τυχαίες και άχρωμες κινήσεις, μέχρι οι συνθήκες να τους αναγκάσουν να αναζητήσουν ξανά συμβουλές και να αντιμετωπίσουν ωριμότερα τα πράγματα (Ν.Η.Ηλιάδης, 1996).

Κεφάλαιο 5: Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π)

5.1 Τι είναι ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Η εφαρμογή του θεσμού του Ε.Π., που για τα σχολεία έχει τίτλο "Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός" συντονίζεται από ομάδα εργασίας στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Δημητρόπουλος, 2000).

Ο Σ.Ε.Π. είναι ένας θεσμός που παίζει καθοριστικό ρόλο στη λειτουργία μιας κοινωνίας, γι' αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα ευαίσθητος και επικίνδυνος. Είναι μια συμβουλευτική-καθοδηγητική διαδικασία που έχει ως κύριο σκοπό να προετοιμάσει τον έφηβο για την εκλογή επαγγέλματος (Επαγγελματικός Προσανατολισμός) και αντίστοιχου τύπου εκπαίδευσεως (Σχολικός Προσανατολισμός). Και οι δύο αυτές μορφές προσανατολισμού είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους και τούτο διότι η επιλογή ενός επαγγέλματος και ακολούθως η προετοιμασία γι' αυτό προϋποθέτει εκπαίδευση κατάλληλη και αντίστοιχη προς το επάγγελμα που ο νέος επιλέγει (Κρουσταλάκης).

Ο Ε.Π. των μαθητών αποβλέπει να διευκολύνει την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους με την αναζήτηση του τίτλου σπουδών και στη συνέχεια το επάγγελμα που ταιριάζει στις ικανότητες τους (Λιάντας, 1996).

Έχει προς το παρόν την μορφή "Μαθήματος Σ.Ε.Π." που εφαρμόζεται από εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σε κάθε διεύθυνση και γραφείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, υπάρχει και ένας "Υπεύθυνος Σ.Ε.Π." ο οποίος λειτουργεί συμβουλευτικά και συντονιστικά προς τους εκπαιδευτικούς που ασχολούνται με το θεσμό στα σχολεία (Δημητρόπουλος, 2000).

5.2 Σκοπός του Σ.Ε.Π.

Σκοπός του Σ.Ε.Π. είναι να βοηθήσει το μαθητή της μέσης εκπαίδευσης να επιλέξει μια σπουδή ή ένα επάγγελμα. Ο μαθητής για να πετύχει σ' αυτή την εκλογή πρέπει να αρχίσει την προετοιμασία του από πολύ νωρίς, από το Δημοτικό σχολείο ακόμη. Στο σημερινό εκπαιδευτικό μας σύστημα η προετοιμασία του μαθητή αρχίζει από την Α' τάξη του Γυμνασίου και συνεχίζεται μέχρι και την Γ' τάξη του Γυμνασίου. Ο Σ.Ε.Π. όμως δεν σταματά σ' αυτό το χρονικό σημείο αλλά συνεχίζεται σ' όλες τις τάξεις του Λυκείου.

Στην Γ' Γυμνασίου ο έφηβος πρέπει να επιλέξει τύπο Λυκείου που θα ακολουθήσει, ενώ από την Α' μέχρι την Γ' τάξη Λυκείου έχει επιλογή σπουδών για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα. Στη διαδικασία αυτή εμπλέκεται αναγκαστικά ο Σ.Ε.Π., που θέλει να βοηθήσει το μαθητή να αναπτύξει τις δυνατότητες του ώστε να πετύχει την προσαρμογή του πρώτα στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον και έπειτα στον κόσμο των επαγγελματιών. Συγκεκριμένα καλείται να βοηθήσει το μαθητή στα εξής:

1. Να τον βοηθήσει να κάνει την αυτογνωσία του, (αυτοδιερεύνηση προσωπικότητας, κατανόηση του εαυτού του). Με την αυτογνωσία το

- άτομο απαντά στην ερώτηση: Ποιος είμαι και τι θέλω να γίνω, τι ρόλο θα ήθελα να παίξω στη ζωή.
2. Να πάρει ο μαθητής εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες οι οποίες θα βοηθήσουν στην πληροφόρηση του για τον κόσμο των επαγγελμάτων μέσα στο οποίο θα εργαστεί, τις συνθήκες εργασίας, πως ασκείται η συγκεκριμένη εργασία κ.λ.π., όπως επίσης, να μάθει για τις απαιτήσεις που έχει το επάγγελμα από το άτομο. Στην αρχή ο μαθητής πρέπει να ξέρει λίγα πράγματα για πολλά επαγγέλματα. Στη συνέχεια προχωρώντας στην επαγγελματική διαπαιδαγώγηση θα απομονώσει μια ομάδα επαγγελμάτων για τα οποία πρέπει να μάθει πολύ περισσότερες πληροφορίες.
 3. Να καλλιεργήσει και να αναπτύξει τις ικανότητες και δεξιότητες του (σωματικές, ψυχικές, διανοητικές, πνευματικές).
 4. (Να δημιουργεί, να αναπτύσσει και να διαμορφώνει τα ενδιαφέροντα του, τις προτιμήσεις του, τις κλίσεις του (κινητοποίηση της προσωπικότητας του).
 5. Να λύνει προβλήματα και συγκρούσεις.
 6. Να ενθαρρύνει το άτομο να αναλαμβάνει τις ευθύνες του. Να κάνει την εκλογή του μόνος του ως υπεύθυνο άτομο βασιζόμενο στις πληροφορίες που του δίνουν ή ο ίδιος αποκτά για τα διάφορα επαγγέλματα.
 7. Ο μαθητής εκπαιδεύεται στην εκμάθηση λήψεως αποφάσεων όπου βοηθείται ώστε να κάνει λογικές εκλογές και να παίρνει αποφάσεις.
 8. Τον διευκολύνει στην ανάπτυξη καλών σχέσεων.
 9. Μαθαίνει να αντιμετωπίζει τα μεταβατικά στάδια της ζωής του, δηλαδή μαθαίνει ότι αυτό που συμβαίνει σήμερα στο σχολείο, είναι συνδεδεμένο μ' αυτό που θα συμβεί στο μέλλον στην ζωή του, στην εργασία κ.λ.π.

Ο Σ.Ε.Π. λοιπόν είναι μια διαδικασία αναπτυξιακή που απαιτεί μια συνέχεια και που γίνεται σταδιακά μέσα στα παιδαγωγικά πλαίσια (Λιάντας, 1996) (Π.Βάρλα, Κ.Καλογήρου, 1978).

5.3 Τα εξελικτικά στάδια επαγγελματικής ανάπτυξεως του εφήβου μέσα στο πρόγραμμα του Σ.Ε.Π.

1. Αναπτυξιακό στάδιο (12-13 ετών), πρώτη τάξη Γυμνασίου.

Στο στάδιο αυτό έχουμε ανάπτυξη επαγγελματικών ενδιαφερόντων, αξιών, ικανοτήτων, πληροφόρησης για τον κόσμο της εργασίας, γιατί πρέπει να εργάζεται ο άνθρωπος, γιατί οι άνθρωποι ακολουθούν διαφορετικά επαγγέλματα. Εκείνο που πρέπει να συνειδητοποιήσει το άτομο στο στάδιο

αυτό είναι ότι σε τρία χρόνια, δηλαδή στην τρίτη τάξη του Γυμνασίου είναι υποχρεωμένο να κάνει εκλογή τύπου Λυκείου που θα ακολουθήσει, (Γενικό, Κλασσικό ή Πρακτικό και Τεχνικό, Επαγγελματικό, Ναυτικό ή Τεχνική Επαγγελματική Σχολή).

2. Διερευνητικό στάδιο (14-15 ετών), δευτέρα και τρίτη τάξη Γυμνασίου.

Στο στάδιο αυτό, πρέπει να έχουμε ανάπτυξη της αυτογνωσίας και αυτοεκτιμήσεως, ανάπτυξη επαγγελματικών ρόλων, δοκιμαστικές, φανταστικές εκλογές επαγγέλματος και ανάπτυξη μεθόδων και διαδικασιών λήψεως αποφάσεων.

3. Στάδιο προετοιμασίας (16-17 ετών), πρώτη και δευτέρα τάξη Λυκείου.

Στο στάδιο αυτό, το άτομο έχει προβεί ήδη σε ομαδική εκλογή επαγγέλματος και αρχίζει πλέον να εκδηλώνει ενδιαφέρον για συγκεκριμένες επαγγελματικές κατευθύνσεις. Αντιλαμβάνεται τη σπουδαιότητα του Ε.Π., για την επαγγελματική του επιτυχία και καθοδηγούμενο κατάλληλα είναι σε θέση να συνδυάσει πληροφορίες, ενδιαφέροντα, ικανότητες, αξίες, φιλοδοξίες, κίνητρα για μια όσο το δυνατόν συνετή εκλογή τύπου σπουδών ή επαγγελματικής κατεύθυνσεως.

Κατά το στάδιο αυτό, πρέπει το άτομο να συμβιβάσει τις προσωπικές του φιλοδοξίες με τις πραγματικές απαιτήσεις της κοινωνικής, οικονομικής και εκπαιδευτικής οργάνωσης της χώρας του.

4. Στάδιο σταθεροποιήσεως (18-19 ετών), τρίτη τάξη Λυκείου.

Στο στάδιο αυτό, το άτομο πρέπει να σταθεροποιήσει τα ενδιαφέροντά του για ένα και μόνο επάγγελμα και βάση των απαιτήσεων αυτού, του συγκεκριμένου πλέον επαγγέλματος, να προετοιμαστεί συγκεκριμένα και ανάλογα.

Το γενικό συμπέρασμα βάση των εξελικτικών σταδίων που αναπτύχθηκαν στα πλαίσια του Σ.Ε.Π., είναι ότι στην τρίτη τάξη του Γυμνασίου το άτομο προβαίνει σε ομαδική εκλογή επαγγέλματος, που βασίζεται περισσότερο στις ικανότητες του, ενώ στην τρίτη τάξη του Λυκείου, το άτομο προβαίνει σε ατομική εκλογή επαγγέλματος, που βασίζεται περισσότερο στα ενδιαφέροντά του (Λιάντας, 1996).

5.4 Ενδεικτικές επιθυμητές εκδηλώσεις συμπεριφοράς του εφήβου κατά τα στάδια εξελίξεως του.

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (1989 & 2000), κατά τα εξελικτικά στάδια του ο έφηβος πρέπει να αποκτήσει συγκεκριμένες ιδιότητες, ώστε να μπορέσει να εκδηλώσει μια πραγματική και συνειδητή επαγγελματική συμπεριφορά.

1. Αντιλαμβάνεται τη σπουδαιότητα του εκπαιδευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

- Ø εννοεί γιατί είναι σημαντικό το να αρχίσει ο προγραμματισμός αυτός έγκαιρα,

- Ø εννοεί το μέγεθος της σημασίας που έχει η σταδιοδρομία στην ζωή του ατόμου.
2. Συμμετέχει σε συζητήσεις πάνω σε θέματα που σχετίζονται με το ρόλο της εργασίας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου.
3. Αξιολογεί τον ρόλο της εργασίας στην ικανοποίηση φυσιολογικών και ψυχολογικών αναγκών.
4. Κατανοεί βασικές αρχές της αγοράς εργασίας,
- Ø κατανοεί την επίδραση του νόμου προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας,
 - Ø κατανοεί τι είναι ανεργία, υποαπασχόληση, υπεραπασχόληση κ.λ.π. και συζητά βασικές αιτίες που οδηγούν σε αυτές τις οικονομικά παθογενείς καταστάσεις.
5. Παρακολουθεί τις μεταβολές στην αγορά εργασίας,
- Ø προβλέπει ποια επαγγέλματα θα έχουν στο μέλλον το μεγαλύτερο δυναμικό για απασχόληση ατόμων.
 - Ø εννοεί τι επιπτώσεις έχουν οι αλλαγές της αγοράς εργασίας στο δικό του εκπαιδευτικό-επαγγελματικό προσανατολισμό.
6. Αναλύει τις προσωπικές και κοινωνικές όψεις της εργασίας,
- Ø παρουσιάζει παραδείγματα μη οικονομικών ωφελημάτων από την εργασία,
 - Ø συζητά τη σχέση μεταξύ της επαγγελματικής ικανοποίησης και της ψυχικής υγείας.
7. Συσχετίζει την πληροφόρηση με τις δικές του αποφάσεις,
- Ø κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο οι πληροφορίες επηρεάζουν τις αποφάσεις του,
 - Ø συζητά τις πηγές και τα μέσα που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για να εντοπίσει και να αντλήσει το άτομο έγκυρες και αξιόπιστες πληροφορίες,
 - Ø συζητά σχετικά με την ακρίβεια και πληρότητα των πληροφοριών,
 - Ø εντοπίζει παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν σε κακή πληροφόρηση,

- ∅ αναλύει τα είδη των πληροφοριών που το άτομο έχει ανάγκη προκειμένου να πάρει αποφάσεις.

8. Ασχολείται εκτενέστερα με επαγγέλματα και επαγγελματικές πληροφορίες.

- ∅ αποκτά στοιχειώδη ενημέρωση για όλο και περισσότερα επαγγέλματα,
- ∅ αναζητά πληροφορίες για περισσότερα επαγγέλματα,
- ∅ μελετά τα επαγγέλματα της προτίμησης του ανάλογα με τις απαιτήσεις τους σε εκπαίδευση, ικανότητες, χαρακτηριστικά.

9. Αντιλαμβάνεται ότι η αυτογνωσία και η αυτοαξιολόγηση είναι απαραίτητα στοιχεία για τη λήψη αποφάσεων,

- ∅ εντοπίζει πιθανές πηγές πληροφοριών που μπορεί να υποβοηθήσουν την αυτογνωσία και την αυτοαξιολόγηση,
- ∅ εννοεί πληρέστερα τη σημασία που έχουν τα ενδιαφέροντα σαν μέρος της αυτογνωσίας,
- ∅ εντοπίζει ατομικά του χαρακτηριστικά, ικανότητες ή προδιαθέσεις,
- ∅ αξιολογεί τα ατομικά του φυσικά, κοινωνικά ή ψυχολογικά χαρακτηριστικά.

10. Αναπτύσσει ικανότητες και διάθεση για αυτοαντίληψη,

- ∅ εννοεί τη σπουδαιότητα των ατομικών διαφορών,
- ∅ δέχεται τα ελαττώματα, τις ελλείψεις και τις αδυναμίες του.

11. Αναπτύσσει την ικανότητα να παίρνει σωστές αποφάσεις,

- ∅ εννοεί τι σημαίνει σωστή απόφαση,
- ∅ ασκείται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων,
- ∅ εννοεί τη σπουδαιότητα της σωστής πληροφόρησης πριν από τη λήψη μιας τελικής απόφασης.

12. Αναπτύσσει μια δοκιμαστική "επαγγελματική υπόθεση",

- ∅ αποδέχεται την ευθύνη του Ε.Π.,

- ∅ απορρίπτει επαγγέλματα για τα οποία δεν διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα.

13. Συνειδητοποιεί ότι βρίσκεται ήδη στο στάδιο στο οποίο απαιτείται να πάρει αποφάσεις,

- ∅ ελέγχει αν έχει αποκτήσει τις δεξιότητες και πληροφορίες που του είναι απαραίτητες.

14. Αναπτύσσει υγιείς προδιαθέσεις ως προς την εργασία,

- ∅ εκτιμά και σέβεται κάθε μορφής απασχόληση,
- ∅ αναπτύσσει σεβασμό προς την εργασία των άλλων,
- ∅ παραδέχεται ότι κάθε νόμιμη εργασία είναι αξιοπρεπής.

15. Αντιλαμβάνεται τη σημασία της "προσαρμογής" στο επαγγελματικό περιβάλλον όπως και τη σημασία της "επαγγελματικής ικανοποίησης" και "επιτυχίας".

16. Συνειδητοποιεί την άμεση σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην επαγγελματική εκλογή, στο επάγγελμα και στον τρόπο ζωής.

17. Αντιλαμβάνεται ότι στη σχέση του με το επαγγελματικό του περιβάλλον υπάρχουν κανονισμοί και νόμοι τους οποίους δεν μπορεί να παραβλέπει.

18. Εννοεί ότι πέρα από τις δικές του ανάγκες και τους δικούς του σκοπούς υπάρχουν και οι ανάγκες και οι σκοποί του οργανισμού ή φορέα στον οποίο απασχολείται κανείς, καθώς και οι ανάγκες της κοινωνίας.

19. Συνειδητοποιεί τη σημασία των σπουδών,

- ∅ αντιλαμβάνεται γιατί οι εργοδότες προτιμούν άτομα με κάποιο επίπεδο μόρφωσης και προετοιμασίας.

20. Σχετίζει τα οικονομικά οφέλη με το επίπεδο εκπαίδευσης,

- ∅ εντοπίζει τρόπους κατά τους οποίους το οικονομικό μέλλον ενός ατόμου επηρεάζεται από το επίπεδο παιδείας που πήρε,
- ∅ αντιλαμβάνεται τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον ανταγωνισμό που λαμβάνει χώρα στην αγορά εργασίας και στην εκπαίδευση,

- Ø εννοεί τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης στην ανεργία και στην υποαπασχόληση.

21. Διερευνά επαγγελματικές ομάδες για να επαληθεύσει τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά του,

- Ø ασχολείται με εμπειρίες που είναι αντιπροσωπευτικές επαγγελματών,
- Ø αρχίζει να περιορίζει τα ενδιαφέροντά του σε μια μόνο επαγγελματική ομάδα.

22. Κατανοεί τη φύση μιας επαγγελματικής επιχείρησης,

- Ø εννοεί τις σωματικές, πνευματικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές απαιτήσεις που είναι συνυφασμένες με τα διάφορα επίπεδα στην επιχείρηση.

23. Αντιλαμβάνεται τη σημασία ικανοποίησης των απαιτήσεων του επαγγελματικού περιβάλλοντος,

- Ø επιδεικνύει ευαισθησία και κατανόηση στις ανάγκες και απαιτήσεις των προϊσταμένων, εργοδοτών και συνεργατών.
- Ø εννοεί τη σημασία της αποτελεσματικής επικοινωνίας μεταξύ ομάδων ή μεταξύ μελών μιας ομάδας.

24. Επιδεικνύει ενδιαφέρον για τους συνεργάτες του και υπευθυνότητα για την επιτυχία της ομάδας,

- Ø εννοεί πως η απόδοση ενός μέλους της ομάδας έχει άμεση επίδραση στην απόδοση τόσο των άλλων μελών όσο και ολόκληρης της ομάδας.

25. Εξετάζει τις πιθανές εξελίξεις που θα προκύψουν από την εκπαιδευτική - επαγγελματική προτίμησή του,

- Ø κατανοεί την πιθανότητα προσωπικών συμβιβασμών προκειμένου να επιτύχει την εκπλήρωση των σκοπών του,
- Ø εννοεί τι παρούσες απολαβές πρέπει να θυσιάσει για να εξασφαλίσει μελλοντική επιτυχία και ικανοποίηση,
- Ø εννοεί τι προβλήματα μπορεί να δημιουργηθούν σαν αποτέλεσμα κακής πληροφόρησης και κακού προγραμματισμού.

26. Προετοιμάζεται για είσοδο στην εκπαιδευτική-επαγγελματική περιοχή της προτίμησής του,

- Ø συλλέγει πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία που ακολουθείται για εντοπισμό μιας εργασίας και προσέγγισή της,
- Ø μαθαίνει πώς να επικοινωνεί με επαγγελματικούς και εκπαιδευτικούς φορείς,
- Ø μαθαίνει την τεχνική της συνέντευξης με εργοδότες,
- Ø μαθαίνει τη διαδικασία που ακολουθείται για να απευθυνθεί κανείς σε εργοδοτικό φορέα.

27. Ακολουθεί πορεία ανάλογη με την απόφαση που έχει ήδη πάρει, δηλαδή αρχίζει την εφαρμογή του προγραμματισμού του (Δημητρόπουλος, 1989 & 2000).

5.5 Παράγοντες που επηρεάζουν τον Σ.Ε.Π.

Σε δυο μεγάλες κατηγορίες μπορούμε να ταξινομήσουμε τους διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν περισσότερο ή λιγότερο τον Σ.Ε.Π.

Στη μια μπορούμε να εντάξουμε παράγοντες που σχετίζονται άμεσα με την προσωπικότητα του εφήβου (προσωπικοί παράγοντες) και στην άλλη παράγοντες που ανήκουν στον εξωτερικό κόσμο, δηλαδή στο κοινωνικό περιβάλλον του (κοινωνικοί παράγοντες).

(Α) Προσωπικοί παράγοντες.

1. Η σωματική κατάσταση και υγεία: Η γενική κατάσταση του ατόμου από απόψεως υγείας σωματικής, η κατάσταση και λειτουργία των αισθητηρίων οργάνων, η σωματική του διάπλαση και ανάπτυξη, η φυσική δύναμη και αντοχή, η όλη επίσης εμφάνιση του ατόμου μπορούν να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά την επαγγελματική του κατεύθυνση και εκλογή. Η υγεία του ατόμου, όταν παρουσιάζει ένα πρόβλημα (π.χ. καρδιοπάθεια, σωματικές αναπηρίες) δυσκολεύει την άσκηση ορισμένων επαγγελμάτων. Παθήσεις όπως ελάττωμα στην ομιλία, την όραση, την ακοή κ.λ.π., επηρεάζουν την εκλογή επαγγέλματος. Ένα βραδύγλωσσο άτομο π.χ., δεν μπορεί να γίνει εκφωνητής ραδίου (Κρουσταλάκη).

2. Σχολική επίδοση και ικανότητες.

- Ø Η σχολική επίδοση του νέου, παίζει σημαντικό ρόλο στην επαγγελματική του εκλογή, γιατί προσδιορίζει σε σημαντικό βαθμό τη δυνατότητα του να εισαχθεί στους διάφορους τομείς εκπαίδευσης και γιατί συνάμα είναι και μια επίδειξη των ικανοτήτων του.

- Ø Οι διανοητικές ικανότητες του νέου, η ευφυΐα του, οι ειδικές ικανότητες του, επηρεάζουν και αυτές σε μεγάλο βαθμό τις επαγγελματικές του αποφάσεις. Είναι φυσικό κάθε άτομο να επιδιώκει να ασχοληθεί με μια εκπαίδευση και στη συνέχεια, με ένα επάγγελμα που θα του επιτρέψει να χρησιμοποιήσει και να αξιοποιήσει τις ικανότητες του (Λιάντας, 1996).

3. Η συναισθηματική ωριμότητα και η ψυχική ισορροπία: Όπως γνωρίζουμε, πολλοί νέοι σήμερα παρουσιάζουν ορισμένα προβλήματα συναισθηματικής φύσεως. Τα προβλήματα αυτά, επιτείνόμενα από παροδικές καταστάσεις συναισθηματικής εντάσεως και ποικίλων συγκρούσεων της εφηβικής ηλικίας, επιδρούν στην κοινωνική συμπεριφορά τους και επηρεάζουν με τον τρόπο αυτό την όλη τους ψυχική ισορροπία και κατ' επέκταση και όλες τις εκδηλώσεις της ζωής τους, τις αποφάσεις τους, τα μελλοντικά τους σχέδια και τους προβληματισμούς τους (Κρουσταλάκη).

4. Προσωπικότητα: Η προσωπικότητα του κάθε ατόμου επηρεάζει την εκλογή του επαγγέλματος. Διαλέγω ένα επάγγελμα σημαίνει διαλέγω ένα τρόπο ζωής (αποφασίζω πως θέλω να διαθέσω τη ζωή μου, τι θέλω να γίνω).Γι' αυτό το λόγο, πριν το άτομο αποφασίσει τι θέλει να γίνει πρέπει να εξετάσει ποιος πραγματικά είναι. Οι διάφορες κατηγορίες επαγγελματών απαιτούν ορισμένα χαρακτηριστικά προσωπικότητας από το άτομο, τα βασικότερα από τα οποία είναι:

- Ø Άτομο ενεργητικό και δραστήριο.
- Ø Άτομο με σύνεση και προσοχή: Αποφεύγει τα λάθη, προσέχει τη λεπτομέρεια, του αρέσει να ολοκληρώνει και να κάνει σωστά μια δουλειά.
- Ø Άτομο συνεργάσιμο και προσαρμόσιμο. Η συμπεριφορά του με τους άλλους είναι καλή, συμμετέχει σε ομάδες και συνεργάζεται.
- Ø Άτομο κυριαρχικό, που θέλει να επηρεάζει, να ηγείται και να παίρνει πρωτοβουλίες και ευθύνες.
- Ø Άτομο με ευαισθησία. Έχει ευαισθησία για τα συναισθήματα των άλλων. Συμπάσχει με τους άλλους και δεν τους πληγώνει.
- Ø Άτομο κοινωνικό και αξιόπιστο. Είναι φιλικός, του αρέσει να βρίσκεται με άλλους ανθρώπους, έχει φίλους όπως επίσης είναι έντιμος, συνεπής, εργάζεται σωστά χωρίς έλεγχο (Λιάντας, 1996).

5. Αξίες και ανάγκες. Τον Ε.Π. των εφήβων τον επηρεάζουν επίσης οι αξίες και οι ανάγκες του ατόμου. Ο νέος πρέπει να ερευνήσει τις αξίες και τις ανάγκες του και κατά πόσο το επάγγελμα που θα ακολουθήσει θα του προσφέρει μερικές τουλάχιστο από αυτές.π.χ.

- Ø Πολλά άτομα δίνουν ιδιαίτερη σημασία στα υλικά αγαθά. Όλοι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη από τροφή, στέγη, ντύσιμο κ.λ.π., αλλά

για ορισμένους αυτές οι ανάγκες έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα γι' αυτό επιδιώκουν εργασίες που τους παρέχουν αυτά τα αγαθά.

- Ø Σε μερικά άτομα η ασφάλεια και η σιγουριά έχει μεγάλη σημασία. Τα άτομα αυτά θα κάνουν το παν, για να βεβαιωθούν ότι οι ίδιοι και οι οικογένειες τους, η δουλεία τους, δεν διατρέχουν κανένα κίνδυνο και συνεπώς θα ζητήσουν εργασίες που να τους προσφέρουν αυτή την ασφάλεια.
- Ø Άτομα που ζητούν επιρροή. Τα άτομα αυτά θέλουν να αισθάνονται ότι είναι ανεξάρτητα και ότι έχουν εξουσία. Αυτά τα άτομα βρίσκουν ικανοποίηση σε εργασίες που τους επιτρέπουν να αναλαμβάνουν σοβαρές ευθύνες, να παίρνουν πρωτοβουλίες και αποφάσεις.
- Ø Άτομα που ζητούν γνώσεις. Είναι άτομα που θέλουν να πλουτίζουν τις γνώσεις τους, για να διαπρέπουν στην εργασία τους. Αυτά τα άτομα θα δυστυχήσουν σε μια εργασία που δεν υπάρχει ευκαιρία για μάθηση και σκέψη (Λιάντας, 1996).

(B) Κοινωνικοί παράγοντες.

Οι κοινωνικοί παράγοντες είναι αυτοί που αναφέρονται στις επιδράσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος του ατόμου.

1. Οικογένεια: Το οικογενειακό περιβάλλον γενικότερα, δεδομένου μάλιστα ότι μέσα σ' αυτό διαμορφώνονται τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας του ατόμου, ασκεί άμεσα και έμμεσα, συνειδητά ή ασυνειδητά, σημαντικό ρόλο στην απόφαση του μαθητή για επιλογή κατεύθυνσης και κατά συνέπεια σε μεγάλο βαθμό και επαγγελματικού χώρου ή επαγγέλματος.

Συνειδητά πολλές φορές, οι γονείς, προβάλλοντας τις προσδοκίες και τις ευγενείς τους φιλοδοξίες αλλά και προσπαθώντας να δώσουν κατευθύνσεις και αρχές, επηρεάζουν τον μαθητή στην απόφασή του για επιλογή. Μη συνειδητά επηρεάζουν οι γονείς τον μαθητή με τον καθημερινό τρόπο ζωής στην οικογένεια, την οικονομική τους κατάσταση, το επίπεδο μόρφωσής τους, το επάγγελμά τους, τις επαγγελματικές αξίες που καλλιεργούν και προβάλλουν στο σπίτι και με τα κοινωνικά και επαγγελματικά γενικά πρότυπα που προσφέρουν οι ίδιοι ως άτομα.

Το επιχείρημα ότι ένα παιδί σ' αυτήν την ηλικία δεν είναι αρκετά ώριμο για τέτοιου είδους σοβαρές αποφάσεις είναι αποδεκτό σε κάποιο βαθμό. Παράλληλα όμως, επισημαίνεται πως για πολλούς λόγους η απόφαση που λαμβάνεται μετά από άσκηση πίεσης είναι δυνατό να έχει κόστος πολύ βαρύτερο απ' ό,τι μια λανθασμένη τυχόν απόφαση από το ίδιο τον μαθητή (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 1999).

2. Το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον: Κοινωνικοί παράγοντες που το άτομο ελάχιστα μπορεί να επηρεάσει, προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις

επαγγελματικές επιλογές του, την πρόσβαση σε ορισμένες επαγγελματικές κατηγορίες, τις στάσεις του απέναντι σε ορισμένα επαγγέλματα. Ως τέτοιοι παράγοντες θα μπορούσαν να αναφερθούν η διάρθρωση της οικονομίας, η κατάσταση στην αγορά εργασίας, το κύρος και οι αποδοχές ενός επαγγέλματος.

Η προβολή επίσης των διαφόρων επαγγελμάτων και συγχρόνως των αντίστοιχων προς αυτά τύπων εκπαίδευσης που γίνεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, από ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς φορείς για λόγους διαφήμισης ή από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων μιας πολιτικής επαγγελματικής απασχόλησης με στόχο κυρίως την υλοποίηση ορισμένων σχετικών με το θέμα σχεδίων, επηρεάζουν σημαντικά την αντίληψη που έχουν διαμορφώσει οι νέοι για τα διάφορα επαγγέλματα (Χ.Νόβα-Καλτσούνη,1995).

3. Η κοινωνική τάξη: Πολλές φορές η κοινωνική τάξη του ατόμου είναι πιθανόν να προσδιορίσει τα όρια της εκλογής του επαγγέλματος. Τα παιδιά π.χ. που προέρχονται από γονείς επιστήμονες δύσκολα θα διαλέξουν άλλο επάγγελμα από το επάγγελμα του επιστήμονα, ενώ το παιδί του εργάτη, του γεωργού κ.λ.π., μπορεί να ακολουθήσει ένα επάγγελμα σαν αυτό της οικογένειας του ή ένα άλλο με μεγαλύτερη κοινωνική αξία και κύρος.

Το παιδί επίσης μπορεί να παρακινηθεί να πάρει ως κριτήριο του την εκλογή μιας καλύτερης εργασίας από την εργασία των γονέων του. Καλύτερη εργασία μπορεί να σημαίνει γι' αυτό μεγαλύτερο εισόδημα ή μεγαλύτερη ικανοποίηση από την εργασία. Πολλές φορές το παιδί έχει φιλοδοξίες μεγαλύτερες από αυτές των γονέων του.

Σε όλους αυτούς τους τομείς η κοινωνική τάξη από την οποία προέρχεται το άτομο είναι ένας σοβαρός παράγοντας και αυτό πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ο Σύμβουλος Ε.Π., για να βρει τις επιρροές που δέχεται το άτομο, προκειμένου να προβεί στην εκλογή του επαγγέλματος (Λιάντας,1996).

4. Σχολικό περιβάλλον: Μετά την οικογένεια το σχολείο είναι ο φορέας με την μακρότερη και συνεχή επαφή με το παιδί. Έτσι η επίδρασή του είναι αποφασιστική, μέσα από την ύλη που διδάσκει στο παιδί, τις αξίες που προωθεί, τα πρότυπα που προσφέρει, τα επαγγέλματα που εξυψώνει, τη δομή και το όλο πνεύμα σύμφωνα με το οποίο λειτουργεί (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 1998). Επίσης η σχολική ζωή επηρεάζει σημαντικά τον μαθητή στον καθορισμό εκπαιδευτικής επιλογής και επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Ο βαθμός επίδοσης του μαθητή στα μαθήματα, η αποδοχή του ή μη από τους συμμαθητές του ή άλλους, οι πιθανές συγκρίσεις κ.α., οδηγούν σταδιακά και καθοριστικά το μαθητή στη διαμόρφωση μιας εικόνας αυτοεκτίμησης. Την εικόνα αυτή χρησιμοποιεί ο μαθητής προκειμένου να ενταχθεί σε μια ομάδα. Με δεδομένη την αποδοχή και αναγνώριση η ομάδα ένταξης ασκεί πολύ μεγάλη επίδραση στις εκπαιδευτικές αλλά και τις άλλες αποφάσεις του μαθητή. Μέσα σε ένα τέτοιο συναισθηματικά βεβαρημένο, κατά κάποιο τρόπο κλίμα, ο μαθητής αισθάνεται να πιέζεται και να δοκιμάζεται, με αποτέλεσμα πολλές φορές, η απόφασή του να είναι στην πραγματικότητα η απόφαση της παρέας και των φίλων (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 1999).

5. Ομάδες πίεσεων: Η πολιτική της απασχολήσεως μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών μπορεί να αποτελέσει μια ομάδα πίεσεως. Αν διαπιστωθεί ότι υπάρχει έλλειψη υποψηφίων σπουδαστών σε ορισμένες σχολές ή ορισμένα επαγγέλματα, είναι δυνατό να ενθαρρυνθούν οι νέοι να στραφούν προς αυτές τις σχολές και επαγγέλματα ή να αποθαρρυνθούν να στραφούν προς ορισμένες άλλες κατευθύνσεις που δεν εξυπηρετούν τόσο την αγορά εργασίας (Λιάντας,1996).

5.6 Το μάθημα της Επαγγελματικής Αγωγής ή Διαπαιδαγώγησης

Το μάθημα της Επαγγελματικής Αγωγής είναι κάπως διαφορετικό από τα άλλα μαθήματα, γιατί πέρα από τη γνωσιολογική του σημασία, βοηθά το μαθητή να ασχοληθεί με τη γνώση του εαυτού του. Στόχος του μαθήματος είναι ο μαθητής να αποκτήσει επαγγελματική ωριμότητα. Με αυτό το δεδομένο ο μαθητής γνωρίζει μέσω του μαθήματος, τις βασικές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες,

σταθμίζει τους διάφορους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή και μέσα από τη διερεύνηση του εαυτού του, των ενδιαφερόντων, αναγκών και ικανοτήτων που παίρνει τις κατάλληλες αποφάσεις για την εκπαιδευτική και επαγγελματική του πορεία.

Αφού λοιπόν κύριος στόχος του μαθήματος είναι η διερεύνηση του εαυτού, οι περισσότερες ασκήσεις που γίνονται κατά τη διάρκεια του μαθήματος, είναι εξατομικευμένες και δεν επιδέχονται τις ίδιες απαντήσεις από όλους, ούτε υπάρχουν σωστές και λανθασμένες απαντήσεις. Οι απαντήσεις του κάθε μαθητή πρέπει να είναι αποτέλεσμα συστηματικής έρευνας του εαυτού του και σε βάθος ενδοσκοπήσεις, πράγμα που μόνο ο ίδιος ο μαθητής γνωρίζει αν έκανε. Αυτό αποτελεί και έναν από τους λόγους που το μάθημα δεν βαθμολογείται (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,2001).

5.7 Αναλυτικά προγράμματα Σ.Ε.Π.

Ο Σ.Ε.Π. εφαρμόζεται στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου, στην Α και Β του Γενικού Λυκείου, στην Α του Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου και του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου. Στην ουσία "διδάσκεται" ως μάθημα του ωρολογίου προγράμματος. Δεν διαθέτει δικές του ώρες αλλά "δανείζεται" από τις ώρες που αφαιρούνται από τα άλλα μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος.

Συνοπτικά η οργάνωση του μαθήματος έχει ως εξής:

∅ Γυμνάσιο

Τάξη Α΄: 1 ώρα εβδομαδιαία μέχρι 21/1

Τάξη Β΄: 1 ώρα εβδομαδιαία μέχρι 20/1

Τάξη Γ΄: 1 ώρα την εβδομάδα όλο το σχολικό έτος

Ø Γενικό Λύκειο

Τάξη Α΄: 1 ώρα την εβδομάδα από 21/1 μέχρι τέλους του διδακτικού έτους

Τάξη Β΄: 1 ώρα την εβδομάδα μέχρι 20/1

Ø Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο

Τάξη Α΄: 1 ώρα την εβδομάδα όλο το διδακτικό έτος

Ø Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο

Τάξη Α΄: 1 ώρα την εβδομάδα από 21/1 μέχρι τέλους του διδακτικού έτους.

Σύμφωνα με το Νόμο 1566/85(άρθρα 37&38) ο Σ.Ε.Π. είναι υποχρεωτικός και εφαρμόζεται σε σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων.

Ο Σ.Ε.Π. δεν εφαρμόζεται στα εσπερινά Γυμνάσια και Λύκεια.

Η εφαρμογή του Σ.Ε.Π. έχει συγκεκριμένους στόχους σε κάθε τάξη:

Α΄ Γυμνασίου: Την προσπάθεια να καταλάβουν οι μαθητές τον ρόλο τους στην κοινωνία, να κατανοήσουν ότι υπάρχουν ατομικές διαφορές, να ενημερωθούν για τη σημασία, τους τρόπους και τις πηγές της πληροφόρησης.

Β΄ Γυμνασίου: Την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα που έχουν σχέση με το σχολείο και τη ζωή μετά από αυτό: ενδιαφέροντα, δεξιότητες. Τις βασικές έννοιες που σχετίζονται με τον κόσμο της εργασίας και των επαγγελμάτων, τον προβληματισμό για τις συνέπειες των πράξεων και τη σημασία του προγραμματισμού.

Γ΄ Γυμνασίου: Την ενημέρωση για τις διεξόδους μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση και τους τρόπους αξιοποίησης αυτής της ενημέρωσης (π.χ. για το μηχανισμό λήψης απόφασης, το συσχετισμό ενδιαφερόντων-επαγγελμάτων, τους τρόπους εξέτασης σπουδών-επαγγελμάτων κ.λ.π.) ώστε να διευκολυνθούν οι μαθητές στη λήψη αποφάσεων.

Α΄ Γενικού Λυκείου: Την παρότρυνση των μαθητών να κάνουν σκέψεις για τις μελλοντικές συνθήκες ζωής τους και να δοκιμάσουν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να αποκτήσουν σχετικές με το επάγγελμα και την εργασία δεξιότητες, με αφετηρία τις σχολικές εμπειρίες. Άλλα θέματα: δείγματα οργάνωσης και λειτουργίας του κοινωνικό-οικονομικού χώρου, προβληματισμός πάνω στη σχέση του εργαζόμενου με το επάγγελμά του.

Β΄ Γενικού Λυκείου: Τη διευκόλυνση των μαθητών στην εκλογή δέσμης (ανάλυση των δυνατοτήτων συνέχισης σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση).Την προετοιμασία των μαθητών για τη μετάβαση στην ενεργό ζωή και την ενημέρωσή τους για τον κόσμο της εργασίας.

Α΄ Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου: Την ενημέρωση των μαθητών για τις δυνατότητες σπουδών μέσα στο Λύκειο και μετά από αυτό και την προετοιμασία για την μετάβαση στην ενεργό ζωή (κατάσταση στην αγορά εργασίας, περιφερειακή οικονομία, αναγκαιότητα και χρησιμότητα του προγραμματισμού κ.λ.π.).

Η γενική ανάπτυξη της προσωπικότητας επιδιώκεται έντονα μόνο στις δυο πρώτες τάξεις του Γυμνασίου. Στη Γ΄ τάξη η σημασία που προσδίδεται στον παιδαγωγικό αυτό ατομοκεντρικό στόχο υποχωρεί, για να ενισχυθεί πάλι στο πρόγραμμα της Α΄ τάξης του Γενικού Λυκείου με την προβολή των στοιχείων αυτογνωσίας σε ορισμένες διδακτικές ενότητες.

Στις τάξεις του Λυκείου, κυρίως οι μαθητές ασχολούνται με την εργασιακή και την επαγγελματική ζωή και ενημερώνονται για τις δυνατότητες συνέχισης σπουδών (Β.Κολυβά, Μ.Κουτσαυτή, 1997).

5.8 Εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος του Σ.Ε.Π.

Το υλικό που χρησιμοποιείται στον Σ.Ε.Π. περιλαμβάνει τα τετράδια του μαθητή, τα βιβλία του καθηγητή, καθώς και τους οδηγούς των επαγγελμάτων (γενικό οδηγό επαγγελμάτων, οδηγό μηχανολογικών επαγγελμάτων και οδηγό τουριστικών επαγγελμάτων). Οι οδηγοί επαγγελμάτων είναι αποτέλεσμα συνεργασίας με τον Ο.Α.Ε.Δ. (Β.Κολυβά, Μ.Κουτσαυτή, 1997).

5.9 Επιμόρφωση καθηγητών Σ.Ε.Π.

Η ενημέρωση, κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον Σ.Ε.Π. από την έναρξη της εφαρμογής έχει γίνει:

- Ø με τριήμερα ή δεκαπενθήμερα σεμινάρια κατά περιοχές,
- Ø με πεντάμηνα σεμινάρια (Σχολή Σ.Ε.Π.),
- Ø με ολιγοήμερα (1-2 ημερών) ενημερωτικού τύπου σεμινάρια που οργανώνονται από τους υπεύθυνους Σ.Ε.Π. στην αρχή κάθε σχολικού έτους για τους καθηγητές που εφαρμόζουν τον Σ.Ε.Π. στα σχολεία της ευθύνης τους (Β.Κολυβά, Μ.Κουτσαυτή, 1997).

5.10 Αρνητικοί παράγοντες που επηρεάζουν την λειτουργία του Σ.Ε.Π.

Πολλοί παράγοντες όπως οι λίγες ώρες διδασκαλίας, το ανειδίκευτο προσωπικό, η παραπληροφόρηση κ.α., μπορούν να οδηγήσουν σε πλάνες τους εφήβους και να φέρουν αντίθετο αποτέλεσμα από αυτό που επιδιώκει ο Σ.Ε.Π.. Οι υψηλοί στόχοι του περί αυτογνωσίας, αντικειμενικής επαγγελματικής πληροφόρησης, κοινωνικοποίησης του νέου, απαιτούν ειδικές γνώσεις πανεπιστημιακού επιπέδου, καθώς και στατιστικές έρευνες πάνω

στην αγορά εργασίας, σε αναπτυξιακά προγράμματα, σε θέματα ανεργίας κατά κλάδους επαγγελμάτων και κατά νομούς που δεν υπάρχουν (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 1998).

Έχει πολλές ατέλειες το σύστημα Προσανατολισμού και πολλές ελλείψεις, ιδιαίτερα σε υποδομή και ειδικευμένο προσωπικό. Επίσης υπάρχουν τόσες πολλές ατέλειες στα υπόλοιπα κρατικά και μη συστήματα της κοινωνίας μας, που ο θεσμός αυτός από μόνος του ελάχιστες δυνατότητες έχει να συμβάλει ουσιαστικά. Ενώ δηλαδή στο πλαίσιο του θεσμού θα καταβάλλεται μια σοβαρή προσπάθεια, τ' αποτελέσματα της θα εξουδετερώνονται από τις ατέλειες άλλων όψεων κρατικής δραστηριότητας (Δημητρόπουλος, 1989).

Κεφάλαιο 6: Ο ρόλος και το έργο των λειτουργών του θεσμού του Ε.Π.

6.1 Τι πρέπει να γνωρίζει ο Σύμβουλος-Καθηγητής Ε.Π..

Για τη σωστή άσκηση της αποστολής του ο Σύμβουλος πρέπει να έχει:

1. Γνώση των αναγκών της αγοράς εργασίας κατά επαγγέλματα.

Οι Σύμβουλοι Ε.Π., πρέπει να έχουν στη διάθεση τους πληροφορίες για τα διάφορα επαγγέλματα, την κίνηση τους μέσα στην αγορά εργασίας καθώς και τις προοπτικές αλλαγών σε αυτά στο προσεχές μέλλον.

Ο Σύμβουλος Ε.Π. δεν είναι εύκολο να έχει πληροφορίες για τις εξελικτικές αλλαγές στα διάφορα επαγγέλματα γιατί η πρόβλεψη δεν είναι εύκολο να γίνει. Ακόμη δυσκολότερο είναι να προβλεφθεί η δημιουργία νέων επαγγελμάτων.

2. Γνώση των ευκαιριών επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Ο Σύμβουλος Ε.Π., πρέπει να γνωρίζει όλες τις δυνατότητες εκπαίδευσης της χώρας του καθώς και όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού. Η πληροφόρηση όμως αυτή δεν είναι και τόσο εύκολη ή απλή υπόθεση, γιατί τα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλες τις προοδευμένες χώρες έχουν γίνει πολύπλοκα, ενώ ο αριθμός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αυξάνεται συνεχώς και νέες ειδικότητες προστίθενται σε αυτά διαρκώς. Χρέος του Συμβούλου Ε.Π. είναι, με κάθε τρόπο να κρατά ενημερωμένο το αρχείο πληροφοριών ώστε να πληροφορεί σωστά και πλήρως τους νέους που ζητούν την βοήθειά του.

3. Γνώση των στάσεων των νέων ατόμων ως προς την εργασία.

Πρόκειται για μια γενική ενημέρωση που πρέπει να έχει ο Σύμβουλος Ε.Π., για να είναι σε θέση να πλησιάσει τους νέους. Από ποικίλες διεθνείς έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι η αντίληψη για την αξία της εργασίας για τους σημερινούς νέους έχει αλλάξει σημαντικά. Η εργασία δεν παίρνει πια κεντρική θέση στη ζωή τους, όπως γινόταν παλαιότερα. Συνθήκες και ανάγκες της ζωής όπως κοινωνικές, βιολογικές κ.λ.π., είναι εξίσου σημαντικές με την ανάγκη για εργασία (Λιάντας,1996).

6.2 Ο ρόλος και το έργο του Συμβούλου.

Η διαφοροποίηση των στόχων του Σ.Ε.Π. παρουσίασε στο προσκήνιο την ανάγκη υπάρξεως στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης, κάποιου προσώπου που θα επωμισθεί το βάρος ασκήσεως του λειτουργήματος αυτού.

Το πρόσωπο αυτό, σε χώρες που εφαρμόζεται πια με τη νέα του μορφή ο Σ.Ε.Π., είναι ο καθηγητής σύμβουλος Σ.Ε.Π.. Πρόκειται για εκπαιδευτικό που έχει περάσει από μια ειδική εκπαίδευση και παρακολουθεί συστηματικά τα σεμινάρια για τον Σ.Ε.Π., ώστε να ενημερώνεται διαρκώς πάνω στα θέματά του (Λιάντας,1996).

Μια ουσιαστική πτυχή του έργου του Συμβούλου-Καθηγητή είναι: Να βοηθήσει το μαθητή να γνωρίσει τον εαυτό του (κλίσεις, ενδιαφέροντα, ικανότητες), τον κόσμο των επαγγελμάτων και της εργασίας, το εκπαιδευτικό μας σύστημα, το ρόλο του επαγγέλματος στο κοινωνικό σύνολο και να εξοπλιστεί ακόμη με τον απαιτούμενο ψυχισμό για κάθε ανάγκη προσαρμογής (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 1999).

Ο Σύμβουλος-Καθηγητής ενεργώντας πάντοτε στα πλαίσια της αρχής για αμοιβαία αποδοχή, συμπροβληματίζεται με το μαθητή σε μια προσπάθεια μιας από κοινού αντιμετώπισης διαφόρων δυσκολιών και προβλημάτων. Με αυτό το πνεύμα ως άξονα επικοινωνίας ο Σύμβουλος-Καθηγητής, δέχεται το μαθητή όπως είναι και όχι όπως κατά την άποψη ή επιθυμία άλλων θα έπρεπε να είναι. Διαλέγεται με το μαθητή ενημερώνοντας τον αντικειμενικά και πλήρως για ένα θέμα, δημιουργεί στο μαθητή ερωτηματικά γύρω από αυτό και επισημαίνει τα θετικά και αρνητικά μιας τυχόν απόφασης. Η τελική απόφαση είναι δικαίωμα αλλά και ευθύνη του ίδιου του μαθητή. Ρόλος του Συμβούλου-Καθηγητή δεν είναι να πείθει τον μαθητή ή να τον κατευθύνει στη λήψη εκπαιδευτικών ή άλλων αποφάσεων (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2001).

Ο Σύμβουλος-Καθηγητής για να βοηθήσει τον μαθητή να διαλέξει ρεαλιστικά τον σωστό επαγγελματικό δρόμο του, θα πρέπει:

1. Να βοηθήσει τον μαθητή να καταλάβει τον εαυτό του, να εντοπίσει και να κατανοήσει τα ατομικά του χαρακτηριστικά: ικανότητες, ενδιαφέροντα, κλίσεις, φιλοδοξίες κ.α..

- Ø Ποια είναι τα δυνατά και αδύνατα σημεία του.
- Ø Που τα καταφέρνει πιο καλά.
- Ø Τι ικανότητες, δεξιότητες, τι ταλέντα έχει.
- Ø Ποιες αδυναμίες και ανεπάρκειες παρουσιάζει, τι θα πρέπει να αποφύγει.
- Ø Ποια τα βασικά ενδιαφέροντά του, τα κίνητρα, οι σκοποί του.
- Ø Ποιες οι φιλοδοξίες του, πού αποβλέπει, τι οραματίζεται, ποιες οι προσδοκίες του από τη ζωή.
- Ø Ποιες οι φιλοδοξίες και προσδοκίες των γονέων του.

Όλα αυτά θα τον βοηθήσουν να διαπιστώσει ποια είναι η ταυτότητά του και τι ρόλο να παίξει στη ζωή, τι θέση ζητά να πάρει στην κοινωνία.

2. Να δώσει πληροφορίες γύρω από τις σπουδές και τα επαγγέλματα.

- Να ενημερώσει το μαθητή για τη φύση ενός επαγγέλματος. Περιγραφή του επαγγέλματος: με τι μέσα ασκείται ένα επάγγελμα, ποιες οι συνθήκες εργασίας, τι προσόντα απαιτούνται για την άσκηση του, (σωματικά -ψυχικά-διανοητικά).

- Ø Πως μπορεί να σταδιοδρομήσει και να εξελιχτεί.
- Ø Τι σπουδές χρειάζονται.
- Ø Που θα τις κάνει, πόσα χρόνια απαιτούνται, δαπάνες γι' αυτές.
- Ø Να προσγειώνει τα παιδιά στην πραγματικότητα του κόσμου των επαγγελματιών.
- Ø Φροντίζει να φέρει το μαθητή σε επαφή με το υλικό που σχετίζεται με τα διάφορα επαγγέλματα (μονογραφίες, κανονισμούς Σχολών Ανωτάτης Εκπαίδευσης, φιλμ με θέματα από διάφορα επαγγέλματα, διαφάνειες, φωτογραφίες σχετικές με σκηνές από τον χώρο της εργασίας και την άσκηση των επαγγελματιών κ.λ.π.).
- Ø Οργανώνει επισκέψεις σε εργασιακούς χώρους και διαλέξεις με ομιλητές πετυχημένους επαγγελματίες ή υπεύθυνους των μεγάλων επιχειρήσεων.
- Ø Σε ειδικές συναντήσεις ασκεί τους μαθητές κατά ομάδες στην τεχνική αξιοποίησεως των πληροφοριών που συλλέγουν και την τεχνική της αυτοπληροφορήσεως και της συντάξεως επαγγελματικών μονογραφιών.

3. Για να βοηθήσει τον μαθητή στην ανάπτυξη του θα πρέπει να τον ενθαρρύνει να αποκτήσει μια σωστή εικόνα για τον εαυτό του. Να τον ενθαρρύνει λοιπόν να ξεπεράσει δυσκολίες μαθήσεως, να ξεδιπλώσει τις ικανότητες του και ακόμα να τον βοηθήσει να ενταχθεί σωστά στην σχολική ομάδα και να αναπτύξει καλές σχέσεις με τα μέλη της. Η ένταξη του στην ομάδα, η παραδοχή και αποδοχή του από τους άλλους, του δημιουργεί ένα αίσθημα ασφάλειας και αυτοπεποιθήσεως, πράγματα τελείως απαραίτητα για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του.

4. Για να είναι μια εκλογή μιας απασχολήσεως ρεαλιστική, πρέπει ο Σύμβουλος-Καθηγητής να λάβει υπόψη του την αγορά εργασίας σε κάθε επάγγελμα:

(α) Ποια επαγγέλματα εξαφανίζονται, γιατί δεν ανταποκρίνονται πια στην τεχνική εξέλιξη.

(β) Σε ποιες περιοχές της χώρας υπάρχει μεγαλύτερη ζήτηση και που υπάρχει κορεσμός.

(γ) Ποια είναι η οικονομική πολιτική της χώρας. Ποιοι τομείς προβλέπεται ότι θα αναπτυχθούν κ.λ.π. (Π.Βάρλα,Κ.Καλογήρου,1978).

(δ) Να ενημερώνει τους μαθητές γύρω από τα διάφορα επαγγέλματα και τις δυνατότητες που παρουσιάζει η αγορά εργασίας σε κάθε επάγγελμα.

Για την επίτευξη όλων των πιο πάνω ο Σύμβουλος-Καθηγητής:

- 1) Δέχεται σε προσωπική συνέντευξη μαθητές και γονείς σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου στο οποίο υπηρετεί ή στα κεντρικά γραφεία κατά τις ώρες λειτουργίας της Δημόσιας Υπηρεσίας.
- 2) Παρέχει εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες σε μαθητές, γονείς και απόφοιτους.
- 3) Οργανώνει διαλέξεις από ειδικούς σε θέματα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά, ιδιαίτερα για την Γ΄ τάξη Γυμνασίου και Λυκείου.
- 4) Οργανώνει επισκέψεις σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και τόπους εργασίας.
- 5) Διδάσκει το μάθημα του Ε.Π..
- 6) Τηρεί βιβλιοθήκη Επαγγελματικής και Κοινωνικής Αγωγής την οποία εμπλουτίζει με νέα βιβλία.
- 7) Τηρεί Αρχείο εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών το οποίο εμπλουτίζει συνεχώς με αποκόμματα εφημερίδων, φυλλάδια κ.α..
- 8) Επισκέπτεται τις τάξεις για να γνωστοποιήσει και να επεξηγήσει σημαντικές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες ή για συζήτηση θεμάτων που αφορούν τους μαθητές.
- 9) Υποβοηθά τους μαθητές στην υποβολή αιτήσεων για εξασφάλιση θέσης σε εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας και άλλων χωρών (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,1999).

Όταν ο μαθητής δεν έχει τη δυνατότητα μόνος του και τα μέσα της αυτογνωσίας να καταλήξει στην εκλογή μορφής τύπου σπουδών και επαγγέλματος, τότε ο Σύμβουλος-Καθηγητής του Σ.Ε.Π., τον παραπέμπει στον Ψυχολόγο-Σύμβουλο για τη διαπίστωση και διάγνωση της ποιότητας του μαθητή. Η διάγνωση αυτή γίνεται από τον Ψυχολόγο-Σύμβουλο ως εξής:

- ∅ Με ερωτηματολόγια που επιδιώκουν την αυτοανάλυση του μαθητή με σκοπό την αυτογνωσία.
- ∅ Με tests γενικής ευφυΐας, ειδικών νοητικών ικανοτήτων, δεξιοτήτων, ενδιαφερόντων, προσωπικότητας, που δίνονται είτε ατομικά, είτε ομαδικά κατά περίπτωση.
- ∅ Σε συνεργασία με τους καθηγητές και την Διεύθυνση του σχολείου, προκειμένου να ληφθεί η επίδοση του στα μαθήματα (βαθμολογία) και να του γνωστοποιηθεί η όλη συμπεριφορά του

τόσο απέναντι στα μαθήματα όσο και απέναντι των συμμαθητών του, των καθηγητών και του σχολείου γενικότερα.

- Ø Σε συνεργασία με τους γονείς, προκειμένου να συγκεντρωθούν οι απαραίτητες πληροφορίες για την οικογενειακή κατάσταση του μαθητή (πώς βλέπουν οι γονείς το παιδί τους, ποιες οι φιλοδοξίες τους γι' αυτό, ποιες οικονομικές δυνατότητες για σπουδές έχουν),όπως επίσης και συγκέντρωση πληροφοριών για τον μαθητή και για την κατάσταση υγείας του.
- Ø Σε συνεργασία με τον Κοινωνικό Λειτουργό του σχολείου, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο (Λιάντας,1996).

6.3 Πως γίνεται η Ενημέρωση-Πληροφόρηση γύρω από την σπουδή και το επάγγελμα

Τις επαγγελματικές πληροφορίες μπορεί να τις πάρει ο μαθητής από την ανάγνωση έντυπου υλικού, από συζητήσεις, από προσωπικές παρατηρήσεις, από εμπειρίες που έχει βιώσει.

Οι πληροφορίες δεν πρέπει να δίνονται τελείως έτοιμες, αλλά ο μαθητής να συμμετέχει ενεργητικά στο να τις συγκεντρώσει και να τις αφομοιώσει. Με τον τρόπο αυτό παρακινείται το νέο άτομο να αυτενεργεί και να παίρνει τις ευθύνες του για ένα έργο που είναι προσωπικά δικό του.

Τρόποι μεταδόσεως πληροφοριών:

1. Η ενημέρωση των μαθητών για την σπουδή τους μπορεί να γίνει:

- Ø Με τη διανομή διαφόρων εντύπων των διαφόρων σχολών.
- Ø Με προσωπική επίσκεψη και συζήτηση με τους αρμόδιους των σχολών.
- Ø Με το μητρώο των σχολών.
- Ø Μέσο της τηλεοράσεως, εφημερίδων κ.λ.π..

2. Η ενημέρωση για τα επαγγέλματα μπορεί να γίνει:

- Ø Με τη διανομή, παρουσίαση και συζήτηση μικρών φυλλαδίων γύρω από το κάθε επάγγελμα ή πόστο εργασίας. Τα φυλλάδια αυτά λέγονται Επαγγελματικές Μονογραφίες. Αυτές περιλαμβάνουν συνήθως την περιγραφή της εργασίας, τα μέσα με τα οποία ασκείται, τις συνθήκες εργασίας, τις απαιτήσεις του επαγγέλματος, την εκπαίδευση κ.λ.π..
- Ø Με επισκέψεις στους χώρους εργασίας. Οι επισκέψεις είναι οργανωμένες έτσι που να διευκολύνουν την παρατήρηση και

συζήτηση. Τα ίδια τα παιδιά μπορούν να καταγράψουν τις παρατηρήσεις τους και με το υλικό που συγκέντρωσαν να συντάξουν τα κύρια μέρη μιας μονογραφίας.

- Ø Με εργασία των μαθητών τους καλοκαιρινούς μήνες με αμοιβή ή χωρίς αμοιβή, σε διάφορες εργασίες της προτιμήσεως τους και πάλι να φέρουν τις παρατηρήσεις τους και να τις καταγράψουν. Με το προσωπικό αυτό βίωμα αντιλαμβάνονται καλύτερα τα πλεονεκτήματα αλλά κυρίως και τα μειονεκτήματα μιας εργασίας που δεν φαίνονται εκ πρώτης όψεως, που μπορούν όμως να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ζωή τους.
- Ø Με εικόνες ή μικροφίλμ ή από τηλεόραση προβάλλονται φάσεις εργασίας από ένα επάγγελμα ή μια ειδικότητα και με κατάλληλες ερωτήσεις μπορούν οι μαθητές μόνοι τους να απαντήσουν στο τι κάνει, πως το κάνει, που το κάνει κ.λ.π.
- Ø Με τη μελέτη βιογραφικών, ατόμων που διέπρεψαν σε ένα επάγγελμα. Σημασία έχει οι νέοι να αντιληφθούν και τις δυσκολίες και αποτυχίες που συνοδεύουν μια προσπάθεια και τον τρόπο που αυτοί τις αντιμετώπισαν μέχρι να φτάσουν στην επιτυχία (Π.Βάρλα, Κ.Καλογήρου, 1978).

Κεφάλαιο 7: Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή του Ε.Π.

7.1 Έννοια και σημασία της πληροφόρησης

Η πληροφόρηση είναι μια από τις βασικότερες λειτουργίες στον Ε.Π.. Αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία θα δημιουργηθεί ο προγραμματισμός για την ορθή εκλογή του τύπου σπουδών και επαγγέλματος. Οι επαγγελματικές πληροφορίες είναι απαραίτητες για τη σωστή εκλογή σπουδών και επαγγέλματος γι' αυτό και σήμερα σε ένα οργανωμένο Κέντρο Ε.Π. υπάρχει ξεχωριστή υπηρεσία πληροφοριών.

Η πληροφόρηση σήμερα είναι παραδεκτή από όσους ασχολούνται με τον Ε.Π.. Η πληροφόρηση καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της μακροχρόνιας διαδικασίας στην ορθή εκλογή του επαγγέλματος, αφού μέσω αυτής επιτυγχάνεται η γνώση του εαυτού του και η γνώση του κόσμου των επαγγελμάτων, ώστε στο τέλος σε συνδυασμό αυτών των δυο να οδηγήσει το άτομο στη λήψη μιας πραγματικής και συνετής επαγγελματικής αποφάσεως (Λιάντας,1996).

7.2 Είδη των πληροφοριών

Οι πληροφορίες που το άτομο στην εξελικτική του πορεία δέχεται ή έχει ανάγκη να δέχεται είναι:

(α) Ατομικές πληροφορίες

Η παροχή ατομικών πληροφοριών, δηλαδή πληροφοριών που αναφέρονται στο ίδιο άτομο, είναι απαραίτητο στοιχείο της λειτουργίας της πληροφόρησης, γιατί διευκολύνει το άτομο στην προσπάθειά του να γνωρίσει τον εαυτό του, να αποκτήσει δηλαδή αυτογνωσία. Η αυτογνωσία είναι αναγκαία για το άτομο, διότι μόνο μέσω αυτής του είναι δυνατό να γνωρίσει το δυναμικό του και να το αξιοποιήσει, να δημιουργήσει σωστές κοινωνικές σχέσεις, να προγραμματίσει σωστά το μέλλον του και συγκεκριμένα την μελλοντική του επαγγελματική εκλογή.

(β) Κοινωνικές πληροφορίες

Οι κοινωνικές πληροφορίες είναι συμπλήρωμα των ατομικών, με τις οποίες σε πολλά σημεία επικαλύπτονται. Αυτές οι πληροφορίες αποσκοπούν στο να διευκολύνουν το άτομο στην προσπάθειά του για κοινωνική συνύπαρξη και προσαρμογή στο κοινωνικό του περιβάλλον (Δημητρόπουλος,1982).

(γ) Εκπαιδευτικές πληροφορίες

Εκπαιδευτικές πληροφορίες είναι εκείνες που αναφέρονται στις παρούσες ή μελλοντικές ευκαιρίες για εκπαίδευση και στις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκπαίδευση αυτή. Πιο αναλυτικά, οι εκπαιδευτικές πληροφορίες μπορεί να αναφέρονται σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ή συστήματα σπουδών οποιασδήποτε βαθμίδας και οποιασδήποτε κατεύθυνσης. Επίσης αναφέρονται στις απαιτήσεις του κάθε επαγγέλματος από το άτομο και ποια θα είναι η εξέλιξη του ατόμου μετά από τις σπουδές του (πτυχιακές, μεταπτυχιακές κ.λ.π.).

(δ) Επαγγελματικές πληροφορίες

Οι επαγγελματικές πληροφορίες είναι απαραίτητη γνώση όχι μόνο για να μπορέσει το άτομο να κάνει σωστή επαγγελματική εκλογή, αλλά στην ουσία για να κάνει και σωστή εκλογή σπουδών. Είναι αδιανόητο, τουλάχιστον για την πλειονότητα των περιπτώσεων, να προηγείται η εκπαιδευτική απόφαση και να ακολουθεί η επαγγελματική, κάτι που πολύ συχνά συμβαίνει. Όταν συμβαίνει μπορούμε να κάνουμε λόγο για έλλειψη σωστού προσανατολισμού ή για λήψη αποφάσεων από άτομο που δεν είναι έτοιμο να τις λάβει. Οι επαγγελματικές πληροφορίες είναι πληροφορίες για τον κόσμο των επαγγελμάτων.

Οι επαγγελματικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους νέους είναι οι εξής:

- ∅ Στοιχεία εργατικού δυναμικού της χώρας μας: η σύνθεση και η κατανομή τους ως και οι προοπτικές αναπτύξεως των διαφόρων τομέων της χώρας μας.
- ∅ Προσφορά και ζήτηση (σε εργατικό δυναμικό).
- ∅ Φύση των επαγγελμάτων, προϋποθέσεις εργασίας, προοπτικές εξέλιξεως, απολαβές, κοινωνικό περιβάλλον, συνθήκες εργασίας κ.λ.π.

Οι τρόποι με τους οποίους παρέχονται οι επαγγελματικές πληροφορίες είναι το έντυπο υλικό, οι κινηματογραφικές και τηλεοπτικές ταινίες, ειδικές ραδιοφωνικές εκπομπές και η απ' ευθείας επαφή με τις υπηρεσίες Ε.Π..

Το κυριότερο ενημερωτικό έντυπο υλικό είναι οι επαγγελματικές μονογραφίες, τα πληροφοριακά έντυπα σχετικά με την εκπαίδευση και την απασχόληση, τα διάφορα φυλλάδια με σύντομες περιγραφές ειδικοτήτων, εκπαιδύσεως κ.α..

Οι επαγγελματικές μονογραφίες, περιγράφουν τα καθήκοντα, τις απαιτήσεις του επαγγέλματος από το άτομο και γενικά όλα τα χαρακτηριστικά στοιχεία που καθορίζουν ένα τύπο σπουδών ή επαγγέλματος (Δημητρόπουλος,2000).

7.3 Συγκέντρωση πληροφοριών

Μετά τη σύντομη περιγραφή των ειδών των πληροφοριών που χρησιμοποιεί ο προσανατολισμός, παρουσιάζονται οι τρόποι με τους οποίους είναι δυνατό να αποκτηθούν οι πληροφορίες αυτές.

(A) Ατομικές πληροφορίες

Χωρίς τις πληροφορίες αυτές είναι αδύνατο να γνωρίσει ο λειτουργός προσανατολισμού το μαθητή, όπως είναι αδύνατο να γνωρίσει και ο ίδιος ο μαθητής τον εαυτό του.

Οι μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συγκέντρωση των ατομικών πληροφοριών κατατάσσονται σε δύο γενικές κατηγορίες:

Στις ψυχομετρικές και στις μή ψυχομετρικές.

Ø Ψυχομετρικές μέθοδοι - Ψυχολογικά τεστ

Οι Ψυχομετρικές μέθοδοι είναι στην ουσία εκείνες που χρησιμοποιούν τα διάφορα τεστ για συγκέντρωση των αναζητούμενων πληροφοριών. Η σπουδαιότερη διάκριση των τεστ και η οποία ενδιαφέρει πρώτιστα τον προσανατολισμό, είναι η διάκριση σε κατηγορίες με βάση τα χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να μετρηθούν με κάθε τεστ.

- α) Τεστ Νοημοσύνης
- β) Τεστ Επίδοσης
- γ) Τεστ Ικανοτήτων
- δ) Τεστ ή κλίμακες Ενδιαφερόντων
- ε) Τεστ Επαγγελματικής Ωριμότητας
- στ) Τεστ Αξιών
- ζ) Τεστ Προσωπικότητας

Ø Άλλοι τρόποι, μη Ψυχομετρικοί

Υπάρχουν αρκετοί τρόποι, πέρα από τα τεστ, με τους οποίους μπορεί να συλλέγουν στοιχεία σχετικά με τα χαρακτηριστικά ή τη συμπεριφορά του ατόμου, όπως:

1. Η Παρατήρηση. Αυτή είναι ίσως η πιο γνωστή και η πιο συνηθισμένη μέθοδος συγκέντρωσης ατομικών πληροφοριών. Ο παρατηρητής παρατηρεί το άτομο και καταγράφει στοιχεία συμπεριφοράς ή συμπληρώνει προκατασκευασμένες κλίμακες.

2. Ανέκδοτες Αναφορές. Αυτές είναι σύντομες γραπτές αναφορές, κυρίως εκπαιδευτικών, στις οποίες περιγράφεται η συμπεριφορά κάποιου μαθητή σε συγκεκριμένη περίπτωση. Γράφονται συνήθως κατόπιν σύστασης για συγκεκριμένο άτομο και συντάσσονται αμέσως μετά την επίδειξη της συμπεριφοράς.

3. Το Συγκεντρωτικό Ατομικό Δελτίο κάθε μαθητή. Στο δελτίο αυτό υπάρχουν πολλά ατομικά στοιχεία του μαθητή, όπως η οικογενειακή κατάσταση, κλίσεις, επιδόσεις στα μαθήματα κ.λ.π..

4. Το Ερωτηματολόγιο. Αυτός είναι ένας εύκολος τρόπος να συγκεντρωθούν πολλές ατομικές πληροφορίες και σε σύντομο χρόνο.
5. Η Συνέντευξη. Και αυτή είναι μια πολύ συνηθισμένη μέθοδος συλλογής ατομικών πληροφοριών, έχει όμως απαιτήσεις χρόνου και προετοιμασίας.
6. Οι Αυτοβιογραφίες και τα Ημερολόγια. Είναι αξιόπιστες πηγές πληροφοριών για το άτομο γιατί είναι γραμμένες από το ίδιο και συνεπώς αντικατοπτρίζουν πραγματικά συναισθήματα και παρουσιάζουν αληθινές όψεις της συμπεριφοράς του.
7. Οι Κοινωνιομετρικές Μέθοδοι. Αυτές αποβλέπουν στο να συλλέξουν πληροφορίες σχετικά με τη συμπεριφορά, τα συναισθήματα ή τους ρόλους μέσα σε μια κοινωνική ομάδα. Ζητείται από το άτομο να φανερώσει γραπτά ή προφορικά, τις απόψεις του για άλλα άτομα της ομάδας.
8. Η Μελέτη Περίπτωσης. Μελέτη ενός συγκεκριμένου ατόμου και των χαρακτηριστικών του, όπως και των παραγόντων που επηρέασαν ή επηρεάζουν την συμπεριφορά του.
9. Οι ιδιαίτερες ιδιωτικές ενασχολήσεις του ατόμου.
10. Διάφορες Ιατρικές εξετάσεις.
11. Πληροφορίες από τρίτους. Πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα η σημασία των πληροφοριών που προέρχονται από γονείς και δασκάλους. Οι γονείς είναι σε θέση να γνωρίζουν πτυχές από τη ζωή και την προσωπικότητα του παιδιού τους, που το σχολείο πολύ σπάνια μπορεί να γνωρίζει.

(B) Κοινωνικές πληροφορίες

Αυτές τις συγκεντρώνει το άτομο από διάφορους Κανονισμούς, τη νομοθεσία, τις υπηρεσίες Ε.Π., από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, από το περιβάλλον του και από διάφορους επαγγελματικούς οργανισμούς και σωματεία.

Οι Κοινωνικές πληροφορίες παρουσιάζουν σοβαρές επικαλύψεις με τα άλλα τρία είδη πληροφοριών, σε τέτοιο μάλιστα βαθμό που να μένουν λίγα περιθώρια για ξεχωριστή παρουσίαση αντικειμένου πηγών κοινωνικών πληροφοριών (Δημητρόπουλος, 2000).

(Γ) Εκπαιδευτικές πληροφορίες

Σήμερα το άτομο για να ασκήσει με ικανότητα ένα επάγγελμα, πρέπει προηγουμένως να αποκτήσει θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις φοιτώντας σε κάποιο σχολείο. Επομένως η πρώτη σοβαρή απόφαση που πρέπει να πάρει

το άτομο στη ζωή του αφορά τις σπουδές που πρέπει να ακολουθήσει. Για το σκοπό αυτό το άτομο έχει ανάγκη από εκπαιδευτικές πληροφορίες.

Υπάρχουν πολλές πηγές που σχετίζονται με πληροφορίες σε εκπαιδευτικά θέματα και που ο λειτουργός προσανατολισμού πρέπει να γνωρίζει και να αξιοποιεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Οι σπουδαιότερες είναι:

1. Η Εκπαιδευτική Νομοθεσία είναι ίσως η βασικότερη πηγή εκπαιδευτικών πληροφοριών. Ο προσανατολισμός πρέπει να δίνει εδώ ιδιαίτερη προσοχή, γιατί η νομοθεσία είναι και η πλέον αξιόπιστη και έγκυρη πηγή.
2. Ενημερωτικά Φυλλάδια και Εγκύκλιοι που εκδίδονται κατά καιρούς από διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας είναι ανεκτίμητες πηγές πληροφοριών για τον προσανατολισμό γιατί είναι υπεύθυνες, έγκυρες και ιδιαίτερα κατατοπιστικές.
3. Κατάλογοι των Επιθεωρήσεων σχετικά με τη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση ή ακόμα και φάκελοι που τηρούνται μερικές φορές.
4. Ανακοινώσεις Κρατικών Υπηρεσιών σχετικά με ευκαιρίες εκπαίδευσης ή μετεκπαίδευσης στο εσωτερικό ή το εξωτερικό. Οι πληροφορίες που συνήθως δίνονται σ' αυτές τις ανακοινώσεις αφορούν κυρίως αριθμό θέσεων, προϋποθέσεις συμμετοχής στο πρόγραμμα όπως εξετάσεις, ηλικία, γνώσεις, πείρα, υποχρεώσεις και οτιδήποτε άλλο σχετικό. Υπάρχουν φορείς που μόνιμα χειρίζονται τέτοια προγράμματα όπως είναι το Ίδρυμα Κοινωνικών Υποτροφιών (I.K.Y).
5. Τα Διαφημιστικά Δελτία των ιδιωτικών σχολείων είναι μια σχεδόν μόνιμη πηγή πληροφοριών στον τομέα αυτό.
6. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι μια ουσιαστική πηγή εκπαιδευτικών όπως και άλλων πληροφοριών, την οποία ο προσανατολισμός πρέπει να εκμεταλλεύεται όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικά. Διάφορες ανακοινώσεις, ζητήσεις, προκηρύξεις, ειδοποιήσεις προσέλευσης, προσκλήσεις, διαφημίσεις κενών θέσεων, είναι μορφές πληροφοριών που δίνονται συνήθως μέσω των μαζικών μέσων ενημέρωσης. Η πηγή αυτή εκτός των άλλων έχει το πλεονέκτημα του "προσφάτου" των πληροφοριών.
7. Σχολές εκτός του Υπουργείου Παιδείας εκδίδουν συνήθως πληροφοριακά φυλλάδια τα οποία είναι ιδιαίτερα ενημερωτικά π.χ. σχολές που λειτουργούν στον Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., Ε.Ο.Τ., στο Υπουργείο Γεωργίας, στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (στρατιωτικές σχολές), στο Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών κ.λ.π..
8. Τα Δελτία Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι σημαντική πηγή πληροφοριών για τον προσανατολισμό. Αυτές οι πληροφορίες αφορούν μόνιμα ή έκτακτα προγράμματα που προσφέρονται από διάφορες υπηρεσίες όπως τον Ο.Α.Ε.Δ..

(Δ) Επαγγελματικές Πληροφορίες

Υπάρχουν διάφορες πηγές επαγγελματικών πληροφοριών. Σημαντικότερες από αυτές είναι:

1. Κύρια πηγή είναι ο Ο.Α.Ε.Δ.. Ο Ο.Α.Ε.Δ. είναι ο φορέας εκείνος που διαθέτει ή πρέπει να διαθέτει, τις πιο αξιόπιστες και πιο έγκυρες επαγγελματικές πληροφορίες.

Τις πληροφορίες αυτές ο Ο.Α.Ε.Δ. τις τηρεί στη μορφή ενός "Κώδικα Επαγγελημάτων". Στον κώδικα περιέχεται περιγραφή των επαγγελημάτων, τα οποία είναι καταναμεημένα σε ομάδες, υποομάδες και οικογένειες επαγγελημάτων. Η περιγραφή του επαγγεληματος, ονομάζεται επαγγελματική μονογραφία. Πολλές από τις μονογραφίες που έχει συντάξει ο Ο.Α.Ε.Δ. είναι ιδιαίτερα κατατοπιστικές.

Σημαντικότερες από τις πληροφορίες που πρέπει να περιέχονται σε κάθε μονογραφία είναι:

- ∅ Ιστορικά στοιχεία σχετικά με το επάγγελμα. Σπουδαιότητα του επαγγεληματος για το κοινωνικό σύνολο και για τα άτομα που απασχολούνται στο επάγγελμα αυτό.
- ∅ Σύντομη περιγραφή του επαγγεληματος, ορισμό του αν υπάρχει ή το αντικείμενό του.
- ∅ Αριθμό απασχολούμενων στο επάγγελμα και την κατανομή τους στους διάφορους τομείς και κλιμάκια μέσα στους τομείς.
- ∅ Προσόντα που απαιτούνται για την είσοδο στο επάγγελμα:

Εκπαιδευτικά (σπουδές), φυσικά και ψυχολογικά χαρακτηριστικά. Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά μπορεί να μην συγκαταλέγονται στα απαιτούμενα προσόντα εισόδου αλλά να είναι πιο ουσιαστικά από τα απαιτούμενα. Για παράδειγμα, μια κοπέλα που έχει αιματοφοβία ή λιποθυμάει στη θέα αίματος, δεν ενθαρρύνεται να γίνει νοσοκόμα.

- ∅ Ευκαιρίες για απασχόληση σε κάποιο επάγγελμα αν κάποιος το ακολουθήσει και τόπο μελλοντικής απασχόλησης στη συνέχεια.
- ∅ Τρόπος εισόδου στο επάγγελμα: αν απαιτούνται κάποιου είδους εξετάσεις ή είναι ελεύθερη η είσοδος.
- ∅ Ποια ιδρύματα εσωτερικού ή εξωτερικού παρέχουν την εκπαίδευση που απαιτείται σαν προσόν εισόδου στο επάγγελμα.
- ∅ Τι προοπτικές σταδιοδρομίας, εξέλιξης και προόδου υπάρχουν, ποιος είναι ο εισαγωγικός βαθμός και ποιος ο ανώτατος προβλεπόμενος. Το προοπτικές κορεσμού υπάρχουν.
- ∅ Τι δυνατότητες μεταπήδησης σε άλλα επαγγεληματα υπάρχουν σε περίπτωση κορεσμού. Ποια είναι συγγενή επαγγεληματα.

- Ø Συνήθεις συνθήκες εργασίας όπως: ωράριο εργασίας, περιβάλλον εργασίας, μέσα που χρησιμοποιούνται στην εργασία, δεξιότητες που ο εργαζόμενος απαιτείται να επιδείξει κατά την εκτέλεση του έργου του, καθήκοντα γενικά του εργαζομένου, διευκολύνσεις που πιθανώς προσφέρονται στους εργαζομένους.
- Ø Αμοιβές τέλος, που προσφέρονται και απολαβές οποιασδήποτε άλλης μορφής.

2. Τα Μέσα Ενημέρωσης είναι επίσης μια βασική πηγή, μετά τον Ο.Α.Ε.Δ., επαγγελματικών πληροφοριών.

3. Η Άμεση Επαφή με όσο το δυνατό περισσότερους οργανισμούς και εργοδότες αποφέρει πολλές και χρήσιμες επαγγελματικές πληροφορίες.

4. Ανακοινώσεις διαφόρων υπηρεσιών, ιδιωτικών ή δημόσιων, σχετικά με διαγωνισμούς, προσλήψεις, προκηρύξεις, κενές θέσεις και οτιδήποτε άλλο σχετίζεται με επαγγέλματα, είναι χρήσιμες για τον σχολικό προσανατολισμό.

5. Η Επαγγελματική Νομοθεσία είναι πηγή που πρέπει να χρησιμοποιεί μόνιμα ο σχολικός προσανατολισμός.

6. Στο πρακτικό επίπεδο μια ουσιαστική και ρεαλιστική πηγή πληροφοριών είναι τα ίδια τα άτομα ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος. Τέτοια άτομα μπορούν να προσφέρουν μεγάλη βοήθεια στον προσανατολισμό, αν βέβαια χρησιμοποιηθούν σωστά (Δημητρόπουλος, 1982).

7.4 Γενικά χαρακτηριστικά των πληροφοριών

Όλες οι πληροφορίες που προσφέρονται στο άτομο πρέπει πάντα να είναι "σωστές" πληροφορίες. Πρέπει πάντα να πληρούν ορισμένες προδιαγραφές, βασικότερες από τις οποίες είναι:

1) Να προέρχονται από αξιόπιστες πηγές, ώστε να μην παραπλανούν το κοινό όπως γίνεται με μερικές διαφημίσεις. Για να είναι οι πληροφορίες δόκιμο υλικό πρέπει να προέρχονται από πηγή αξιόπιστη, έτσι ώστε να θεωρείται δεδομένο το κύρος του περιεχομένου τους.

2) Να είναι πρόσφατες, αλλιώς μπορεί να περιέχουν στοιχεία που δεν υπάρχουν πλέον. Μπορεί για παράδειγμα να αναφέρονται σε κανονισμούς που έχουν πάψει να ισχύουν.

3) Να έχουν κύρος. Τούτο σημαίνει ότι το περιεχόμενό τους πρέπει να είναι απόλυτα ακριβές, να μην είναι παραπλανητικό και να μην αποβλέπει στην εξυπηρέτηση άλλων σκοπών παρά στη σωστή πληροφόρηση.

4) Να έχουν συγκεντρωθεί με αξιόπιστα και έγκυρα μέσα. Στη συλλογή πληροφοριών πρέπει να χρησιμοποιείται έγκυρη και αξιόπιστη μεθοδολογία. Στη συγκέντρωση ατομικών πληροφοριών, νοημοσύνης για παράδειγμα, αν χρησιμοποιήθηκαν ή όχι έγκυρα τεστ.

5) Να είναι πρακτικά εύχρηστες. Οι πληροφορίες πρέπει να βρίσκονται σε τέτοια μορφή και κατάσταση που να είναι εύκολο να χρησιμοποιηθούν σε κανονικές συνθήκες. Επίσης πρέπει να είναι διατυπωμένες σε τέτοια μορφή και επίπεδο, ώστε να είναι κατανοητές από τα άτομα προς τα οποία απευθύνονται και τέλος πρέπει να έχουν τέτοια εμφάνιση, ώστε όχι μόνο να μην αποθαρρύνουν το άτομο να τις χρησιμοποιήσει αλλά αντίθετα να το προκαλούν.

6) Να είναι σαφείς και ειδικές και να μην αναφέρονται σε γενικότητες. Για παράδειγμα, αυτά που περιγράφονται ισχύουν για όλες τις περιοχές ή μόνο για μια; Ισχύουν για όλες τις σχολές ή μόνο για κάποια; (Δημητρόπουλος, 1982).

7.5 Πώς γίνεται η μελέτη του ατόμου

Αυτό είναι το δυσκολότερο σημείο της εργασίας του Συμβούλου. Απαιτεί πολλή γνώση της ψυχολογίας και της παιδαγωγικής.

Τα μέσα που μεταχειρίζεται σήμερα ο Ψυχολόγος-Σύμβουλος για να βοηθήσει το άτομο να κατανοήσει τον εαυτό του για να προχωρήσει σε εκλογές και αποφάσεις και ενδεχόμενα σε αλλαγές στάσεων και πεποιθήσεων και να αναλάβει τις ευθύνες του είναι:

(α) Η παρατήρηση της λεκτικής και μη λεκτικής συμπεριφοράς.

(β) Το ερωτηματολόγιο (ερωτηματολόγιο αυτοαναλύσεως ή χρονικό ζωής).

(γ) Τα τεστ (τεστ πνευματικού επιπέδου-νοημοσύνης, ικανοτήτων, ενδιαφερόντων, προσωπικότητας).

(δ) Τα τεστ επιδόσεως.

(ε) Η συνέντευξη (ατομική-ομαδική με μορφή συμβουλευτική).

(στ) Η κοινωνιομετρική έρευνα (τεστ κοινωνιομετρίας-τεχνική συζητήσεως ομάδος, παίξιμο ρόλων κ.λ.π.).

Σε αυτές τις πληροφορίες, τις οποίες συλλέγει προσωπικά ο Σύμβουλος, μπορούν να προστεθούν τα δεδομένα που παίρνει από τους γονείς, εκπαιδευτές κ.λ.π., καθώς και οι επιδώσεις του μαθητή στο σχολείο.

Τα τεστ δίνουν μεγαλύτερη εγκυρότητα προγνώσεως απ' ότι οι σχολικοί βαθμοί για την πορεία αναπτύξεως του μαθητή, εν τούτοις δεν παύουν να δίνουν και αυτοί ενδείξεις για να γίνει μια υπόθεση-πρόγνωση.

Τέλος σήμερα υπάρχει η τάση, οι ίδιοι οι μαθητές να αυτοβαθμολογούνται ή να αυτοεκτιμούνται, μέσο κατάλληλων ασκήσεων-συζητήσεων, ώστε να αποκτούν μεγαλύτερη επίγνωση του εαυτού τους (αυτογνωσία), και έτσι το θέμα "Συμβουλή" περνά σε δεύτερη μοίρα για όσους τουλάχιστον αποδέχονται της αρχές της μη κατευθυνόμενης συνεντεύξεως της Συμβουλευτικής κατά την οποία η ευθύνη περνά στα χέρια του μαθητή (Π.Βάρλα, Κ.Καλογήρου, 1978).

Άλλα μέσα με τα οποία ο μαθητής μπορεί να βοηθηθεί στην αυτογνωσία είναι:

(α) Με συζήτηση ομάδας, (β) με μίμηση μιας καταστάσεως και (γ) με επαγγελματικά παιχνίδια (Λιάντας, 1996).

7.6 Ανάλυση των μέσων συλλογής πληροφοριών για το άτομο

(α) Η παρατήρηση. Αυτή είναι ίσως η πιο γνωστή και πιο συνηθισμένη μέθοδος συγκέντρωσης ατομικών πληροφοριών. Η μέθοδος αυτή παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι η συμπεριφορά του ατόμου που παρατηρείται εκδηλώνεται στο φυσικό της περιβάλλον και είναι συνεπώς ανυπόκριτη και φυσική. Ο παρατηρητής, παρατηρεί το άτομο και καταγράφει στοιχεία συμπεριφοράς ή συμπληρώνει προκατασκευασμένες κλίμακες. Η μέθοδος παρουσιάζει και μερικά προβλήματα. Χρειάζονται έμπειροι και ασκημένοι παρατηρητές, μπορεί να γίνει λανθασμένη ερμηνεία των καταγραφέντων.

(β) Το ερωτηματολόγιο. Αυτός είναι ένας εύκολος τρόπος να συγκεντρωθούν πολλές ατομικές πληροφορίες και σε σύντομο χρόνο. Στο ερωτηματολόγιο μπορούν να συμπεριληφθούν ερωτήσεις που θα προκαλέσουν απαντήσεις με πληροφορίες κάθε είδους και χρήσης σχετικές με το άτομο.

(γ)

∅ **Τεστ πνευματικού επιπέδου-νοημοσύνης.** Αυτά είναι τα πρώτα σταθμισμένα τεστ που κατασκευάστηκαν και μετρούν νοητικά χαρακτηριστικά του ατόμου. Είναι μεγάλη η διαμάχη πάνω στο εάν τα τεστ αυτά μετρούν έμφυτα νοητικά χαρακτηριστικά ή γνώσεις που αποκτήθηκαν από το περιβάλλον, οπότε στην ουσία είναι τεστ επίδοσης. Η πρώτη άποψη υποστηρίζεται κυρίως από εκείνους που θεωρούν την κληρονομικότητα ως καθοριστικό παράγοντα στη νοημοσύνη, ενώ η δεύτερη από εκείνους που θεωρούν τις περιβαλλοντικές επιδράσεις ως κύριους καθοριστικούς παράγοντες. Η άποψη που επικρατεί σήμερα είναι ότι τα τεστ αδυνατούν να μετρήσουν άμεσα τη νοημοσύνη του ατόμου και ότι αυτό που μετρούν είναι στην ουσία εμπειρίες που αποκτήθηκαν από το περιβάλλον. Η τελευταία αυτή άποψη δέχεται ότι δεν πρέπει να παραγνωριστούν κάποιες κληρονομικές καταβολές, μέσα στα πλαίσια των οποίων αποκτώνται και χρησιμοποιούνται οι εξωτερικές εμπειρίες. Επικρατεί δηλαδή η θέση που δέχεται την

αλληλεπίδραση της κληρονομικότητας και του περιβάλλοντος στη διαμόρφωση αυτού που καλείται νοημοσύνη.

- Ø *Τεστ ικανοτήτων.* Αυτά έχουν κατασκευαστεί για να μετρούν ειδικές ικανότητες του ατόμου. Στα τεστ αυτά γίνεται διάκριση σε εκείνα που μετρούν "παρούσα ικανότητα", ικανότητα δηλαδή κάποιου ατόμου να επιδείξει τώρα μια συγκεκριμένη δεξιότητα, συμπεριφορά γενικότερα και σ' εκείνα που υποτίθεται ότι μετρούν "δυναμικό ικανότητας", διαπιστώνουν δηλαδή αν κάποιο άτομο έχει το δυναμικό να αποκτήσει στο μέλλον κάποιες δεξιότητες, να εκτελέσει κάποιες κατηγορίες πράξεων. Είναι φανερό εδώ η προγνωστική ιδιότητα αυτών των τελευταίων τεστ. Συνδυασμός πολλών τεστ ειδικών ικανοτήτων μας δίνει μια "συστοιχία τεστ", η οποία μπορεί να μετράει ένα σύνολο επιμέρους ικανοτήτων του ατόμου. Υπάρχουν τεστ ικανότητας μηχανικής, καλλιτεχνικής, μουσικής κ.λ.π.. Και εδώ υπάρχει το πρόβλημα του τι ακριβώς είναι αυτό που μετρούν αυτά τα τεστ: ικανότητες ή γνώσεις;
- Ø *Τεστ ή κλίμακες ενδιαφερόντων.* Έχουν σκοπό να διαπιστώσουν την ύπαρξη ειδικών ενδιαφερόντων και όταν ακόμη το άτομο δεν έχει συναίσθηση αυτών των ενδιαφερόντων.
- Ø *Τεστ προσωπικότητας.* Αυτά έχουν σκοπό να ανακαλύψουν διάφορα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου. Πολλές μέθοδοι χρησιμοποιούνται στα τεστ αυτά, όπως η μέθοδος των εικόνων, εκτέλεσης γραπτής ή προφορικής απάντησης σε ερωτήσεις κ.λ.π..

(δ) Τεστ επιδόσεως. Αυτά είναι σχεδιασμένα και κατασκευασμένα να μετρούν αποτελέσματα διδασκαλίας, προσπάθειας, μάθησης γενικότερα. Τα τεστ αυτά μπορεί να είναι αντικειμενικά ή όχι, ή να είναι προκατασκευασμένα ή αυτοσχέδια.

(ε) Η συνέντευξη. Είναι μια συνηθισμένη μέθοδος συλλογής ατομικών πληροφοριών. Έχει όμως πολλές απαιτήσεις σε χρόνο, προετοιμασία και προϋποθέσεις διεξαγωγής. Γι' αυτό χρησιμοποιείται μόνο σε περιπτώσεις που συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι για προσωπική επαφή ατόμου και προσανατολιστή και δεν προσφέρεται καμία άλλη μέθοδος.

(στ) Οι κοινωνιομετρικές μέθοδοι. Αυτές αποβλέπουν στο να συλλέξουν πληροφορίες σχετικά με την συμπεριφορά, τα συναισθήματα ή τους ρόλους ενός ατόμου μέσα σε μια κοινωνική ομάδα. Ζητείται από το άτομο να φανερώσει, γραπτά ή προφορικά τις απόψεις του για άλλα άτομα της ομάδας, π.χ. με ποιο μέλος ή μέλη θα ήθελε να συνεργάζεται, ποιο μέλος θα ήθελε να συναναστρέφεται, ποιόν θα ήθελε για αρχηγό της ομάδας κ.λ.π. (Δημητρόπουλος, 1982).

Κεφάλαιο 8: Μεθοδολογία έρευνας

8.1 Σκοπός της έρευνας

Ο βασικός σκοπός αυτής της έρευνας είναι η μελέτη του θεσμού του Σ.Ε.Π. και πως εφαρμόζεται στην εκπαίδευση.

Ειδικότερα η έρευνα αυτή προσπαθεί να εξετάσει κατά πόσο ο θεσμός του Σ.Ε.Π. είναι σήμερα σε θέση να προσανατολίζει τους σημερινούς νέους στο επάγγελμα που ο κάθε μαθητής έχει συνδέσει με τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα του κ.λ.π. και κατά πόσο οι έφηβοι έχουν επηρεαστεί από τους γονείς τους στην επαγγελματική τους απόφαση.

Θέλοντας να διαπιστωθεί το ερώτημα αυτό, έγιναν επισκέψεις σε βιβλιοθήκες αλλά και υπηρεσίες από τις οποίες έγινε συλλογή της απαραίτητης βιβλιογραφίας, μελετών και πληροφοριών σχετικών με το θέμα.

Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας ή πιο συγκεκριμένα με αυτή την έρευνα επιδιώκεται να διερευνηθεί:

- Ø Κατά πόσο γίνεται σήμερα σωστή εφαρμογή του θεσμού πληρώντας όλες τις προϋποθέσεις που απαιτεί κάτι τέτοιο (εκπαίδευση καθηγητών, τρόπος διδασκαλίας, εκπαιδευτικά μέσα). Όλα τα παραπάνω ζητείται να τα μάθουμε από την οπτική γωνία των μαθητών αφού είναι και οι άμεσα εμπλεκόμενοι με τη λειτουργία του θεσμού.
- Ø Κατά πόσο το μάθημα του Σ.Ε.Π. βοηθάει τους νέους να γνωρίσουν τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- Ø Κατά πόσο το μάθημα του Σ.Ε.Π. βοηθάει τους μαθητές στις επιλογές τους.
- Ø Κατά πόσο ο Σ.Ε.Π. βοηθάει τον έφηβο να γνωρίσει τον εαυτό του και τις ικανότητες του.
- Ø Κατά πόσο οι γονείς του τον επηρέασαν στη λήψη της απόφασης του για να ακολουθήσει κάποιο επάγγελμα.

Επιπλέον παράλληλα με τη διαπίστωση της σωστής ή μη εφαρμογής του Σ.Ε.Π. ζητείται από τους μαθητές να παραθέσουν προτάσεις ή σκέψεις για τη βελτίωση του θεσμού.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα αυτή αποτελείται από 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου, που έχουν σκοπό να αντλήσουν πληροφορίες σχετικές με τη διεξαγωγή της διδασκαλίας του Σ.Ε.Π. και τα μέσα τα οποία προσφέρονται για τον σωστό προσανατολισμό των μαθητών, όπως επίσης και τον βαθμό επιρροής των γονέων στην επαγγελματική απόφαση των παιδιών τους.

8.2 Είδος έρευνας

Η έρευνα αυτή είναι διερευνητική.

Σύμφωνα με τον Φίλια (1996,σελ.28),σε μια διερευνητική έρευνα η βασική έμφαση είναι η ανακάλυψη και το βασικό της χαρακτηριστικό είναι η ευελιξία.

Διερευνητική έρευνα είναι το είδος της έρευνας που κύριο σκοπό έχει τη διατύπωση ενός προβλήματος για ακριβέστερη εξέταση ή τη διατύπωση υποθέσεων ή την ιεράρχηση προτεραιοτήτων για παραπέρα έρευνα.

8.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερωτήματα που χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας είναι τα ακόλουθα:

1. Η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και η επαγγελματική απασχόληση των γονέων επιδρούν στις επαγγελματικές επιλογές των εφήβων;
2. Οι ανάγκες των μαθητών ικανοποιούνται από το μάθημα του Σ.Ε.Π.;
3. Στην τελική επιλογή του επαγγέλματος βοηθήθηκε ο έφηβος από τον Σ.Ε.Π.;

8.4 Ερευνώμενος πληθυσμός

Η έρευνα αυτή περιλαμβάνει μόνο ένα τομέα μελέτης, που είναι οι έφηβοι της πόλης της Πάτρας που φοιτούν σε ένα οποιοδήποτε Λύκειο της Πάτρας. Συγκεκριμένα ο πληθυσμός της έρευνας ήταν 30 μαθητές Λυκείου.

Αυτή η έρευνα γίνεται συγκεκριμένα σε μαθητές του Λυκείου γιατί σ' αυτή την ηλικία οι έφηβοι έχουν την περισσότερη ανάγκη για βοήθεια από τον Σ.Ε.Π..

8.5 Δείγμα

Ο τρόπος επιλογής του δείγματος βασίστηκε στη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας. Η συγκεκριμένη μέθοδος επιλέχθηκε εξαιτίας των δυσκολιών που προκύπτουν από τους παράγοντες: δαπάνες, χρόνος, δυνατότητα πρόσβασης.

Για την διεξαγωγή της έρευνας, δεν ήταν δυνατό να ερωτηθεί μεγάλος αριθμός των εφήβων της Πάτρας, γι' αυτό επιλέχθηκε ένας συγκεκριμένος αριθμός 30 εφήβων της Πάτρας.

Το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό για να μπορέσουν να γενικευθούν τα αποτελέσματα για όλο τον πληθυσμό των εφήβων, αλλά είναι ενδεικτικό και αντιπροσωπευτικό για τους 30 ερωτώμενους έφηβους.

8.6 Ερωτηματολόγιο

Για τη συλλογή των στοιχείων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, το οποίο συμπληρώθηκε από μαθητές διαφόρων Λυκείων της Πάτρας.

Πριν την τελική χρήση του ερωτηματολογίου έγινε δοκιμαστική χρήση σε έξη (6) ερωτηθέντες του δείγματος όπου και χρειάστηκε να γίνουν μικροαλλαγές στο ερωτηματολόγιο για τη συλλογή περισσότερων πληροφοριών.

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε συνολικά 15 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου οι περισσότερες και οι υπόλοιπες προκατασκευασμένες για την διευκόλυνση των ερωτώμενων, όπως επίσης και για περιορισμό των απαντήσεων των ερωτώμενων για τη διευκόλυνση της κωδικοποίησης των στοιχείων.

Η διατύπωση των ερωτήσεων σε κάθε ερωτηματολόγιο έγινε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι όσο το δυνατό πιο κατανοητό στους ερωτώμενους. Δόθηκαν συνολικά 30 ερωτηματολόγια σε μαθητές Λυκείων της Πάτρας.

Κεφάλαιο 9: Αποτελέσματα έρευνας

Ερώτηση 1: Δημογραφικά στοιχεία

Φύλο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	αγόρι	16	53,3	53,3	53,3
	κορίτσι	14	46,7	46,7	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Συμπληρώθηκαν συνολικά 30 ερωτηματολόγια. Από τον ερωτώμενο πληθυσμό τα 16 είναι αγόρια και τα 14 κορίτσια.

Ηλικία γονέων

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
Ηλικία Πατέρα	30	42,00	60,00	48,4333	4,04317	16,323
Ηλικία μητέρας	30	39,00	50,00	44,1667	3,413*	9,868
Valid N (listwise)	30					

Η ελάχιστη ηλικία πατέρα είναι τα 42 χρόνια, η μέγιστη τα 60 και ο μέσος όρος της ηλικίας πατέρα είναι τα 48,4 χρόνια.

Για την μητέρα η ελάχιστη ηλικία είναι τα 39 χρόνια και η μέγιστη τα 50. Ο μέσος όρος ηλικίας της μητέρας είναι τα 44 χρόνια.

Μορφωτικό επίπεδο γονέων

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΤΕΡΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	8	26,7	26,7	26,7
	ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	7	23,3	23,3	50,0
	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	15	50,0	50,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΗΤΕΡΑΣ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	10	33,3	33,3	33,3
	ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	5	16,7	16,7	50,0
	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	15	50,0	50,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Το μορφωτικό επίπεδο των γονέων των εφήβων, που συμμετείχαν στην έρευνα, όπως φαίνεται στους πίνακες έχει ως εξής:

Οι περισσότεροι από τους γονείς των μαθητών βρίσκονται στην κατηγορία της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ποσοστό 50%.

Μπορεί εδώ να παρατηρηθεί ότι οι μητέρες έχουν χαμηλότερο επίπεδο μόρφωσης από τους πατέρες σαν σύνολο, με πολύ μικρή διαφορά.

Ερώτηση 2Α: Συχνότητα παρακολούθησης του Σ.Ε.Π.

Συχνότητα παρακολούθησης ΣΕΠ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΠΟΤΕ	6	20,0	20,0	20,0
	ΣΠΑΝΙΑ	2	6,7	6,7	26,7
	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ	6	20,0	20,0	46,7
	ΣΥΧΝΑ	7	23,3	23,3	70,0
	ΠΛΗΝΤΑ	9	30,0	30,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Όπως φαίνεται στον πίνακα οι περισσότεροι μαθητές, (9) παρακολουθούν το μάθημα του Σ.Ε.Π. πάντα, ποσοστό 30%. Οι μαθητές (εκτός από έναν) που επέλεξαν την πρώτη κατηγορία, ότι δεν παρακολουθούν ποτέ το μάθημα του Σ.Ε.Π., είναι αυτοί που στο σχολείο τους δεν διδάσκεται το μάθημα του Σ.Ε.Π., ποσοστό 16,7%.

Ερώτηση 2B: Πόσες ώρες την εβδομάδα διδάσκεται το μάθημα;

Ωρες διδασκαλίας μαθήματος :

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ,00	5	16,7	17,2	17,2
1,00	22	73,3	75,9	93,1
2,00	2	6,7	6,9	100,0
Total	29	96,7	100,0	
Missing System	1	3,3		
Total	30	100,0		

Στον παραπάνω πίνακα, 5 άτομα, ποσοστό 17,2% απάντησαν ότι το μάθημα δεν διδάσκεται στο σχολείο τους (,00= καμία ώρα διδασκαλίας). 22 άτομα, ποσοστό 75,9% απάντησαν ότι διδάσκονται τον Σ.Ε.Π. 1 ώρα την εβδομάδα (1,00= 1 ώρα διδασκαλίας την εβδομάδα). 2 άτομα, ποσοστό 6,9% απάντησαν ότι διδάσκονται το μάθημα 2 ώρες την εβδομάδα (2,00= 2 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα). Ένα άτομο δεν απάντησε στην ερώτηση.

Ερώτηση 2Γ: Από ποια τάξη άρχισες να διδάσκεσαι τον Σ.Ε.Π.;

Πότε ξεκίνησες να διδάσκεσαι τον ΣΕΠ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Γ' Γυμνασίου	30	100,0	100,0	100,0

Σ' αυτόν τον πίνακα φαίνεται ότι όλοι οι μαθητές απάντησαν ότι ξεκίνησαν να διδάσκονται τον Σ.Ε.Π. από την Γ' Γυμνασίου.

Ερώτηση 3Α: Το μάθημα του Σ.Ε.Π. μοιάζει με τα άλλα μαθήματα στον τρόπο διδασκαλίας του;

Μοιάζει ο ΣΕΠ με τα άλλα μαθήματα;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	29	96,7	96,7	96,7
Ναι	1	3,3	3,3	100,0
Total	30	100,0	100,0	

Ο πίνακας αυτός δείχνει ότι 29 μαθητές, ποσοστό 96,7% απάντησαν ότι ο Σ.Ε.Π. δεν μοιάζει με τα άλλα μαθήματα στον τρόπο διδασκαλίας του. Μόνο

ένα άτομο απάντησε ότι ο Σ.Ε.Π. μοιάζει με τα άλλα μαθήματα στον τρόπο διδασκαλίας του, έτσι την παρακάτω ερώτηση την απάντησαν μόνο οι 29 ερωτηθέντες.

Ερώτηση 3B: Αν όχι, ποιες οι διαφορές;

(α) Πραγματοποίηση δραστηριοτήτων ως διαφορά στον τρόπο διδασκαλίας του Σ.Ε.Π. από τα άλλα μαθήματα.

Πραγματοποιούνται δραστηριότητες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	23	76,7	79,3	79,3
	Ναι	6	20,0	20,7	100,0
	Total	29	96,7	100,0	
Missing	System	1	3,3		
Total		30	100,0		

Σε αυτόν τον πίνακα, η πραγματοποίηση δραστηριοτήτων στο μάθημα του Σ.Ε.Π. ως διαφορά από τα άλλα μαθήματα επιλέχθηκε από 6 άτομα, ποσοστό 20,7% των 29 ατόμων που υποστήριξαν ότι ο Σ.Ε.Π. διαφέρει από τα άλλα μαθήματα.

(β) Γίνεται χρήση διαφόρων τεστ, ως διαφορά στον τρόπο διδασκαλίας του Σ.Ε.Π. από τα άλλα μαθήματα.

Γίνεται χρήση διαφόρων τεστ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	17	56,7	58,6	58,6
	Ναι	12	40,0	41,4	100,0
	Total	29	96,7	100,0	
Missing	System	1	3,3		
Total		30	100,0		

Αυτή η διαφορά επιλέχθηκε από 12 άτομα, ποσοστό 41,4% των 29 ατόμων.

(γ) Χορήγηση εντύπων σχετικά με επαγγέλματα, ως διαφορά στον τρόπο διδασκαλίας του Σ.Ε.Π. από τα άλλα μαθήματα.

Χορήγηση εντύπων σχετικά με επαγγέλματα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	13	43,3	44,8	44,8
	Ναι	16	53,3	55,2	100,0
	Total	29	96,7	100,0	
Missing	System	1	3,3		
Total		30	100,0		

Αυτή η διαφορά επιλέχθηκε από 16 άτομα, ποσοστό 55,2% των 29 ατόμων που απάντησαν σε αυτή την ερώτηση.

Ερώτηση 4Α: Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος του Σ.Ε.Π. θα ήθελες να περιλαμβάνει:

(α) Επισκέψεις σε χώρους εργασίας.

ο ΣΕΠ θα ήθελες να περιλαμβάνει επισκέψεις σε χώρους εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	8	26,7	26,7	26,7
	Ναι	22	73,3	73,3	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

22 άτομα, ποσοστό 73,3% απάντησαν ότι θα ήθελαν ο Σ.Ε.Π. να περιλαμβάνει επισκέψεις σε χώρους εργασίας.

(β) Επισκέψεις επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου για ενημέρωση πάνω στα επαγγέλματά τους.

ο ΣΕΠ θα ήθελες να περιλαμβάνει επισκέψεις επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου για ενημέρωση πάνω στα επαγγέλματά τους

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	15	50,0	50,0	50,0
	Ναι	15	50,0	50,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

15 άτομα, ποσοστό 50% απάντησαν ότι θα ήθελαν ο Σ.Ε.Π. να περιλαμβάνει επισκέψεις επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου.

(γ) Ενεργό συμμετοχή των μαθητών με εργασίες, συζητήσεις κ.λ.π.

Ο ΣΕΠ θα ήθελες να περιλαμβάνει ενεργό συμμετοχή των μαθητών με εργασίες, συζητήσεις κλπ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	22	73,3	73,3	73,3
Ναι	8	26,7	26,7	100,0
Total	30	100,0	100,0	

8 άτομα, ποσοστό 26,7% απάντησαν ότι θα ήθελαν ο Σ.Ε.Π. να περιλαμβάνει ενεργό συμμετοχή των μαθητών με εργασίες, συζητήσεις κ.λ.π.

Ερώτηση 4B: Ποιοίποια από τα παραπάνω εφαρμόζεται στο σχολείο σου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid επισκέψεις σε χώρους εργασίας	2	6,7	8,3	8,3
ενεργό συμμετοχή των μαθητών (με εργασίες, συζητήσεις κ.λ.π.)	22	73,3	91,7	100,0
Total	24	80,0	100,0	
Missing System	6	20,0		
Total	30	100,0		

Το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών (22), απάντησε ότι στο σχολείο του εφαρμόζεται η ενεργός συμμετοχή των μαθητών με εργασίες, συζητήσεις κ.λ.π., ποσοστό 91,7%. Μόνο 2 μαθητές απάντησαν ότι στο σχολείο τους γίνονται επισκέψεις σε χώρους εργασίας.

Τα 5 άτομα (Missing System) είναι οι μαθητές που απάντησαν σε προηγούμενη ερώτηση ότι δεν διδάσκονται τον Σ.Ε.Π. στο σχολείο τους και 1 άτομο δεν απάντησε καθόλου στην ερώτηση.

Ερώτηση 5: Τι πληροφορίες παρέχει ο Σ.Ε.Π. έτσι όπως διδάσκεται;

(α) Γενικές πληροφορίες για τα επαγγέλματα που μπορείς να ακολουθήσεις.

Ο ΣΕΠ έτσι όπως διδάσκεται παρέχει πληροφορίες για τα επαγγέλματα που μπορείς να ακολουθήσεις

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	8	26,7	26,7	26,7
Ναι	22	73,3	73,3	100,0
Total	30	100,0	100,0	

Σε αυτόν τον πίνακα φαίνεται ότι 22 άτομα, ποσοστό 73,3%, απάντησαν ότι ο Σ.Ε.Π. όπως διδάσκεται παρέχει πληροφορίες για τα επαγγέλματα που μπορείς να ακολουθήσεις.

(β) Τις χρηματικές απολαβές που μπορεί να σου προσφέρει κάθε επάγγελμα.

Ο ΣΕΠ παρέχει πληροφορίες για τις χρηματικές απολαβές που μπορεί να σου προσφέρει κάθε επάγγελμα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	26	86,7	86,7	86,7
Ναι	4	13,3	13,3	100,0
Total	30	100,0	100,0	

Όπως βλέπουμε σε αυτόν τον πίνακα μόνο 4 άτομα, ποσοστό 13,3%, απάντησαν ότι ο Σ.Ε.Π. παρέχει πληροφορίες για τις χρηματικές απολαβές που μπορεί να προσφέρει κάθε επάγγελμα.

(γ) Τη ζήτηση του κάθε επαγγέλματος στην αγορά εργασίας.

Ο ΣΕΠ παρέχει πληροφορίες για τη ζήτηση του κάθε επαγγέλματος στην αγορά εργασίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	15	50,0	50,0	50,0
Ναι	15	50,0	50,0	100,0
Total	30	100,0	100,0	

Σε αυτόν τον πίνακα βλέπουμε ότι 15 άτομα, ποσοστό 50%, απάντησε ότι ο Σ.Ε.Π. παρέχει πληροφορίες για τη ζήτηση του κάθε επαγγέλματος στην αγορά εργασίας.

(δ) Τις συνθήκες εργασίας κάθε επαγγέλματος.

Ο ΣΕΠ παρέχει πληροφορίες για τις συνθήκες εργασίας κάθε επαγγέλματος

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	23	76,7	76,7	76,7
Ναι	7	23,3	23,3	100,0
Total	30	100,0	100,0	

Στον πίνακα αυτό φαίνεται ότι 7 άτομα, ποσοστό 23,3%, απάντησαν ότι ο Σ.Ε.Π. παρέχει πληροφορίες για τις συνθήκες εργασίας κάθε επαγγέλματος.

(ε) Τις ευκαιρίες για γνωριμία του εαυτού σου.

Ο ΣΕΠ βοηθά τον μαθητή να γνωρίσει τον εαυτό του

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	15	50,0	50,0	50,0
	Ναι	15	50,0	50,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Ο πίνακας αυτός δείχνει ότι 15 άτομα, ποσοστό 50%, απάντησαν ότι ο Σ.Ε.Π., όπως διδάσκεται στο σχολείο τους, βοηθά τον μαθητή να γνωρίσει τον εαυτό του.

Ερώτηση 6: Έχεις αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα;

Έχεις αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	5	16,7	16,7	16,7
	Ναι	25	83,3	83,3	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Όπως βλέπουμε στον πίνακα οι 25 μαθητές, ποσοστό 83,3%, έχουν αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα, ενώ 5 μαθητές, ποσοστό 16,7%, δεν έχουν αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα.

Ερώτηση 7Α: Υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή που διδάσκει το μάθημα του Σ.Ε.Π. για οποιεσδήποτε απορίες σου πάνω στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό εκτός του μαθήματος;

Υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή του ΣΕΠ εκτός μαθήματος για τυχόν απορίες σου στον Ε.Π.;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	18	60,0	60,0	60,0
	Ναι	12	40,0	40,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Στην ερώτηση για το αν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή που διδάσκει το μάθημα του Σ.Ε.Π. για οποιεσδήποτε απορίες του μαθητή πάνω στον Ε.Π., εκτός του μαθήματος, 18 άτομα, ποσοστό 60% απάντησαν ότι δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή Σ.Ε.Π. εκτός μαθήματος και 12 άτομα,

ποσοστό 40%, απάντησαν ότι υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή Σ.Ε.Π. εκτός μαθήματος.

Ερώτηση 7B: Εάν δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή Σ.Ε.Π., πιστεύεις ότι αυτό οφείλεται στο:

(α) Ότι δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος για την συνεργασία από μέρους του μαθητή.

Δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή ΣΕΠ εκτός μαθήματος γιατί δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος από μέρους σου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	12	40,0	75,0	75,0
	Ναι	4	13,3	25,0	100,0
	Total	16	53,3	100,0	
Missing	System	14	46,7		
Total		30	100,0		

4 άτομα, ποσοστό 25% υποστήριξαν ότι δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή Σ.Ε.Π. εκτός μαθήματος γιατί δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος από μέρους του ίδιου του μαθητή.

(β) Ότι δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος για την συνεργασία απο μέρους του καθηγητή Σ.Ε.Π.

Δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή ΣΕΠ εκτός μαθήματος γιατί δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος από μέρους του καθηγητή

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	12	40,0	75,0	75,0
	Ναι	4	13,3	25,0	100,0
	Total	16	53,3	100,0	
Missing	System	14	46,7		
Total		30	100,0		

4 άτομα, ποσοστό 25%, υποστήριξαν ότι δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή Σ.Ε.Π. εκτός μαθήματος γιατί δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος από μέρους του καθηγητή.

(γ) Έχεις αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα και δεν σε ενδιαφέρει η συνεργασία αυτή.

Δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή ΣΕΠ εκτός μαθήματος γιατί έχεις αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα και δεν σε ενδιαφέρει η συνεργασία αυτή

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	11	36,7	68,8	68,8
	Ναι	5	16,7	31,3	100,0
	Total	16	53,3	100,0	
Missing	System	14	46,7		
Total		30	100,0		

5 άτομα, ποσοστό 31,3%, υποστήριξαν ότι δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή Σ.Ε.Π. εκτός μαθήματος γιατί έχουν αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα και δεν τους ενδιαφέρει η συνεργασία αυτή.

(δ) Πιστεύεις ότι δεν θα σε καλύψει.

Δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή ΣΕΠ εκτός μαθήματος γιατί πιστεύεις ότι δεν θα σε καλύψει

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	8	26,7	50,0	50,0
	Ναι	8	26,7	50,0	100,0
	Total	16	53,3	100,0	
Missing	System	14	46,7		
Total		30	100,0		

8 άτομα, ποσοστό 50%, υποστήριξαν ότι δεν υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή Σ.Ε.Π. εκτός μαθήματος γιατί πιστεύουν ότι ο καθηγητής δεν θα καλύψει τις ανάγκες τους.

Στους παραπάνω πίνακες το 14 (Missing System) είναι τα 12 άτομα που υποστήριξαν ότι υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή του Σ.Ε.Π. για τυχόν απορίες τους στον Ε.Π. και 2 άτομα που δεν έχουν καθηγητή του Σ.Ε.Π. στο σχολείο τους.

Ερώτηση 8: Υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο σου με βιβλία σχετικά με επαγγέλματα;

Υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο με βιβλία για τα επαγγέλματα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	24	80,0	80,0	80,0
	Ναι	5	20,0	20,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

24 άτομα, ποσοστό 80%, απάντησαν ότι δεν υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο τους με βιβλία σχετικά με επαγγέλματα.

6 άτομα, ποσοστό 20%, απάντησαν ότι υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο τους με βιβλία σχετικά με επαγγέλματα. Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται κατά πόσο έχουν χρησιμοποιήσει τα 6 αυτά άτομα την βιβλιοθήκη του σχολείου τους.

Αν ναι, την έχεις χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	2	6,7	33,3	33,3
	καθόλου	4	13,3	66,7	100,0
	Total	6	20,0	100,0	
Missing	System	24	80,0		
Total		30	100,0		

4 άτομα δεν χρησιμοποίησαν καθόλου την βιβλιοθήκη και 2 την χρησιμοποίησαν λίγο στην την απόφαση που πήραν για το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν.

Ερώτηση 9Α: Πιστεύεις ότι η αντίληψη των ικανοτήτων σου, αδυναμιών, κλίσεων και ενδιαφερόντων σου, παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος;

Η αντίληψη των ικανοτήτων, αδυναμιών, ενδιαφερόντων παίζουν ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	1	3,3	3,3	3,3
	Ναι	29	96,7	96,7	100,0
Total		30	100,0	100,0	

Σε αυτό τον πίνακα βλέπουμε ότι 29 άτομα, ποσοστό 96,7% συμφωνούν ότι η αντίληψη αυτή παίζει σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος. Μόνο ένα άτομο διαφώνησε.

Ερώτηση 9Β: Αν ναι, ποιος σε βοήθησε για την καλλιέργεια της αντίληψης αυτής;

(α) Την αντίληψη ότι οι ικανότητες, οι κλίσεις, τα ενδιαφέροντα παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος την απέκτησα από μόνος μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	8	26,7	28,6	28,6
	Ναι	20	66,7	71,4	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing	System	2	6,7		
Total		30	100,0		

Σε αυτόν τον πίνακα βλέπουμε ότι 20 άτομα, ποσοστό 71,4% υποστήριξαν, την αντίληψη ότι οι ικανότητες, οι αδυναμίες, οι κλίσεις και τα ενδιαφέροντα τους, παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος, την απέκτησαν από μόνοι τους.

(β) Για την καλλιέργεια της αντίληψη ότι οι ικανότητες, οι κλίσεις, τα ενδιαφέροντα παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος με βοήθησαν οι γονείς μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	19	63,3	67,9	67,9
	Ναι	9	30,0	32,1	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing	System	2	6,7		
Total		30	100,0		

9 άτομα, ποσοστό 32,1%, υποστήριξαν ότι για την καλλιέργεια της αντίληψης αυτής βοηθήθηκαν από τους γονείς τους.

(γ) Για την καλλιέργεια της αντίληψης ότι οι ικανότητες, οι κλίσεις, τα ενδιαφέροντα παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος με βοήθησε το σχολείο.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	21	70,0	75,0	75,0
	Ναι	7	23,3	25,0	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing	System	2	6,7		
Total		30	100,0		

7 άτομα, ποσοστό 25%, υποστήριξαν ότι για την καλλιέργεια της αντίληψης αυτής βοηθήθηκαν από το σχολείο.

(δ) Την αντίληψη ότι οι ικανότητες, οι κλίσεις, τα ενδιαφέροντα παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος την απέκτησα με την μελέτη διαφόρων βιβλίων και εντύπων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	19	63,3	67,9	67,9
	Ναι	9	30,0	32,1	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing	System	2	6,7		
Total		30	100,0		

9 άτομα, ποσοστό 32,1%, υποστήριξαν ότι για την καλλιέργεια της αντίληψης αυτής βοηθήθηκαν από την μελέτη διαφόρων βιβλίων και εντύπων.

Τα 2 άτομα (Missing System) είναι τα άτομα τα οποία, το ένα υποστήριξε ότι η αντίληψη των ικανοτήτων, αδυναμιών, κλίσεων και ενδιαφερόντων δεν παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος και το άλλο δεν απάντησε καθόλου στην ερώτηση αυτή.

Ερώτηση 10: Μετά την όποια ενημέρωση είχες, ποια διαδικασία ακολούθησες για την επιλογή επαγγέλματος;

(α) Τη συγκέντρωση όλων των στοιχείων που πήρα από το σχολείο.

Για την επιλογή επαγγέλματος συγκέντρωσα όλα τα στοιχεία που πήρα από το σχολείο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	27	90,0	96,4	96,4
	Ναι	1	3,3	3,6	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing	System	2	6,7		
Total		30	100,0		

Στον παραπάνω πίνακα ένα άτομο από τα 28 υποστήριξε ότι για την επιλογή του επαγγέλματος συγκέντρωσε όλα τα στοιχεία που πήρε από το σχολείο.

(β) Κριτική του εαυτού μου ανάλογα με τις ικανότητες και τις κλίσεις μου.

Η επιλογή του επαγγέλματος έγινε βάση της κριτικής του εαυτού μου ανάλογα με τις ικανότητες και τις κλίσεις μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	7	23,3	25,0	25,0
	Ναι	21	70,0	75,0	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing	System	2	6,7		
Total		30	100,0		

Σε αυτόν τον πίνακα βλέπουμε ότι 21 άτομα, ποσοστό 75% υποστήριξαν ότι η επιλογή του επαγγέλματος έγινε βάση της κριτικής του εαυτού τους ανάλογα με τις ικανότητες και τις κλίσεις τους.

(γ) Επεξεργασία των στοιχείων με τους γονείς μου.

Για την επιλογή επαγγέλματος έκανα επεξεργασία των στοιχείων με τους γονείς μου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	18	60,0	64,3	64,3
	Ναι	10	33,3	35,7	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing	System	2	6,7		
Total		30	100,0		

Αυτός ο πίνακας δείχνει ότι 10 άτομα, ποσοστό 35,7%, υποστήριξαν ότι για την επιλογή του επαγγέλματος έκαναν επεξεργασία των στοιχείων με τους γονείς τους.

Τα 2 άτομα (Missing System) είναι μαθητές που δεν έχουν αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα ακόμη.

Ερώτηση 11Α: Στην απόφαση που πήρες για το επάγγελμα που θα ακολουθήσεις, επηρεάστηκες καθόλου από τους γονείς σου;

Στην απόφαση σου για το επάγγελμα που θα ακολουθήσεις επηρεάστηκες από τους γονείς σου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	16	53,3	59,3	59,3
	Ναι	11	36,7	40,7	100,0
	Total	27	90,0	100,0	
Missing	System	3	10,0		
Total		30	100,0		

Σε αυτόν τον πίνακα βλέπουμε ότι 16 άτομα, ποσοστό 53,3%, υποστήριξαν ότι δεν επηρεάστηκαν από τους γονείς τους στην απόφασή τους για το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν, ενώ 11 άτομα, ποσοστό 40,7%, υποστήριξαν ότι επηρεάστηκαν από τους γονείς τους για το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν.

Τα 3 άτομα (Missing System) είναι μαθητές που δεν έχουν αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα και έτσι δεν απάντησαν σε αυτή την ερώτηση.

Ερώτηση 11Γ: Οι γονείς σου συμφωνούν με την απόφασή σου;

Οι γονείς συμφωνούν με την απόφασή σου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	3	10,0	11,1	11,1
	Ναι	24	80,0	88,9	100,0
	Total	27	90,0	100,0	
Missing	System	3	10,0		
Total		30	100,0		

Όπως βλέπουμε σε αυτόν τον πίνακα, 3 άτομα, ποσοστό 11,1% υποστήριξαν ότι οι γονείς τους δεν συμφωνούν με την απόφασή τους, ενώ 24 άτομα, ποσοστό 88,9% υποστήριξαν ότι οι γονείς τους συμφωνούν με την απόφασή τους.

Τα 3 άτομα (Missing System) είναι μαθητές που δεν έχουν αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα ακόμη.

Ερώτηση 12: Πιστεύεις ότι η ενημέρωση που είχες από τον Σ.Ε.Π. είναι επαρκής;

Πιστεύεις ότι η ενημέρωση που είχες από τον ΣΕΠ είναι επαρκής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	27	90,0	90,0	90,0
	Ναι	3	10,0	10,0	100,0
Total		30	100,0	100,0	

Σε αυτόν τον πίνακα φαίνεται ότι 27 άτομα, ποσοστό 90% απάντησαν ότι η ενημέρωση που είχαν από τον Σ.Ε.Π. δεν είναι επαρκής, ενώ μόλις 3 άτομα, ποσοστό 10% απάντησαν ότι η ενημέρωση που είχαν από τον Σ.Ε.Π. είναι επαρκής.

Ερώτηση 13: Κατά πόσο σε βοήθησε ο Σ.Ε.Π. στην επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσεις;

Πόσο σε βοήθησε ο ΣΕΠ στην επιλογή επαγγέλματος που θα ακολουθήσεις;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	αρκετά	1	3,3	3,4	3,4
	λίγο	10	33,3	34,5	37,9
	καθόλου	18	60,0	62,1	100,0
	Total	29	96,7	100,0	
Missing	System	1	3,3		
Total		30	100,0		

Ο πίνακας αυτός δείχνει ότι 18 άτομα, ποσοστό 62,1%, υποστήριξαν ότι δεν βοηθήθηκαν καθόλου στην επιλογή επαγγέλματος από τον Σ.Ε.Π.. 10 άτομα, ποσοστό 33,3% υποστήριξαν ότι βοηθήθηκαν από τον Σ.Ε.Π. λίγο και ένα άτομο, υποστήριξε ότι για την επιλογή του επαγγέλματος βοηθήθηκε αρκετά από τον Σ.Ε.Π. .

Ερώτηση 14Α: Είχες επαφή με κάποιον άλλο Σύμβουλο Ε.Π. εκτός σχολείου για την επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσεις;

Είχες συνεργαστεί με κάποιον άλλο Σύμβουλο Ε.Π. εκτός σχολείου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	27	90,0	90,0	90,0
	Ναι	3	10,0	10,0	100,0
	Total	30	100,0	100,0	

Σε αυτόν τον πίνακα βλέπουμε ότι 3 άτομα, ποσοστό 10%, είχαν απαντήσει ότι έχουν συνεργαστεί με Σύμβουλο Ε.Π. εκτός σχολείου και 27 άτομα, ποσοστό 90%, είχαν απαντήσει ότι δεν έχουν συνεργαστεί με Σύμβουλο Ε.Π. εκτός σχολείου.

Ερώτηση 14Β: Αν όχι, θα το έκανες σε περίπτωση ανάγκης;

Αν όχι, θα το έκανες σε περίπτωση ανάγκης;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	5	16,7	18,5	18,5
	Ναι	22	73,3	81,5	100,0
	Total	27	90,0	100,0	
Missing	System	3	10,0		
Total		30	100,0		

Στον πίνακα αυτό βλέπουμε ότι 5 άτομα, ποσοστό 18,5% των 27 μαθητών, απάντησαν ότι δεν θα συνεργάζονταν με κάποιο άλλο Σύμβουλο

Ε.Π. εκτός σχολείου για την επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσουν ούτε σε περίπτωση ανάγκης, ενώ 22 άτομα, ποσοστό 81,5%, θα συνεργαζόταν με κάποιο Σύμβουλο Ε.Π. εκτός σχολείου σε περίπτωση ανάγκης.

Ερώτηση 15: Πιστεύεις ότι χρειάζεται περισσότερος χρόνος για τη διδασκαλία του μαθήματος του Σ.Ε.Π.;

Πιστεύεις ότι χρειάζεται περισσότερος χρόνος για τη διδασκαλία του Σ.Ε.Π.;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	7	23.3	23.3	23.3
Ναι	23	76.7	76.7	100.0
Total	30	100.0	100.0	

Για το αν χρειάζεται περισσότερος χρόνος για τη διδασκαλία του μαθήματος του Σ.Ε.Π., 7 άτομα, ποσοστό 23,3%, απάντησαν όχι και 23 άτομα, ποσοστό 76,7%, απάντησαν ναι.

Κεφάλαιο 10: Συμπεράσματα μελέτης- Προτάσεις

10.1 Συμπεράσματα μελέτης

Ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι η μελέτη του θεσμού του Σ.Ε.Π. και πως εφαρμόζεται στην εκπαίδευση.

Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας ή πιο συγκεκριμένα με αυτή την έρευνα επιδιώκεται να διερευνηθεί:

- Κατά πόσο γίνεται σήμερα σωστή εφαρμογή του θεσμού πληρώντας όλες τις προϋποθέσεις που απαιτεί κάτι τέτοιο (εκπαίδευση καθηγητών, τρόπος διδασκαλίας, εκπαιδευτικά μέσα). Όλα τα παραπάνω ζητείται να τα μάθουμε από την οπτική γωνία των μαθητών αφού είναι και οι άμεσα εμπλεκόμενοι με τη λειτουργία του θεσμού .
- Κατά πόσο το μάθημα του Σ.Ε.Π. βοηθάει τους νέους να γνωρίσουν τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας .
- Κατά πόσο το μάθημα του Σ.Ε.Π. βοηθάει τους μαθητές στις επιλογές τους .
- Κατά πόσο ο Σ.Ε.Π. βοηθάει τον έφηβο να γνωρίσει τον εαυτό του και τις ικανότητες του .
- Κατά πόσο οι γονείς του τον επηρέασαν στη λήψη της απόφασης του για να ακολουθήσει κάποιο επάγγελμα.

Επιπλέον παράλληλα με τη διαπίστωση της σωστής ή μή εφαρμογής του Σ.Ε.Π. ζητείται από τους μαθητές να παραθέσουν προτάσεις ή σκέψεις για τη βελτίωση του θεσμού .

Βάση της ανάλυσης των αποτελεσμάτων της έρευνας συμπεραίνονται τα ακόλουθα:

1. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, παρακολουθούν το μάθημα του Σ.Ε.Π., εξαιρούμενων των μαθητών οι οποίοι απαντούν ότι το μάθημα του Σ.Ε.Π. δεν διδάσκεται στο σχολείο τους. Αυτοί οι μαθητές ανέρχονται στο 16,7% του δείγματος.

Εδώ συμπεραίνουμε ότι δεν δίνεται σε όλα τα Λύκεια η πρέπουσα σημασία στο μάθημα του Σ.Ε.Π. και περνά σε δευτερεύοντα ρόλο σε ορισμένα σχολεία.

2. Σύμφωνα με την γνώμη των ερωτηθέντων μαθητών το μάθημα του Σ.Ε.Π. διαφέρει από τα άλλα μαθήματα στον τρόπο διδασκαλίας του γιατί γίνεται χορήγηση εντύπων σχετικά με επαγγέλματα όπου οι μαθητές ενημερώνονται για τα επαγγέλματα που τους ενδιαφέρουν. Επίσης γίνεται χρήση διαφόρων τεστ και πραγματοποιούνται και διάφορες δραστηριότητες.

Οι προτιμήσεις των μαθητών για τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος του Σ.Ε.Π. είναι επισκέψεις σε χώρους εργασίας με το μεγαλύτερο ποσοστό, 73,3%

και ακολουθούν οι επισκέψεις επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου για ενημέρωση πάνω στα επαγγέλματά τους και τέλος ακολουθεί με ποσοστό 26,7% η ενεργός συμμετοχή των μαθητών με εργασίες, συζητήσεις κ.λ.π.

Σύμφωνα όμως με την ερώτηση, τι εφαρμόζεται στα σχολεία των μαθητών, 91,7% των μαθητών απάντησαν ότι στο σχολείο τους εφαρμόζεται η ενεργός συμμετοχή των μαθητών με εργασίες, συζητήσεις κ.λ.π. και μόνο το 8,3% των μαθητών απάντησαν ότι στο σχολείο τους γίνονται επισκέψεις σε χώρους εργασίας.

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (1982), το μάθημα του Σ.Ε.Π. πρέπει να είναι αποτέλεσμα και προϊόν μιας συντονισμένης προσπάθειας Σχολικού Προσανατολισμού. Μόνο του το μάθημα δεν αποτελεί τον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Πρέπει να υπάρχει δηλαδή μια λογική αντιστοιχία μεταξύ των εκδηλώσεων στα πλαίσια του μαθήματος και των λοιπών δραστηριοτήτων του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

3. Στην ερώτηση αν ο Σ.Ε.Π. όπως διδάσκεται παρέχει πληροφορίες για τη ζήτηση του κάθε επαγγέλματος στην αγορά εργασίας, το 50% των ερωτηθέντων συμφώνησαν. Επίσης στην ερώτηση αν ο Σ.Ε.Π. παρέχει ευκαιρίες για γνωριμία του εαυτού τους, το 50% απάντησαν, ναι. Κατά τη γνώμη μου οι δύο αυτές δραστηριότητες είναι αρκετά σημαντικές για τη διαδικασία επιλογής επαγγέλματος και έτσι πρέπει να δίνεται μεγαλύτερη σημασία από τον Σ.Ε.Π. τόσο στην στοιχειώδη γνωριμία των μαθητών με τις βασικές αρχές της οικονομίας και της αγοράς εργασίας όσο και στο να γνωρίσει το άτομο τον εαυτό του, δηλαδή τις κλίσεις του, αδυναμίες του, ικανότητες του και τα ενδιαφέροντά του.

Σύμφωνα με τους μαθητές, αν πιστεύουν ότι η αντίληψη των ικανοτήτων τους, αδυναμιών, κλίσεων και ενδιαφερόντων τους, παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος, το 96,7% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτή την αντίληψη. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των μαθητών βγαίνει το συμπέρασμα ότι πρέπει να δίνεται περισσότερη σημασία στην Αυτογνωσία των μαθητών γιατί όταν ρωτήθηκαν ποιος τους βοήθησε για την καλλιέργεια της αντίληψης αυτής, μόνο το 25% απάντησε ότι βοηθήθηκε από το σχολείο.

4. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι το 90% των μαθητών απάντησαν ότι η ενημέρωση που είχαν από τον Σ.Ε.Π. δεν είναι επαρκής. Στην ερώτηση, κατά πόσο ο Σ.Ε.Π. τους βοήθησε στην επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσουν, 62,1% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι δεν βοηθήθηκαν καθόλου στην επιλογή επαγγέλματος από τον Σ.Ε.Π.. 33,3% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι, ο Σ.Ε.Π. τους βοήθησε στην επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσουν, λίγο και μόνο ένα άτομο υποστήριξε ότι ο Σ.Ε.Π. το βοήθησε αρκετά στην επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσει. Από τις απαντήσεις των μαθητών παρατηρείται ότι ο Σ.Ε.Π. δεν βοηθάει τους μαθητές όπως οι ίδιοι θα ήθελαν να τους βοηθήσει στην επιλογή επαγγέλματος που θα ακολουθήσουν.

Οι μαθητές θεωρούν ότι ο Σ.Ε.Π. είναι χρήσιμος και αποτελεσματικός για την επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσουν και ότι χρειάζεται περισσότερος χρόνος για την διδασκαλία του μαθήματος του Σ.Ε.Π.. Επίσης

προτείνουν να γίνονται επισκέψεις σε χώρους εργασίας ώστε να μπορέσουν να γνωρίσουν από κοντά τις ιδιαιτερότητες και τις απαιτήσεις του κάθε επαγγέλματος.

Στις ανοικτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, οι απαντήσεις που δόθηκαν και αξίζει να αναφερθούν είναι ότι ο Σ.Ε.Π. πρέπει να προσεγγίζει κάθε παιδί ξεχωριστά παρά να δίνει γενικές πληροφορίες για όλους, όπως επίσης ο Σ.Ε.Π. να παρέχει πληροφορίες (συν των όσων αναφέρθηκαν: πληροφορίες για τα επαγγέλματα που μπορείς να ακολουθήσεις, χρηματικές απολαβές που μπορεί να σου προσφέρει κάθε επάγγελμα, τη ζήτηση του κάθε επαγγέλματος στην αγορά εργασίας, τις συνθήκες εργασίας κάθε επαγγέλματος, τις ευκαιρίες για γνωριμία του εαυτού σου) και για τις δυνατότητες και προοπτικές εξέλιξης για κάθε επάγγελμα.

5. Οι παρακάτω πίνακες συσχετίζουν το μορφωτικό επίπεδο των γονέων και το αν επηρεάστηκαν οι μαθητές στην απόφασή τους για το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν, από τους γονείς τους.

		ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΤΕΡΑ			Total
		ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΔΕΥΤΕΡΟΒΑ ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙ Α ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
Στην απόφασή σου για το επάγγελμα που θα ακολουθήσεις επηρεάστηκες από τους γονείς σου.	Όχι	5	3	8	16
	Ναι	1	3	7	11
Total		5	6	15	27

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,872 ^a	2	.392
Likelihood Ratio	2,046	2	.359
Linear-by-Linear Association	1,206	1	.272
N of Valid Cases	27		

		ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΗΤΕΡΑΣ			Total
		ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
Στην απόφαση σου για το επάγγελμα που θα ακολουθήσεις επηρεάστηκες από τους γονείς σου.	Όχι	5	3	8	16
	Ναι	2	2	7	11
Total		7	5	15	27

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,649 ^a	2	,723
Likelihood Ratio	,665	2	,717
Linear-by-Linear Association	,616	1	,433
N of Valid Cases	27		

Εδώ βλέπουμε ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, στο συγκεκριμένο δείγμα, δείχνει ότι δεν επηρεάζει την απόφαση των παιδιών στη διαδικασία επιλογής επαγγέλματος. Αυτό φαίνεται στους πίνακες Chi-Square Tests στην στήλη Asymp.Sig (2-sided) που για να υπάρχει συσχετισμός μεταξύ δύο ερωτήσεων το Asymp.Sig (2-sided) πρέπει να είναι μικρότερο από το 0.05. Έτσι εδώ βλέπουμε ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, δεν επηρεάζει τους μαθητές στην απόφασή τους, στο συγκεκριμένο δείγμα.

Στην ερώτηση 11Α, αν στην απόφαση που πήραν οι μαθητές για το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν επηρεάστηκαν από τους γονείς τους, 11 άτομα από τα 27 που απάντησαν στην ερώτηση, ποσοστό 40,7% υποστήριξαν ότι επηρεάστηκαν. Εδώ φαίνεται η συνειδητή επιρροή των γονέων που προβάλλουν τις προσδοκίες και τις ευγενείς τους φιλοδοξίες αλλά και προσπαθώντας να δώσουν κατευθύνσεις και αρχές επηρεάζουν το μαθητή στην απόφασή του για επιλογή. Οι υπόλοιποι 16 μαθητές, ποσοστό 59,3%, έστω και αν οι ίδιοι υποστηρίζουν ότι οι γονείς τους δεν τους επηρέασαν στην απόφασή τους για κάποιο επάγγελμα, πιθανόν να επηρεάστηκαν από τους γονείς τους έμμεσα χωρίς να το καταλάβουν, γιατί όπως έχει ήδη αναφερθεί στο θεωρητικό κομμάτι της μελέτης, στο υποκεφάλαιο "Παράγοντες που επηρεάζουν τον Σ.Ε.Π.", (Κοινωνικοί παράγοντες- οικογένεια), οι γονείς επηρεάζουν τον μαθητή μη συνειδητά με τον καθημερινό τρόπο ζωής στην οικογένεια, την οικονομική τους κατάσταση, το επάγγελμά τους, τις επαγγελματικές αξίες που καλλιεργούν και προβάλλουν στο σπίτι και με τα κοινωνικά και επαγγελματικά γενικά πρότυπα που προσφέρουν οι ίδιοι ως άτομα.

10.2 Προτάσεις

Ύστερα από μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα της έρευνας, γίνονται οι εξής εισηγήσεις:

1. Επειδή ο χρόνος που διατίθεται στο πρόγραμμα για τη διδασκαλία του μαθήματος του Προσανατολισμού ,στο επίπεδο που διδάσκεται ως ξεχωριστό μάθημα είναι οπωσδήποτε περιορισμένος ,είναι απαραίτητο να καταρτιστεί ένα πολύ προσεγμένο και καλά οργανωμένο αναλυτικό πρόγραμμα έτσι ώστε ο λιγοστός αυτός χρόνος να αξιοποιηθεί κατά τον αποτελεσματικότερο τρόπο. Πρέπει στη συνέχεια να προγραμματιστεί η παραγωγή ή η προμήθεια των κατάλληλων μέσων και η συγγραφή των κατάλληλων βιβλίων .

2. Είναι απαραίτητη η δημιουργία μιας σχετικά πλούσιας βιβλιοθήκης ,με πλήρη θεωρητική κάλυψη του αντικειμένου του Προσανατολισμού και της Συμβουλευτικής. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για το σύνολο σχεδόν των εκπαιδευτικών εκείνων που καλούνται να εφαρμόσουν τον Προσανατολισμό στο σχολείο ,δεν έχουν ικανοποιητική ,αν έχουν κάποια γνώση του αντικειμένου του Προσανατολισμού. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στη διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος κάθε μαθήματος και του αντίστοιχου σχολικού εγχειριδίου ,κατά τέτοιο τρόπο που ενσυνείδητα και προγραμματισμένα να τονίζεται η προσανατολιστική χροιά τόσο στο περιεχόμενο του κάθε μαθήματος, όσο και την έμφαση που θα δίνεται σ' αυτή από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό που θα διδάσκει το μάθημα.

3. Να προετοιμαστεί πρώτα το κατάλληλο διδακτικό προσωπικό ,αλλιώς θα επωμισθούν ένα έργο σοβαρό και δύσκολο ,άνθρωποι που δεν διαθέτουν το απαραίτητο υπόβαθρο και φυσικά τον απαιτούμενο ενθουσιασμό .Το αποτέλεσμα βέβαια θα είναι να χάσει σύντομα το μάθημα το κύρος του και ο Σχολικός Προσανατολισμός την κυριότερη μέθοδο εφαρμογής του.

4. Να καταβληθεί προσπάθεια ώστε οι προγραμματιστές του θεσμού όσο και οι εκπαιδευτικοί ,οι μαθητές και οι γονείς ακόμα ,να κατανοήσουν την σπουδαιότητα του μαθήματος ,να αναπτύξουν θετική προδιάθεση προς το μάθημα και να καταβάλουν ανάλογες προσπάθειες για την επιτυχία του .

5. Να ετοιμάσουν τα κατάλληλα μέσα ,βοηθήματα και υλικά και να εκπονηθεί και να μεθοδευτεί η κατάλληλη μεθοδολογία για τη διδασκαλία του μαθήματος .Όλα αυτά βέβαια πρέπει να στηρίζονται σε κάποιο ορθολογιστικό αναλυτικό πρόγραμμα.

6. Να διδάσκεται το μάθημα κατά το μεγαλύτερο δυνατό μέρος της επαγγελματικής ανάπτυξης του ατόμου ,να καλύπτει όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, από το νηπιαγωγείο μέχρι και το Λύκειο ή και αργότερα.

7. Να είναι το μάθημα αποτέλεσμα και προϊόν μιας συντονισμένης προσπάθειας Σχολικού Προσανατολισμού .Μόνο του το μάθημα δεν αποτελεί το Σχολικό Προσανατολισμό .Να υπάρχει δηλαδή μια λογική αντιστοιχία μεταξύ των εκδηλώσεων στα πλαίσια του μαθήματος και των λοιπών δραστηριοτήτων του Σχολικού Προσανατολισμού.

8. Απαραίτητη ακόμα προϋπόθεση για τη σωστή διεξαγωγή του Σχολικού Προσανατολισμού στο Γυμνάσιο ,είναι μια στοιχειώδης γνωριμία των μαθητών με τις βασικές αρχές της οικονομίας και της αγοράς εργασίας.

9. Να βαθμολογείται το μάθημα όπως και όλα τα άλλα και να είναι υποχρεωτικό, όχι μάθημα επιλογής .Αλλιώς ,όπως ήδη συμβαίνει θα περάσει το περιεχόμενο του στην κατηγορία της ασήμαντης ύλης ,να χαθεί κάθε σεβασμός προς το μάθημα και μαζί μ' αυτόν κάθε δυνατότητα να ωφεληθούν οι μαθητές από την προσπάθεια του Προσανατολισμού.

10. Θα πρέπει να παρέχονται στον μαθητή ερεθίσματα για να του προκαλέσει το ενδιαφέρον να δώσει προσοχή στις πληροφορίες που του δίνει ο Σ.Ε.Π. και να τις χρησιμοποιήσει στο μέλλον. Τα ερεθίσματα αυτά θα μπορέσουν να βρεθούν μέσα από πρωτότυπους τρόπους διδασκαλίας του μαθήματος, όπως είναι η προβολή σλάνιτς, βίντεο, role- play κ.λ.π.

Η προσέγγιση του θέματος της επαγγελματικής επιλογής πρέπει να γίνεται σε συνάρτηση τόσο με την αγορά εργασίας και τις εν γενεί οικονομικές συνθήκες ,που επικρατούν σε μια συγκεκριμένη κοινωνία ,όσο και με τη δομή και λειτουργία των βασικών θεσμών κοινωνικοποίησης όπως είναι η οικογένεια και το σχολείο (Χ.Νόβα-Καλτσούνη,1995) .

Οι γονείς όμως δεν πρέπει να επιλέγουν με βάση προσωπικά κριτήρια και επιθυμίες για λογαριασμό των παιδιών τους. Αντίθετα πρέπει να παρέχουν σ' αυτά διάφορα μέσα, πληροφορίες, συμβουλές, εμπειρίες προσωπικές από την ζωή τους και να τα αφήνουν ανεπηρέαστα στην εκλογή τους. Να αναγνωρίζουν στους έφηβους τον πρώτο ρόλο σ' αυτές τις διαδικασίες κι έπειτα να συζητούν μαζί τους την λύση των προβλημάτων. Εάν η συμπεριφορά των γονέων κατά την εφηβεία είναι σωστή, οι έφηβοι μπορούν να βρίσκουν σε αυτούς ένα κατάλληλο και έμπειρο φίλο, ένα πραγματικό σύμβουλο ζωής, συμπαραστάτη στα δύσκολα προβλήματα της εφηβείας. Συνήθως όμως η γονεϊκή συμπεριφορά σε αυτά τα θέματα ακολουθεί λανθασμένη πορεία, ακολουθεί τον αυταρχικό δρόμο που αναπόφευκτα οδηγεί στη σύγκρουση (Κρουσταλάκη).

Το 45% των γονιών, βάση ερευνών ,επηρεάζουν αποφασιστικά τα παιδιά τους στη συνέχιση των σπουδών τους και στην επαγγελματική τους καριέρα. Οι αντιλήψεις των γονιών, οι προκαταλήψεις τους για τα χειρονακτικά (κατώτερα) ή υπαλληλικά (ανώτερα) επαγγέλματα, οι επιθυμίες τους και οι ανικανοποίητοι πόθοι τους επιδρούν πολλές φορές καταπιεστικά πάνω στα παιδιά, ώστε το παιδί να ακολουθεί το επάγγελμα που άμεσα ή έμμεσα υποβάλλει σ' αυτό ο γονιός και

όχι ότι θα ακολουθούσε κάτω από ελεύθερες σχέσεις ανάπτυξης και πληροφόρησης (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 1998) .

Για το νέο άνθρωπο η επιτυχία στον τομέα του Ε.Π αποτελεί υπόθεση ζωής. Απ' αυτήν εξαρτάται η ικανοποίηση βασικών του ψυχολογικών αναγκών, προσδιορίζεται ο τρόπος ζωής και η συμπεριφορά του στο σχολείο, την οικογένεια και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Αντίθετα ανεπιτυχής καθοδήγηση, άγνοια ή λανθασμένη πληροφόρηση στον τομέα αυτό, είναι δυνατό να αναπροσανατολίσουν τον νέο, όταν μάλιστα αυτός πιέζεται και από έντονες συναισθηματικές καταστάσεις, όπως τις περισσότερες φορές συμβαίνει και να τον οδηγήσουν σε λανθασμένες επιλογές που συνήθως αποτελούν το προοίμιο της αβεβαιότητας και του άγχους (Κρουσταλάκη).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Φύλο: Αγόρι ,Κορίτσι
- Ηλικία Πατέρα: Ηλικία Μητέρας:
- Μορφωτικό Επίπεδο:
	<u>Πατέρα</u>	<u>Μητέρας</u>
(α) Δημοτικό		
(β) Γυμνάσιο		
(γ) Λύκειο		
(δ) Τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση		
(ε) ΤΕΙ		
(στ) ΑΕΙ		
- Επάγγελμα Πατέρα:
- Επάγγελμα Μητέρας:
2. **A.** Παρακολουθείς το μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.), (Επαγγελματική Διαπαιδαγώγηση);
- Ποτέ , Σπάνια , Μερικές φορές , Συχνά , Πάντα
- B.** Πόσες ώρες την εβδομάδα διδάσκεται το μάθημα;
- Γ.** Από ποια τάξη άρχισες να διδάσκεσαι τον Σ.ΕΠ.;
- (α) Α' Γυμνασίου
 (β) Β' Γυμνασίου
 (γ) Γ' Γυμνασίου
3. **A.** Το μάθημα του Σ.Ε.Π. μοιάζει με τα άλλα μαθήματα στον τρόπο διδασκαλίας του;
- ΝΑΙ , ΟΧΙ
- B.** Αν ΟΧΙ ποιες είναι οι διαφορές;
- (α) Πραγματοποιούνται δραστηριότητες
 (β) Γίνεται χρήση διαφόρων τεστ
 (γ) Χορήγηση εντύπων σχετικά με επαγγέλματα

- (δ) Κάτι άλλο:
4. **A.** Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος του Σ.Ε.Π. θα ήθελες να περιλαμβάνει:

- (α) Επισκέψεις σε χώρους εργασίας
 (β) Επισκέψεις επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου για ενημέρωση πάνω στα επαγγέλματα τους
 (γ) Ένεργό συμμετοχή των μαθητών (με εργασίες, συζητήσεις κλπ.)

(δ) Κάτι άλλο:

.....

B. Ποιο/Ποια από τα παραπάνω εφαρμόζεται στο σχολείο σου:

(α) (β) (γ) (δ)

5. **A.** Τι πληροφορίες παρέχει ο Σ.Ε.Π. έτσι όπως διδάσκεται;

- (α) Γενικές πληροφορίες για τα επαγγέλματα που μπορείς να ακολουθήσεις
 (β) Τις χρηματικές απολαβές που μπορεί να σου προσφέρει κάθε επάγγελμα
 (γ) Τη ζήτηση του κάθε επαγγέλματος στην αγορά εργασίας
 (δ) Τις συνθήκες εργασίας κάθε επαγγέλματος
 (ε) Τις ευκαιρίες για γνωριμία του εαυτού σου

(στ) Κάτι άλλο:

.....

B. Ποιες άλλες πληροφορίες θα ήθελες να παρέχονται;

(α)

.....

(β)

.....

(γ)

.....

6. Έχεις αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

7. **A.** Υπάρχει συνεργασία με τον καθηγητή που διδάσκει το μάθημα του Σ.Ε.Π. για οποιεσδήποτε απορίες σου πάνω στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό εκτός του μαθήματος;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

B. Εάν ΟΧΙ, πιστεύεις ότι αυτό οφείλεται στο:

(α) Ότι δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος για τη συνεργασία:

ι) Από μέρους σου

ιι) Από μέρους του καθηγητή Σ.Ε.Π.

(β) Έχεις αποφασίσει για κάποιο επάγγελμα και δε σε ενδιαφέρει η συνεργασία αυτή

(γ) Πιστεύεις ότι δε θα σε καλύψει

(δ) Κάτι άλλο:

.....

8. **A.** Υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο με βιβλία σχετικά με επαγγέλματα;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

B. Αν ΝΑΙ, την έχεις χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα;

(α) Αρκετά , (β) Λίγο , (γ) Καθόλου

9. **A.** Πιστεύεις ότι η αντίληψη των ικανοτήτων σου, αδυναμιών, κλίσεων και ενδιαφερόντων σου παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή επαγγέλματος;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

B. Αν ΝΑΙ, ποιος σε βοήθησε για την καλλιέργεια της αντίληψης αυτής;

- (α) Μόνος μου
 (β) Οι γονείς μου
 (γ) Το σχολείο
 (δ) Μελέτη διαφόρων βιβλίων ή εντύπων

(ε) Κάτι άλλο:

.....

10. Μετά την όποια ενημέρωση είχες, ποια διαδικασία ακολούθησες για την επιλογή επαγγέλματος;

- (α) Τη συγκέντρωση όλων των στοιχείων που πήρα από το σχολείο

 (β) Κριτική του εαυτού μου ανάλογα με τις ικανότητες και τις κλίσεις μου
 (γ) Επεξεργασία των στοιχείων με τους γονείς μου

(δ) Κάτι άλλο:

.....

11. **A.** Στην απόφαση που πήρες για το επάγγελμα που θα ακολουθήσεις, επηρεάστηκες καθόλου από τους γονείς σου;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

B. Αν ΝΑΙ, πως;

.....

.....

Γ. Οι γονείς συμφωνούν με την απόφαση σου;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

12. Πιστεύεις ότι η ενημέρωση που είχες από τον Σ.Ε.Π. είναι επαρκής;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

13. Κατά πόσο σε βοήθησε ο Σ.Ε.Π. στην επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσεις;

(α) Αρκετά , (β) Λίγο , (γ) Καθόλου

14. **A.** Είχες επαφή με κάποιον άλλο Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού εκτός σχολείου για την επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσεις;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

B. Αν ΟΧΙ, θα το έκανες σε περίπτωση ανάγκης;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

15. Πιστεύεις ότι χρειάζεται περισσότερος χρόνος για τη διδασκαλία του μαθήματος του Σ.Ε.Π.;

ΝΑΙ , ΟΧΙ

Ευχαριστώ για τη συνεργασία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Νικόλαος. Δ. Ηλιάδης. Η επιλογή του επαγγέλματος, (1996), Αθήνα: Έλλην
2. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, πρότυπα πειραματικά προγράμματα, Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, (1998), Αθήνα, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων
3. Χ. Νόβα-Καλτσούνη. Κοινωνικοποίηση: Η γένεση του κοινωνικού υποκειμένου,(1995), Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg
4. Μ. Χουρδάκη. Οικογενειακή Ψυχολογία, (1982), Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρης
5. Γ.Σ.Κρουσταλάκη. Διαπαιδαγώγηση, πορεία ζωής, Αθήνα
6. Μιχαήλ. Γ. Λιάντα. Επαγγελματικός Προσανατολισμός, (1996), Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Ζήτη
7. Ε. Γ. Δημητρόπουλος. Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, (β' εκδ.),(1982), Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις ΠΟΥΡΝΑΡΑ
8. Ε. Γ. Δημητρόπουλος. Σχολικός Εκπαιδευτικός & Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Συμβουλευτική, (γ' εκδ.), (1989), Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρης
9. Ε. Γ. Δημητρόπουλος. Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας,(2000), Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρης
10. Π. Βάρλα, Κορνηλίας Καλογήρου. Επαγγελματικός Προσανατολισμός, (1978), Αθήνα, Εκδόσεις Καραμπερόπουλος

11. Ι. Ν. Παρασκευόπουλου. Εξελικτική Ψυχολογία, (1985)

12. Β. Κολυβά, Μ.Κουτσαυτή. Μελέτη εφαρμογής για τη δημιουργία Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Αθήνα: Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας
13. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Ο ρόλος της οικογένειας στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές των μαθητών, (1999), Λευκωσία: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

14. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Επαγγελματική Αγωγή, (2001), Λευκωσία: Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων

15. Μ. Μαλικιώση-Λοΐζου. Συμβουλευτική Ψυχολογία, (ε'εκδ.), (1999), Αθήνα, Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα

16. Β. Φίλιας. Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών, (1996), Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg